

ความชอบธรรมทางการเมือง : เปรียบเทียบแนวความคิดของมาคิอาเวลลีกับปีแธม



นางสาวรสขง เปรมทรัพย์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง


คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0113-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

POLITICAL LEGITIMACY : A COMPARATIVE STUDY OF POLITICAL THOUGHT OF
NICCOLO MACHIAVELLI AND DAVID BEETHAM



Miss Roschong Premsup

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Government

Department of Government

Faculty of Political Science


Chulalongkorn University

Academic Year 2001

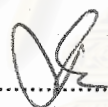
ISBN 974-17-0113-6

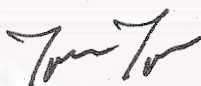
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความชอบธรรมทางการเมือง : เปรียบเทียบความคิดของ
 มาค้ออาเวลลีกับปีแรม
โดย นางสาว รสชง เปรมทรัพย์
ภาควิชา การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยันต์ ไชยพร


คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต


..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยวัฒน์ คำชู)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดำรง ธรรมารักษ์)


..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยันต์ ไชยพร)


..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ใจ อึ้งภากรณ์)

รศชง เปรมทรัพย์ : ความชอบธรรมทางการเมือง : เปรียบเทียบแนวความคิดของ
 มาคิอาเวลลีกับบิธแอม. (POLITICAL LEGITIMACY : A COMPARATIVE STUDY OF
 POLITICAL THOUGHT OF NICOLO MACHIAVELLI AND DAVID BEETHAM)
 อ. ที่ปรึกษา : รศ. ดร.ไชยันต์ ไชยพร, 127 หน้า. ISBN 974-17-0113-6.

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงความคิดทางการเมืองในประเด็นเรื่อง ความชอบ
 ธรรม ของ นิโคโล แมคเคียเวลลี และ เดวิด บิธแอม โดยมีขอบเขตการศึกษาที่การวิเคราะห์ความ
 เหมือน ความแตกต่าง และความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจและความเชื่อในความคิดทางการเมือง
 ของนักคิดทั้งสองท่าน ทั้งนี้อาศัยวิธีการตีความจากตัวเอกสารซึ่งใช้เอกสารหลักคือ สรรนิพนธ์ของ
 แมคเคียเวลลี เรื่อง The Prince และ สรรนิพนธ์ของบิธแอมเรื่อง The Legitimation of Power มี
 เอกสารประกอบคืองานเขียน งานวิจัยและงานวิจารณ์ที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า ความคิด
 ทางการเมืองของนักคิดทั้งสองท่านไม่ได้มีความแตกต่างกันในสาระสำคัญ แม้จะมีช่วงเวลาที่แตกต่างกันถึงห้าร้อยปีก็ตาม โดยสรุปว่าความชอบธรรมทางการเมืองเป็นเรื่องของความสามารถใน
 การประสานผลประโยชน์ทางสังคมท่ามกลางความต้องการที่แตกต่างกันของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม
 ความชอบธรรมสามารถเกิดขึ้นได้จากการประสานงานระหว่างอำนาจและความเชื่อที่เป็นแหล่ง
 กำเนิดของความเชื่ออื่น ๆ การประสานงานนี้เป็นไปเพื่อสร้างกฎ ระเบียบ แบบแผนในการปฏิบัติ
 และเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับ กฎแห่งอำนาจ หรือเพื่อให้กฎแห่งอำนาจของสังคมได้รับการ
 ยอมรับว่ามีความชอบธรรม

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา _____ การปกครอง _____
 สาขาวิชา _____ การปกครอง _____
 ปีการศึกษา _____ 2544 _____

ลายมือชื่อนิสิต _____
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา _____

418 11683 24 : MAJOR GOVERNMENT

KEY WORD: LEGITIMACY/ MACHIAVELLI / BEETHAM

ROSCHONG PREMSUP : POLITICAL LEGITIMACY : A COMPARATIVE STUDY OF POLITICAL THOUGHT OF NICOLO MACHIAVELLI AND DAVID BEETHAM. THESIS ADVISOR : ASSOCIATE. PROF. CHAIYAN CHAIYAPORN, Ph.D., 127 pp. ISBN 974-17-0113-6.

The objective of this study is to study the comparative political thought of Niccolo Machiavelli and David Beetham as it pertains to the issue of political legitimacy. The main resources used in this study are “The Prince” by Machiavelli and “The Legitimation of Power” by Beetham. Other resources used are all commentaries. The result of this study shows that even though there is 500 year gap between them but they both share most of the ideas. Legitimacy is the ability to manage social resources and values which include human freedom. This management structure is called “The Rule of Power”. It is basically secured by using the armholders and the constitutional law. Moreover, the result of this study shows that the legitimate power can be illusionately created by the practice of power together with the ultimate belief in order to support the rule of power on purpose.

Department Government Student's signature _____
 Field of study Government Advisor's signature _____
 Academic year 2001

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นผลงานที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้จัดทำเป็นอย่างมาก ความภูมิใจนี้เกิดขึ้นได้ด้วยความช่วยเหลือของบุคคลหลาย ๆ คน ท่านแรกต้องขอขอบพระคุณ รศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร อาจารย์ที่ปรึกษาและเป็นผู้เปิดโลกทัศน์ทางวิชาการตลอดจนจุดประกาย ความสนใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ผู้จัดทำได้เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์มาเป็นเวลาเกือบ 10 ปี ซึ่ง อาจารย์มีให้แต่คำแนะนำที่มีค่าเสมอมา ขอขอบคุณ รศ.ดำรง ธรรมรักษ์ และ ผศ.ใจ อึ้งภากรณ์ คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ที่ร่วมช่วยเหลือตรวจสอบคุณภาพของงานและยังถือเป็นบุคลากร ที่มีคุณภาพเป็นอาจารย์ที่มีความเป็นอาจารย์อย่างแท้จริง ขอขอบคุณอาจารย์ประจำคณะรัฐ ศาสตร์ทุกท่านโดยเฉพาะอาจารย์ประจำภาควิชาการปกครองตลอดจนพี่ ๆ เจ้าหน้าที่ห้องภาค ทะเบียน รวมถึงพี่ ๆ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ที่คอยให้คำแนะนำถามไถ่ถึงความคืบหน้าของงานอยู่ เสมอ

ขอบคุณบรรดามิตรสหายในระดับปริญญาตรีที่ทั้งหลักและกอดันให้รู้สึกผิดและ กังวลว่าอาจถูกตัดออกจากกลุ่มถ้ายังเรียนไม่จบเสียที ขอขอบคุณอย่างเป็นพิเศษสำหรับแอนและ Mr.Richard O'Donnell ที่ช่วยตรวจความถูกต้องในงานเอกสารภาษาอังกฤษ ขอขอบคุณเน็ตที่ช่วย ติดตามช่วยเหลืออยู่เสมอ ขอขอบคุณเฒ่าสำหรับวันสุดท้ายที่ทรงมานที่สุด ขอขอบคุณหิ้งที่ช่วยอนุเคราะห์ ข้อมูลและตรวจแก้ไขเชิงอรรถที่น่าปวดหัวจนเสร็จ ขอขอบคุณพี่กาเหว่าสำหรับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พี่เจสำหรับ ISBN พี่ดอนที่คอยคลายเครียด พี่ใหญ่สำหรับกาแฟอร่อย น้องหนึ่ง ชูเกียรติ น้องหนึ่ง ที่อยู่ห้องสมุดเสมอ ขอขอบคุณุ่น , ตุ่น , นิด , แหม่ม , ปุเป่ บรรดาสาวที่มีแต่กำลังใจดีดีต่อกัน และ ขอขอบคุณนิตที่อดทนฟังเรื่องต่าง ๆ ขอขอบคุณมิตรสหายทุกท่านที่คบหากันมาจนถึงป่านนี้และอยู่รวม กันจนวินาทีสุดท้ายของหลักสูตร

เหนืออื่นใดขอขอบคุณครอบครัวที่มีแต่ความรักความเข้าใจให้เสมอมา ขอขอบคุณ คุณแม่ที่ยินดีส่งเสริมให้ลูกได้ทำในสิ่งที่อยากทำ ขอขอบคุณน้องสาวอันเป็นที่รักที่คอยจัดหาเสบียง ทั้งน้ำและอาหารในยามค่ำคืนและยังยอมอดหลับอดนอนเพื่อรับฟังคำบ่นต่าง ๆ สุดท้ายขอ ขอขอบคุณคุณพ่อผู้จากไปซึ่งเป็นผู้สอนให้รู้จักรักในการแสวงหาความรู้และเชื่อมั่นที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีคุณค่าอยู่บ้างขอยกความดีทั้งหมดที่ปรากฏให้แก่ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะที่มีแต่ความอบอุ่นให้ไม่ว่าเวลาจะผ่านไปเท่าไร

รชชง เปรมทรัพย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญรูปภาพ.....	ฅ

บทที่

1.บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
วิธีการในการดำเนินการศึกษา.....	7
ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
การนำเสนอเรื่อง.....	8
2.แนวความคิดและทฤษฎี.....	10
แนวความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรม.....	10
ทฤษฎีการวิเคราะห์ในเชิงตีความ.....	29
3.แนวความคิดเรื่องความชอบธรรมจากงานเขียนเรื่อง The Prince	37
ผู้แต่ง Niccolo Machiavelli	37
หนังสือเรื่อง The Prince	47
แนวความคิดเรื่องความชอบธรรม.....	64
4.แนวความคิดเรื่องความชอบธรรมจากงานเขียนเรื่อง	
The Legitimation of Power	67
ผู้แต่ง David Beetham	67
หนังสือเรื่อง The Legitimation of Power	71
แนวความคิดเรื่องความชอบธรรม	78
การสูญเสียความชอบธรรม	92

5.การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมของ Niccolo Machiavelli และ David Beetham.....	96
การศึกษาเปรียบเทียบความชอบธรรมในกรอบ ของอำนาจและความเชื่อ	96
6.สรุปและข้อเสนอแนะ.....	113
รายการอ้างอิง.....	123
ประวัติผู้เขียน.....	128



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่	หน้า
แผนภาพที่ 1 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของอำนาจและความเชื่อในแนวคิดเกี่ยวกับความชอบธรรม.....	27
แผนภาพที่ 2 วัฏจักรการศึกษาตามกระบวนการตีความ.....	32
แผนภาพที่ 3 สรุปความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมของ Machiavelli.....	66
แผนภาพที่ 4 การสร้างความชอบธรรมด้วยองค์ประกอบสามประการของระบบทุนนิยมประชาธิปไตย.....	90
แผนภาพที่ 5 การสร้างความชอบธรรมด้วยองค์ประกอบสามประการของระบบคอมมิวนิสต์.....	91
แผนภาพที่ 6 ข้อสรุปของ Machiavelli และ Beetham.....	109
แผนภาพที่ 7 แผนภาพสังเคราะห์ความคิดในประเด็นการศึกษาเรื่องความชอบธรรมทางการเมืองของ Niccolo Machiavelli และ David Beetham.....	111

บทที่ 1

บทนำ

ส่วนที่ 1 ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันมีการอ้างถึงอำนาจที่ชอบธรรมของกลุ่มต่าง ๆ ทางสังคมเป็นอันมาก เราจะได้เห็นข่าวความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นประจำวัน นักรัฐศาสตร์ได้วิเคราะห์เข้าไปในความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค โดยการศึกษาส่วนใหญ่ของความขัดแย้งทางการเมืองเป็นมุมมองที่ตั้งอยู่บนความสัมพันธ์ท่ามกลางอำนาจ , อิทธิพลและอำนาจที่ถูกต้องชอบธรรมทางสังคมเป็นสำคัญ¹ เมื่อความขัดแย้งทางสังคม คือ สถานการณ์ที่ซึ่งปัจเจกบุคคล กลุ่ม หรือ ชาติต่าง ๆ ถูกทำให้เกี่ยวพันอย่างมีสำนึกในการไล่ตามเป้าหมายที่ตรงกันข้ามกันกับกลุ่มอื่น ๆ² หรือความขัดแย้งก็คือสถานการณ์ที่กลุ่มคนมากกว่าหนึ่งรู้สึกหรือรับรู้ได้ถึงเป้าหมายหรือผลประโยชน์ที่ขัดกัน ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาของสังคมการเมือง สิ่งที่ตามมาของความขัดแย้งคือการอ้างความชอบธรรมในอำนาจที่มีอยู่ตรงนี้คือประเด็นสำคัญ เพราะความชอบธรรมที่ถูกอ้างถึงนั้นไปมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความถูกต้องในการเข้าจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น มากไปกว่านั้นความชอบธรรมทางการเมืองยังเป็นสิ่งที่มีขอบเขตมากกว่าแค่การระงับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมการเมือง แต่ความชอบธรรมเป็นตัวการในการจัดการ , กำหนดทิศทาง , จัดสรรและควบคุมการจำแนกแจกจ่ายทรัพยากรต่าง ๆ ทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของทรัพยากรธรรมชาติ , ความคิด , ความเชื่อ

ความชอบธรรมจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและมีความสำคัญมากขึ้นเป็นเงาตามตัวในสภาวะที่สังคมมีการขยาย มีความต้องการในการใช้ทรัพยากรสูงและมีความหลากหลายของกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของกลุ่มกดดันหรือกลุ่มผลประโยชน์ ผู้คนจะถามหาและปรารถนาที่จะได้มาซึ่งอำนาจอันชอบธรรมมากขึ้นเช่นในปัจจุบัน

¹ Albert F.Eldridge, Images of Conflict (New York: St. Martin's Press, 1979) p.5

² Ibid, p.12

ยังเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในหมู่นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ว่าความชอบธรรมทางการเมืองเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้เสถียรภาพทางการเมืองเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ในประเด็นเรื่องความชอบธรรมนี้ Max Weber นักสังคมศาสตร์คนสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความคิดและทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ในปัจจุบันเป็นอย่างมากได้ทำการศึกษาและแยกชนิดของความชอบธรรมทางการเมืองออกเป็น 3 ประเภท

ประเภทที่ 1 คือความชอบธรรมที่เกิดจากหลักของเหตุผลซึ่งเป็นเรื่องของความเชื่อในหลักการของกฎหมาย (belief in the “legality”) เป็นความชอบธรรมที่มีรูปแบบเป็นไปตามกฎเกณฑ์โดยทั่วไปของสังคม

ประเภทที่ 2 คือความชอบธรรมที่เกิดจากหลักการของความเชื่อเก่าแก่หรือเป็นไปตามประเพณีที่มีการยอมรับกันอย่างกว้างขวาง (belief in the sanctity of immemorial traditions) อาจกล่าวได้ว่าเป็นความชอบธรรมที่เกิดจากหลักประเพณีนิยมของสังคม

ประเภทที่ 3 คือความชอบธรรมที่เกิดจากลักษณะหรือคุณสมบัติพิเศษ ซึ่งก่อให้เกิดความจงรักภักดีและการยอมรับโดยทั่วไป ซึ่งเป็นความชอบธรรมที่เกิดจากความเป็นวีรบุรุษหรือเป็นเรื่องลักษณะพิเศษของแต่ละบุคคล (heroism or exemplary character of an individual person) ที่จะทำให้สังคมยอมรับและแสดงความจงรักภักดีได้³

นอกจาก Weber แล้วนักวิชาการทางรัฐศาสตร์ที่ได้ทำการศึกษาความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมมาโดยตลอดอย่าง David Beetham ก็ได้แบ่งประเภทของความชอบธรรมออกเป็นแนวกว้าง ๆ 2 แนวคือ

แนวคิดที่ 1 แบบเชิงประจักษ์ (Empirical) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติและสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนหรือวัดได้นั้นคือความถูกต้องตามกฎหมาย (Legal validity) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ยึดตามตัวบทกฎหมายเป็นหลัก

³ Max Weber, On charisma and institution building: Selected papers ed.S. N. Eisenstadt (Chicago: University of Chicago Press, 1968), p. 46.

แนวคิดที่ 2 คือ ความคิดเชิงปทัสฐานทางสังคมหรือการยอมรับทางสังคม (Normative) ซึ่งมีความเห็นไปในทำนองที่ว่า เพียงแค่ความถูกต้องตามกฎหมายเพียงอย่างเดียวมันไม่เพียงพอที่จะตัดสินความชอบธรรมได้เพราะว่ากฎหมายต่าง ๆ นั้นอาจจะล้าหลังและไม่สามารถครอบคลุมสิ่งที่เกิดขึ้นได้⁴

เมื่อพิจารณาการแบ่งประเภทความชอบธรรมของ Weber และ Beetham แล้วจะพบว่าในการแบ่งประเภทความชอบธรรมของ Weber นั้นสามารถสรุปหรือจัดกลุ่มใหม่ให้สอดคล้องกับความคิดของ Beetham ได้ กล่าวคือ รูปแบบความชอบธรรมแบบที่ 1 ของ Weber ซึ่งเป็นความชอบธรรมตามกฎหมายหรือกฎหมายต่าง ๆ นั้นเป็นรูปแบบความชอบธรรมเชิงประจักษ์ที่ยึดความถูกต้องตามกฎหมายเป็นหลักตามความคิดของ Beetham และในขณะที่รูปแบบความชอบธรรมที่เหลืออีกสองรูปแบบ คือ รูปแบบประเพณีนิยมและคุณลักษณะพิเศษนั้นเป็นเรื่องความชอบธรรมที่เกิดจากปทัสฐานทางสังคม นั่นคือ เป็นเรื่องของการทำให้เกิดการยอมรับทางสังคมซึ่งไม่สามารถอธิบายหรือสร้างกฎหมายที่แน่ชัดออกมาได้ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่สองของ Beetham เมื่อเป็นดังนี้จึงกล่าวได้ว่าความชอบธรรมทางการเมืองนั้นสามารถพิจารณากว้าง ๆ ได้ 2 แนวทางตามที่ Beetham เสนอ ปัญหาที่ตามมาคือในสองแนวทางที่ Beetham ได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้นแนวทางใดที่เป็นแนวทางสำคัญหรือเป็นแนวทางหลักที่ทำให้เกิดความชอบธรรมทางการเมืองขึ้นมาได้

ซึ่งดูเหมือนว่านักปรัชญากฎหมายอย่าง H.L.A.Hart แสดงความเห็นที่น่าสนใจและสอดคล้องกับความมุ่งหวังในการศึกษาครั้งนี้โดย Hart ได้ช่วยอธิบายความสำคัญของปทัสฐานทางสังคมที่อยู่เหนือความถูกต้องตามกฎหมาย

Hart เสนอให้พิจารณากฎหมายอย่างเป็นระบบซึ่งเมื่อกฎหมายเป็นระบบแล้ว มันจะต้องมีการสัมพันธ์กันระหว่างสิ่งสองสิ่งโดยที่ระบบของกฎหมายนั้นเกิดขึ้นจากที่มา 2 ประการ นั่นคือ

⁴David Beetham, *The legitimation of power* (London: Macmillan Press, 1991), p.14, อ้างถึงใน วิศิษฎ์ ชัชวาลทิพากร, “การไร้เสถียรภาพของรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา: ศึกษาปัญหาในเชิงความชอบธรรม ปัญหาทางเศรษฐกิจและความขัดแย้งในพรรคร่วมรัฐบาล” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 17.

ประการที่หนึ่ง มาจากผู้มีอำนาจในสังคมและประการที่สองมาจากการยอมรับร่วมกันของประชาชน นั่นคือ การยอมรับร่วมกันในการปฏิบัติหรือการกระทำที่สังคมยอมรับว่ามันได้มีผลกระทบต่อสาธารณชน การยอมรับร่วมกันดังกล่าวนี้ได้ก่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติและกลายเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคม (social acceptance) ตามมา⁵

จากคำอธิบายข้างต้นแสดงให้เห็นว่าแท้จริงแล้วตัวกฎหมายในแง่หนึ่งก็คือข้อตกลงร่วมกันทางสังคม ซึ่งการที่ประชาชนจะยอมรับตัวกฎหมายก็หมายถึงการที่ประชาชนได้ยอมรับการตกลงร่วมกันของพวกเขาในการอยู่ร่วมกันในสังคมหนึ่ง ๆ และสิ่งนี้จึงกลายเป็นความสมเหตุสมผลที่เมื่อเวลาเปลี่ยนไป ข้อตกลงเดิมล้าสมัยประชาชนจึงต้องแสดงความเห็นสาธารณะเพื่อหาข้อตกลงใหม่เพื่อใช้เป็นหลักในการอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกันอีกครั้ง ในที่สุดความคิดนี้ได้กลายเป็นฐานในการแก้ไขหรือล้มล้างข้อกฎหมายในเวลาต่อมา ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจน คือ กรณีพฤษภาทมิฬของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2535 พลเอกสุจินดา คราประยูร แกนนำหนึ่งในคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตามหลักกฎหมายที่เปิดช่องให้คนนอกซึ่งไม่ได้มาจากการเลือกตั้งสามารถขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ แต่สังคมในขณะนั้นมีกระแสคัดค้านการดำรงตำแหน่งของพลเอกสุจินดาอย่างมาก โดยที่ประชาชนต้องการนายกรัฐมนตรีที่มาจาก การเลือกตั้ง ด้วยกระแสการเรียกร้องของประชาชนนอกจากจะส่งผลให้พลเอกสุจินดาต้องลาออกจากตำแหน่งแล้วยังส่งผลถึงการปฏิรูปรัฐธรรมนูญจนเกิดรัฐธรรมนูญฉบับ 2540 หรือรัฐธรรมนูญฉบับ ส.ร. ขึ้น ซึ่งได้มีการแก้ไขข้อกฎหมายโดยเฉพาะในเรื่องที่มาของตำแหน่งสำคัญทางการเมือง เช่น ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่าต้องมาจากการเลือกตั้งตามความต้องการของประชาชนเท่านั้น

แสดงให้เห็นว่าภายใต้ช่วงเวลาหนึ่งความชอบธรรมทางการเมืองตามแนวปทัสถานทางสังคม นั้นอาจแตกต่างไปจากความชอบธรรมทางการเมืองตามแนวคิดที่ยึดติดกับความถูกต้องตามกฎหมายก็ได้ สิ่งนี้สามารถใช้อธิบายเพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญที่ไม่เท่ากันของแนวคิดเกี่ยวกับความชอบธรรม 2 แนวคิดข้างต้น โดยพิจารณาได้ว่าแนวคิดที่ 1 คือ ความชอบธรรมที่ยึดตัวกฎหมายเป็นหลักนั้น แท้จริงก็มีฐานมาจากความชอบธรรมที่เกิดจากข้อปทัสถานทางสังคม เนื่องจากตัวกฎหมายเองก็เป็นการตกลงร่วมกันของคนในสังคม และท้ายที่สุดเราจะพบว่าแม้มีความชอบธรรมตามกฎหมายแต่หาก

⁵H. L. A. Hart, The concept of law (New York : Oxford University Press, 1961), pp. 86-89.

ปราศจากความชอบธรรมตามแนวปทัสถานทางสังคมแล้วความชอบธรรมตามกฎหมายนั้นก็ไร้ประโยชน์และอาจก่อให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงตามมาดังกรณี พฤษภาทมิฬ 2535 ดังนั้นความชอบธรรมทางการเมืองที่เกิดจากปทัสถานทางสังคมหรือการยอมรับทางสังคมจึงเป็นความชอบธรรมที่มีความสำคัญยิ่งกว่าความชอบธรรมในทางกฎหมาย

ปัญหาที่ตามมาคือชอบเขตการยอมรับของสังคมนั้นคืออะไร สังคมมีเกณฑ์ใดเป็นตัวชี้วัดว่าสังคมนั้นจะยอมรับอะไร การยึดถือตามความรู้สึกทางสังคมเป็นสิ่งที่ยากกว่าการยอมรับตัวกฎหมาย เพราะไม่สามารถเห็นเกณฑ์ที่เป็นรูปธรรม , สอดคล้อง , เทียบตรง หรือมีความแน่นอนได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีเกณฑ์นั้นอยู่ในสังคมเพราะเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในหลายเหตุการณ์เป็นหลักฐานยืนยันให้เห็นถึงความรู้สึกร่วมหรือความรู้สึกสอดคล้องของคนส่วนใหญ่ในสังคมได้ว่ามีอยู่จริง

การศึกษาทางสังคมศาสตร์มีความพยายามที่จะหาเกณฑ์ชี้วัดที่จะสามารถอธิบายหรือคาดการณ์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการพัฒนาสังคมมนุษย์ที่ยั่งยืนต่อไป วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมีความมุ่งหวังที่จะศึกษาความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมทางการเมืองโดยเน้นศึกษาความชอบธรรมในเชิงปทัสถานของสังคม เพื่อหาเกณฑ์ชี้วัดที่จะช่วยในการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองต่อไปในภายหน้า โดยผู้ศึกษาได้เลือกทำการศึกษาความคิดทางการเมืองเกี่ยวกับความชอบธรรมจากนักทฤษฎีทางการเมืองสองท่านเพื่อศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์เพื่อหาเกณฑ์ชี้วัดนักทฤษฎีการเมืองที่ได้เลือกมาคือ

นักทฤษฎีการเมืองคนแรก Niccolo Machiavelli งานเขียนเรื่อง “The Prince” ของเขาถูกเขียนขึ้นในปี ค.ศ.1513-1514 ผลงานเรื่องนี้ของเขาได้รับการยกย่องว่าเป็นงานเขียนเกี่ยวกับแนวความคิดทางการเมืองที่เด่นที่สุดในประวัติศาสตร์ มีเนื้อหาโดยรวมเป็นการแสดงทัศนะทางการเมืองรูปแบบใหม่ ที่แสดงความสัมพันธ์ของความคิดทางการเมืองที่ว่าด้วย รัฐ อำนาจ และตัวผู้ปกครอง ซึ่งเป้าหมายในการศึกษาของเขาก็คือ “รัฐ” ตามความเห็นของ Marcel Pre’lot นั้น Machiavelli เป็นผู้สร้างคำนี้ขึ้นมา ในบรรทัดต้น ๆ ของหนังสือเรื่อง The Prince เขาได้ใช้คำว่ารัฐในความหมายสมัยใหม่ขึ้น หนังสือเล่มนี้อาจแบ่งออกได้เป็นสองตอนด้วยกัน ในตอนแรกผู้เขียนยกตัวอย่างของบุรุษในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ นานา ที่ได้ประสบความสำเร็จในการก้าวเข้าสู่อำนาจและรักษาอำนาจไว้ ในตอนที่

สองได้กล่าวถึงคำสอนและคำแนะนำต่าง ๆ เกี่ยวกับศิลปะในการปกครอง⁶ และนอกจากนี้ยังเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่างานเขียนของ Machiavelli สามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาทางการเมืองได้โดยตลอดแม้ในยุคปัจจุบัน ซึ่งจากความคิดที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเรื่อง The Prince นั้นทำให้เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าสำหรับ Machiavelli แล้วอำนาจคือความชอบธรรม

นักรัฐศาสตร์และนักทฤษฎีการเมืองคนที่สองคือ David Beetham เขาเป็นนักรัฐศาสตร์ยุคปัจจุบันที่มีผลงานที่ได้กล่าวถึงประเด็นเรื่องความชอบธรรมอยู่หลายเล่มแต่ที่สำคัญและโดดเด่นเป็นพิเศษคือหนังสือเรื่อง The Legitimation of Power ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ.1991 หลังจากนั้นไม่นานในปี ค.ศ.1998 Beetham ได้เขียนงานเกี่ยวกับความชอบธรรมทางการเมืองออกมาอีกหนึ่งเล่ม นั่นคือ Legitimacy and the European Union Beetham จึงเป็นนักทฤษฎีการเมืองร่วมสมัยในปลายศตวรรษที่ 20 คนหนึ่งที่ได้ทำการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับความชอบธรรมทางการเมือง ในหนังสือเรื่อง The Legitimation of Power นั้น Beetham มีความต้องการเสนอเนื้อหาของความชอบธรรมที่มีความชัดเจนและสามารถเข้าใจได้โดยทั่วไป⁷ โดยส่วนแรกของหนังสือเล่มนี้ Beetham สรุปส่วนประกอบที่แตกต่างกันของความชอบธรรม และได้สำรวจกระบวนการของความชอบธรรมผ่านมิติ(มุมมอง)เรื่องเพศ, ชนชั้น และอำนาจทางการเมือง จากนั้นในส่วนที่สองเขาได้กล่าวถึงความชอบธรรมในปฏิสัมพันธ์ของรัฐร่วมสมัยเช่นในปัจจุบัน สำหรับ Beetham แล้วเขาเชื่อว่าความชอบธรรมนั้นเป็นเนื้อเดียวกับอำนาจที่มีใช่เป็นแค่ส่วนเสริมหรือแต่งเติมให้การถือครองหรือการใช้อำนาจนั้นสมบูรณ์ นอกจากนี้ Beetham ยังเสนอให้เห็นว่าความชอบธรรมเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับหลักเกณฑ์หรือความเชื่อทางศีลธรรมที่สังคมยอมรับอีกด้วย

การศึกษาความคิดทางการเมืองเปรียบเทียบระหว่าง Niccolo Machiavelli กับ David Beetham ในประเด็นเรื่องความชอบธรรมทางการเมืองจะช่วยให้เห็นถึงมุมมองความคิดที่แตกต่างกันในเรื่องของความชอบธรรมที่คนหนึ่งเห็นว่าอำนาจนั้นเมื่อมีอยู่ก็สามารถสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้นได้ ในขณะที่อีกคนหนึ่งเชื่อว่าความชอบธรรมนั้นเป็นสิ่งที่มิหรือเป็นเนื้อเดียวกับอำนาจซึ่งความชอบธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดมิหรือสามารถใช้อำนาจได้โดยความชอบธรรมเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับเรื่องทางศีลธรรมของสังคมด้วย นอกจากนี้การศึกษาเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองของ

⁶พงศ์เพ็ญ ศกุนตาทัย, ทฤษฎีการเมืองยุคใหม่ (นนทบุรี: พิมพ์อักษร, 2521), หน้า 5.

⁷David Beetham, The legitimation of power (London: Macmillan,1991), p. vii.

Machiavelli และ Beetham ยังมีข้อดีในเรื่องของการศึกษาเปรียบเทียบจากความแตกต่างในเรื่องยุคสมัยของนักคิดทั้งสองที่มีความแตกต่างกันเกือบ 500 ปีกล่าวคือ Machiavelli นั้นเป็นนักคิดทางการเมืองในศตวรรษที่ 15 (เขามีชีวิตอยู่ในช่วงปี ค.ศ. 1469-1527) ในขณะที่ Beetham ถือเป็นนักคิดทางการเมืองในศตวรรษที่ 20 จึงเป็นที่น่าสนใจว่าในความแตกต่างกันถึงเกือบ 500 ปีนี้ นักคิดทั้งสองท่านจะมีมุมมองหรือมีทัศนคติต่อประเด็นเรื่องความชอบธรรมเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองในประเด็นปัญหาความชอบธรรมของ Machiavelli และ Beetham
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ ข้อขัดแย้ง และความสอดคล้องของความคิดทางการเมืองในประเด็นเรื่องความชอบธรรมของนักคิดทางการเมืองทั้ง 2 ว่ามีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร
3. เพื่อพิจารณาข้อแตกต่างในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความชอบธรรมกับอำนาจจากแนวคิดที่ได้มีการเสนอไว้ในงานเขียนของนักคิดทั้งสองท่าน
4. เพื่อประโยชน์ในการศึกษาเรื่องความชอบธรรมและการศึกษาปรัชญาตะวันตกสำหรับผู้สนใจในภายหน้า

ส่วนที่ 3 วิธีการในการดำเนินการศึกษา

ใช้วิธีการค้นคว้าจากเอกสาร (documentary research) โดยใช้เอกสารหลักคือสรรนิพนธ์ของ Machiavelli เรื่อง The Prince และสรรนิพนธ์ของ Beetham เรื่อง The Legitimation of Power โดยมีเอกสารประกอบคืองานเขียนและบทวิจารณ์ที่เขียนถึงท่านทั้งสอง

ในการเสนองานวิจัยใช้การเขียนแบบพรรณาคความ (descriptive) ประกอบการเปรียบเทียบและวิจารณ์

ส่วนที่ 4 ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาประเด็นเรื่องความชอบธรรมนี้จะได้กลายเป็นฐานในการศึกษาความคิดทางการเมืองและการศึกษาทางการเมืองในเรื่องอื่น ๆ เช่น การศึกษาทางการเมืองในเรื่องเสถียรภาพ ประสิทธิภาพ , การคงอยู่หรือความล้มเหลวทางการเมือง , การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง หรือแม้แต่เป็นฐานที่ใช้ในการศึกษาและอธิบายประวัติศาสตร์ทางการเมืองการปกครองของไทยได้ในภายหน้า

ส่วนที่ 5 การนำเสนอเรื่อง

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 6 บทด้วยกันคือ

บทที่ 1 บทนำ เสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของปัญหาและชี้ให้เห็นความคลุมเครือและปัญหาที่เกิดจากการอ้างถึงความชอบธรรมซึ่งเป็นที่มาของการสนใจศึกษานี้ รวมถึงวัตถุประสงค์และวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับ “ความชอบธรรม” โดยจะเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายและความคิดเห็นเกี่ยวกับความชอบธรรมโดยทั่วไป

บทที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมของ Niccolo Machiavelli ในบทนี้จะได้ทำการวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมของ Machiavelli อย่างละเอียด

บทที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมของ David Beetham ในบทนี้จะได้ทำการวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมของ Beetham อย่างละเอียด

บทที่ 5 การศึกษาเปรียบเทียบ ในบทนี้จะได้ทำการวิเคราะห์ เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างในความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมของนักคิดทั้ง 2 ท่าน

บทที่ 6 สรุปและเสนอแนะ ในบทนี้จะเป็นบทสุดท้ายของวิทยานิพนธ์ที่จะได้กล่าวถึงการสรุปแนวความคิดและผลการศึกษาวิจัย ตลอดจนเสนอปัญหาที่พบในการทำกรวิจัยและเสนอมุมมอง ตลอดจนข้อเสนอแนะของผู้เขียนที่มีการการศึกษาประเด็นเรื่องความชอบธรรมในครั้งนี้



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวความคิดและทฤษฎี

ส่วนที่ 1 แนวความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรม

เป้าหมายหลักในการศึกษาคือการอธิบายความเหมือนและความแตกต่างในความคิดทางการเมืองที่เกี่ยวกับความชอบธรรมของ Niccolo Machiavelli และ David Beetham ซึ่งประเด็นปัญหาเรื่องความชอบธรรมนั้นเป็นเรื่องที่มีการพูดถึงกันมากพอสมควรในปัจจุบัน

ในทุก ๆ ส่วนประกอบของสังคมมนุษย์ด้วยเหตุผลบางประการได้ทำให้มนุษย์ต้องเผชิญหน้ากับประเด็นของความชอบธรรมอยู่เสมอกับคำถามหลักที่ว่าทำไมสิ่งบางสิ่งจึงสมควรได้รับการยอมรับหรือได้รับความรักดีจากสมาชิกในสังคม การตั้งคำถามในลักษณะเช่นนี้ก็คือการตั้งคำถามให้กับความชอบธรรมที่ได้บังเกิดขึ้นในสังคม แม้ว่าจะได้มีการสงสัยหรือตั้งคำถามให้กับประเด็นปัญหาเรื่องความชอบธรรมและได้มีการถกเถียงเพื่อหาคำตอบในประเด็นดังกล่าวอยู่มากแต่ก็ไม่ได้มีการสรุปหรือรวบรวมความเข้าใจในประเด็นนี้สักเท่าไรนัก

การทำความเข้าใจในความหมายและขอบเขตของความชอบธรรมจึงถือเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาในบทที่สอง ก่อนที่จะได้เข้าสู่การวิเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมจากเนื้อหาของนักคิดทางการเมืองทั้งสองท่านตามความมุ่งหวังในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ต่อไป¹

¹ การศึกษาแนวความคิดที่เกี่ยวกับความชอบธรรมทางการเมืองนี้ได้สำรวจแนวความคิดทั้งที่เป็นของไทยและตะวันตก โดยพบว่าแนวความคิดเรื่องความชอบธรรมทางการเมืองของไทยไม่มีความชัดเจนพอที่จะเป็นแบบได้ และด้วยขอบเขตของการศึกษาที่ต้องการศึกษาเปรียบเทียบความคิดของนักคิดทางการเมืองตะวันตกสองท่านเป็นหลัก จึงเห็นสมควรที่จะละแนวความคิดที่เกี่ยวกับความชอบธรรมที่เป็นของไทยและสังคมตะวันออกเสีย เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการตีความ ในที่นี้จึงจะไม่ขอกล่าวถึงแนวความคิดที่เกี่ยวกับความชอบธรรมที่เป็นของไทยและของสังคมตะวันออก

ความชอบธรรม (Legitimacy) มาจากภาษาละตินในคำว่า Legitimus ซึ่งในระยะแรกเริ่มนั้น มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคำว่า Legalis (ซึ่งหมายถึง กฎหมาย) ตามที่ได้ปรากฏอยู่ใน Latin lex (หรือกฎหมายละตินโบราณ) ในยุคของ Cicero ได้มีการใช้คำว่า Legitimum imperium และ Potestas legitima ในการอ้างถึง อำนาจตามกฎหมายของเจ้าพนักงานของรัฐและกฎหมายที่ไร้เหตุผลหรือกฎหมายที่ไม่สามารถยอมรับได้²

ในหนังสือ The De Officiis ได้แยกความแตกต่างระหว่างศัตรูที่มีความชอบธรรม (legitimus hostis = the legitimate enemy) ออกจากกลุ่มของพวกหัวขโมยและโจรสลัด ด้วยเหตุผลที่ว่า ศัตรูที่ ชอบธรรมเกิดจากการตกลงกันอย่างเป็นทางการและมีการลงนามเป็นสนธิสัญญาทางกฎหมาย ระหว่างกันจึงมีความแตกต่างจากศัตรูกลุ่มอื่น³

จะเห็นได้ว่าในช่วงแรกความชอบธรรมแทบจะถูกรวมให้เป็นเนื้อเดียวกับความถูกต้องตามกฎหมาย จะมีความชอบธรรมได้ก็ต้องทำการพิสูจน์ว่าการกระทำต่าง ๆ นั้นสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ที่ ถูกสร้างขึ้น กฎแห่งกฎหมายจึงเป็นความชอบธรรมสูงสุดในระยะเริ่มแรก

ต่อมาในยุคกลางภายใต้อิทธิพลการครอบงำทางความคิดของศาสนจักร มีการตั้งคำถามถึง ความชอบธรรมที่เป็นปัญหาทางการเมืองซึ่งก่อรูปร่างขึ้นจากการล่มสลายของกฎเกณฑ์ในโลกยุคเก่า ที่ผ่านมา ในช่วงต้นของยุคกลางนิยามของความชอบธรรมได้ถูกทำให้สอดคล้องกับกฎธรรมชาติ (natural law) และการเป็นคำสั่งสมบูรณที่อยู่นเหนือความสามารถของมนุษย์แต่เป็นสิ่งที่มนุษย์คุ้นเคย หรือเรียนรู้ได้ คือ การเชื่อว่ามีอำนาจบางอย่างที่อยู่เหนือการควบคุมของมนุษย์โดยอำนาจนั้นได้ทำ การเลือกบุคคลบางคนหรือคนบางกลุ่มขึ้นมาทำหน้าที่บางอย่าง ด้วยเหตุนี้บุคคลหรือกลุ่มนั้นจึงได้รับ มอบอำนาจที่มนุษย์ไม่อาจต่อต้านและได้กลายเป็นอำนาจที่มีความชอบธรรมเหนือการควบคุมหรือ การต่อต้านของมนุษย์ธรรมดา โดยเฉพาะในเรื่องของอำนาจโดยธรรมชาติของกษัตริย์หรือศาสนจักร ลักษณะของอำนาจที่ชอบธรรมเช่นนี้ได้รวมไปถึงอำนาจของผู้แทนของกษัตริย์หรือศาสนจักรที่จะต้อง

²Joel Krieger, The Oxford companion to politics of the world, (New York: Oxford University Press, 1993), p. 533.

³Jose G. Merquior, Rousseau and Weber: two studies in the theory of legitimacy (London: Routledge & Kegan Paul, 1980), p. 2.

มีการพิสูจน์ว่าบุคคลผู้นั้นได้รับการแต่งตั้งให้เป็นตัวแทนของผู้ถืออำนาจโดยธรรมชาติอย่างแท้จริง บุคคลผู้นั้นจึงจะได้รับการยอมรับในอำนาจจากคนทั่วไป อีกนัยหนึ่ง การแสดงหลักฐานว่าเป็นตัวแทนของกษัตริย์หรือศาสนจักร ซึ่งมีความเป็นพิเศษเหนือประชาชนทั่วไปจะช่วยให้บุคคลผู้เป็นตัวแทนมีความชอบธรรมในการใช้อำนาจขึ้นมา แสดงให้เห็นว่า ความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมในช่วงเริ่มแรกของยุคกลาง มีการเปลี่ยนแปลงจากแนวคิดที่ไม่ได้มีความแตกต่างจากกฎหมายในยุคเก่ามาสู่แนวคิดที่มีความใกล้ชิดกับการปฏิบัติการของอำนาจมากขึ้น

นั่นคือ การจะมีความชอบธรรมได้นั้น จะไม่สามารถเกิดขึ้นเพียงแค่การอ้างว่ามีความสอดคล้องกับกฎหมายเท่านั้น แต่ยังต้องพิสูจน์ด้วยว่าเป็นกฎที่ได้รับการยอมรับหรือรับรองจากผู้ที่ได้รับอำนาจจากกฎธรรมชาติ มากกว่านั้นความชอบธรรมยังกลายเป็นเรื่องของระดับมากหรือน้อยผันแปรตามลักษณะความสำคัญที่เกิดขึ้นในโครงสร้างต่าง ๆ ของอำนาจ เช่น กฎเกณฑ์ที่เกิดขึ้นจากผู้นำระดับหมู่บ้านย่อมมีลำดับต่ำกว่ากฎเกณฑ์ที่ได้รับการรับรองหรือเกิดจากกษัตริย์ , บางพื้นที่กษัตริย์ก็ต้องยอมต่อกฎของศาสนจักรเพราะถือว่าศาสนจักรมีอำนาจเหนือกว่ากษัตริย์ ความชอบธรรมในเวลา นี้จึงเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เกิดลำดับชั้นของความชอบธรรมตามกฎหมายแห่งอำนาจมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของการสอดคล้องกับข้อกฎหมายเพียงอย่างเดียว

ตัวอย่างต่าง ๆ ของการปกครองด้วยระบบกษัตริย์แสดงให้เห็นถึงการขยายแนวความคิดเรื่องความชอบธรรมที่สัมพันธ์กับกฎหมายเพียงอย่างเดียวมาสู่การปฏิบัติการของอำนาจ แม้กระนั้นก็ใช่ว่าแนวคิดที่เกี่ยวกับความชอบธรรมจะได้ตัดขาดจากเรื่องราวทางกฎหมายอย่างเด็ดขาด ตรงกันข้ามกลับทำให้เรื่องราวมีความซับซ้อนขึ้นด้วยการผูกสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่ได้รับอำนาจตามธรรมชาติกับการเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม เมื่อผู้ที่ได้รับอำนาจตามธรรมชาติเป็นผู้ที่มีอำนาจโดยชอบธรรมเขาก็ย่อมเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของสังคมโดยชอบธรรมด้วย

ความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมในช่วงแรกของยุคกลางไม่ได้แค่ขยายขอบเขตออกจากความหมายเหมือนกับความสัมพันธ์ทางกฎหมายมาสู่ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับอำนาจมากขึ้นเท่านั้น แต่ในช่วงเวลานี้ความคิดที่เกี่ยวกับความชอบธรรมยังได้ขยายขอบเขตไปถึงการริเริ่มแนวคิดที่ว่า การเห็นพ้องต้องกันหรือการแสดงออกถึงความยินยอม (consent) ถือเป็นองค์ประกอบที่มีสำคัญต่อความชอบธรรมของอำนาจอีกด้วย ผู้ที่เริ่มต้นแนวคิดเช่นนี้คือ William of Occam (นักคิดแนวนามนิยมใน

ช่วงครึ่งแรกของศตวรรษที่ 14) เขาได้เสนอว่า ผู้ปกครองที่มีความชอบธรรมก็คือผู้ปกครองที่ได้รับการเห็นพ้องต้องกันจากประชาชนบนพื้นฐานของกฎธรรมชาติ⁴

อีกตัวอย่างที่สามารถสะท้อนแนวคิดดังกล่าวได้คือแนวคิดของ Thomas Aquinas ในช่วงศตวรรษที่ 14 เขาได้ทำการแยกประเภทของผิดจรรยาไว้เป็น 2 ประเภท

ผิดจรรยาประเภทที่ 1 คือ ex parte exercitii หรือ ผิดจรรยาประเภท illegality ซึ่งเป็นผิดจรรยาที่เกิดขึ้นโดยผิดหลักการทางกฎหมายโดยใช้กำลังในการล้มล้างกฎเกณฑ์ที่มีอยู่โดยมากเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตนเพียงฝ่ายเดียวเป็นหลัก

ผิดจรรยาประเภทที่ 2 คือ ex defectu tituli หรือ ผิดจรรยาประเภท illegitimacy ซึ่งเป็นผิดจรรยาที่มีความเกี่ยวข้องกับความชอบธรรมของความสัมพันธ์ทางอำนาจเป็นสำคัญอาจเป็นในรูปแบบของการช่วงชิงบัลลังก์หรือเป็นการดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของรัฐแต่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายที่มีอยู่ (แต่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม)⁵

ในช่วงเวลาต่อมาซึ่งเป็นช่วงเวลาของนักคิด นักปรัชญาสมัยใหม่ไม่ว่าจะเป็น Grotius , Hobbes , Pufendorf จนถึง Locke , Montesquieu และ Rousseau ต่างก็หันความสนใจไปสู่ประเด็นของความสมเหตุสมผลของความสัมพันธ์ทางอำนาจไม่ว่าจะเป็นการพยายามหานิยามของกฎหมายระหว่างประเทศของ Grotius , ทฤษฎีหน้าที่ผูกพันระหว่างรัฐกับประชาชนของ Hobbes , การพยายามต่อต้านการรุกรานในสิทธิธรรมชาติของ Locke และแม้แต่สัญญาประชาคมที่เกี่ยวกับเจตจำนงทั่วไปของ Rousseau ก็ล้วนแล้วแต่อุดมไปด้วยแนวความคิดที่เกี่ยวกับความชอบธรรมบนพื้นฐานของความสมเหตุสมผลของความสัมพันธ์ทางอำนาจแทบทั้งสิ้น⁶

⁴Ibid., p. 3.

⁵Henry C. Black, *Black's law dictionary*, 5th ed. (St. Paul Minn: West Publishing., 1975), pp. 513-4; 517; 377; 1332-3.

⁶Ibid.

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการในช่วงศตวรรษที่ 16 อันเป็นช่วงเวลาที่มีความคิดเกี่ยวกับการใช้เหตุผลของมนุษย์ได้แผ่ขยายอย่างรวดเร็ว จนก่อให้เกิดการพยายามแยกนิยามของความชอบธรรมออกจากอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่เหนืออำนาจของมนุษย์ซึ่งเป็นแนวความคิดหลักที่ครอบงำสังคมมาโดยตลอดในยุคกลาง คือ การหาทางพิสูจน์ความถูกต้องของการอ้างความชอบธรรมในอำนาจต่าง ๆ ของสังคม

แนวความคิดของ Rousseau ในช่วงนั้นจะช่วยแสดงให้เห็นภาพการแยกตัวออกจากการผูกมัดความชอบธรรมไว้กับอำนาจธรรมชาติของศาสนจักรมาสู่สิ่งที่เกิดขึ้นได้ในสังคมมนุษย์ดังนี้

“มนุษย์เกิดมามีอิสระแต่ต่อมากลับตกอยู่ภายใต้พันธนาการบางอย่าง...การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร , อะไรที่สามารถทำให้มันกลายเป็นความชอบธรรมได้...คำสั่งของสังคมได้กลายเป็นสิทธิอันศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นเหมือนพื้นฐานสำหรับทุกสิ่ง อย่างไรก็ตามสิทธิอันศักดิ์สิทธิ์นี้ไม่ได้มาจากธรรมชาติ แต่ขึ้นอยู่กับระเบียบแบบแผนของมนุษย์ ซึ่งปัญหาก็คือการที่เราจะรู้ได้อย่างไรว่าอะไรคือระเบียบแบบแผนอันนั้น”⁷

จากการเริ่มแยกตัวออกจากการครอบงำของศาสนจักรในช่วงศตวรรษที่ 16 ได้ส่งผลให้ในช่วงศตวรรษที่ 17-18 นิยามของความชอบธรรมได้ถูกทำให้ค่อย ๆ กลายเป็นแนวคิดในทางประชาธิปไตยมากขึ้นภายใต้อิทธิพลของแนวคิดสัญญาประชาคมและพวกที่เชื่อมั่นในเรื่องของการใช้เหตุผล (Enlightenment) แนวคิดเรื่องความชอบธรรมในสมัยนี้ได้ถูกวางแนวเข้ากับแนวคิดเรื่องอำนาจอธิปไตยของประชาชนในขอบเขตที่ว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ประชาชนจึงเป็นเพียงความชอบธรรมเดียวของอำนาจในสังคม” (Sovereignty resides with the people , the only legitimate source of power)⁸

เมื่อถึงตรงจุดนี้เราเห็นการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมจากยุคแรกเริ่มที่นิยามของความชอบธรรมได้ถูกผนวกเป็นเนื้อเดียวกับเรื่องราวทางกฎหมาย จนถึงในยุคเริ่มต้นของยุคกลางที่ความชอบธรรมเป็นเรื่องของกฎธรรมชาติที่อยู่เหนือการควบคุมของมนุษย์ และใน

⁷ โปรดดู Jean Jacques Rousseau, *The Social Contract and Discourses*, translated with C.D.Cole, (E.P.Dutton and Company, Inc.: New York) p.3-4

⁸ Merquior, *Rousseau and Weber: two studies in the theory of legitimacy*, p. 533.

ช่วงที่ความคิด , ความเชื่อแบบประชาธิปไตยกำลังเฟื่องฟูเช่นในศตวรรษที่ 17 ความชอบธรรมก็ได้กลายเป็นเรื่องของอำนาจในการยอมรับของปวงชนในสังคม อาจกล่าวได้ว่าความชอบธรรมนั้นในด้านหนึ่งเป็นตัวแสดงถึงพลังอำนาจของสังคมในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ด้วย

หลังจากนั้นในศตวรรษ 19 Max Weber ถือเป็นนักคิดคนสำคัญที่ได้เริ่มต้นสร้างขอบเขตที่เกี่ยวกับความชอบธรรมให้มีความชัดเจนขึ้นข้อเสนอของเขาได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการศึกษาประเด็นเรื่องความชอบธรรมทางการเมืองของนักคิดทางการเมืองหลายคนหลังจากเขา โดย Weber เสนอทฤษฎีที่เกี่ยวกับความชอบธรรมไว้ว่า ความชอบธรรมมีรูปแบบ 3 ประการ ได้แก่ ความชอบธรรมที่เกิดจากประเพณี , ความชอบธรรมที่เกิดจากบุคลิกภาพส่วนตัว และความชอบธรรมที่เกิดจากการยอมรับทางสังคม กรอบความคิดเช่นนี้ของ Weber มีอิทธิพลครอบงำและปูทางความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมของนักสังคมวิทยาในเวลาต่อมา

ในความเป็นจริงแล้วข้อสรุปเช่นนี้ของ Weber ก็ยังไม่ได้สร้างความแปลกใหม่ให้กับความหมายของความชอบธรรมแต่อย่างใด ข้อสรุปของ Weber เป็นเพียงการรวบรวมและจัดรูปแบบความหมายของความชอบธรรมให้เป็นระเบียบและมีความชัดเจนขึ้นจากข้อสรุปทางประวัติศาสตร์กล่าวคือ

รูปแบบความชอบธรรมแบบที่ 1 ของ Weber ซึ่งได้แก่ ความชอบธรรมที่เกิดจากประเพณีนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามของความชอบธรรมในยุคเริ่มแรกที่แยกไม่ออกจากเรื่องราวทางกฎหมาย ซึ่งในทางหนึ่งกฎหมายนั้นก็มีรากฐานมาจากประเพณีปฏิบัติที่มีมานานในสังคม

รูปแบบความชอบธรรมแบบที่ 2 ของ Weber ได้แก่ ความชอบธรรมที่เกิดจากบุคลิกภาพส่วนตัวนั้นมีความสอดคล้องกับเรื่องราวของกฎธรรมชาติที่อยู่นอกเหนือความควบคุมของมนุษย์นั้นคือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพโดยธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนที่มีความแตกต่างกันไป ซึ่งแม้ว่าสิ่งนี้จะสามารถฝึกหรือหัดให้มีบุคลิกภาพแฉกเช่นบุคลิกภาพที่มีความโดดเด่นได้ แต่ก็ถือเป็นเพียงการพยายามเลียนแบบธรรมชาติของมนุษย์ประเภทหนึ่งที่ได้รับการยอมรับจากสังคมเท่านั้นเอง

รูปแบบสุดท้ายที่ Weber ได้เสนอคือ ความชอบธรรมที่เกิดจากการยอมรับทางสังคม ซึ่งประเด็นนี้ดูเหมือนว่า ความชอบธรรมมีความสัมพันธ์กับแนวความคิดแบบประชาธิปไตยอยู่มาก นั่นคือการยอมรับว่าความเห็นหรือเสียงสะท้อนทางสังคมสามารถถือเป็นความชอบธรรมประการหนึ่งได้

ช่วงเวลาไม่ต่างกันมากนักก็มีนักคิดร่วมสมัยได้พยายามสร้างนิยามความชอบธรรมแบบใหม่บนพื้นฐานของบรรทัดฐานหรือมาตรฐานบางอย่างทางสังคมตัวอย่างเช่น Herbert Hart ที่ได้พยายามสร้างภาพความชอบธรรมเชิงประจักษ์และพยายามสร้างความสอดคล้องระหว่างกฎหมายและศีลธรรมทางสังคม ในหนังสือเรื่อง The Concept of Law ศาสตราจารย์ Hart ได้อ้างถึงหลักความจริงบางอย่างที่ว่ากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ออกมาเป็นกฎหมายนั้นต่างก็มีพื้นฐานมาจากข้อเรียกร้องขั้นต่ำสุดของมนุษย์ในสังคม ซึ่งแนวคิดเช่นนี้ได้เกี่ยวพันกับความชอบธรรมในสังคมที่แสดงให้เห็นว่าความชอบธรรมนั้นไม่ได้เป็นเพียงแค่มกฎหมายหรืออำนาจเท่านั้น หากแต่ยังเป็นสิ่งที่พัวพันไปถึงมาตรฐานบางอย่างของสังคมเนื่องด้วยตัวกฎหมายหรืออำนาจในการควบคุมสังคมเองก็มีพื้นฐานมาจากข้อเรียกร้องขั้นต่ำสุดของสังคมเช่นกัน⁹

ข้อเสนอเหล่านี้ก่อให้เกิดความคิดที่สำคัญเกี่ยวกับความชอบธรรมว่าความชอบธรรมนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อและการยอมรับทางสังคม ซึ่งได้ก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องความไม่แน่นอนของความรู้สึกและการไม่สามารถวัดได้ในเรื่องของความเชื่อและการยอมรับทางสังคม จนในที่สุดก็มีนักคิดที่พยายามพัฒนาแนวความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้สึกที่ไม่แน่นอนมาสู่ทฤษฎีที่สามารถชี้วัดคุณค่าของความชอบธรรมได้ดีกว่าการอ้างถึงความรู้สึกเชื่อโดยทั่วไป

ตัวอย่างที่ช่วยอธิบายแนวคิดเช่นนี้ได้คือแนวความคิดของ Benjamin Constant , Constant ได้เสนอว่า ความชอบธรรมนั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะขึ้นอยู่กับความสามารถของรัฐในการรักษาความสงบภายใต้กฎเกณฑ์ทางกฎหมายและเป็นความสามารถในการประสานประโยชน์ท่ามกลางความแตกต่างของการเป็นปัจเจกบุคคลและการสังกัดกลุ่มของประชาชนในรัฐซึ่งมีการมองคุณค่าของชีวิตแตกต่างกัน¹⁰

⁹ H.L.A. Hart, The Concept of law (New York: Oxford University Press, 1961), pp. 86-9

¹⁰ Ibid., p. 534.

และที่ Peter Stillman แสดงความเห็นไว้ว่า “ถ้าผลลัพธ์ที่ออกมาจากกระบวนการการผลิตของรัฐบาลเป็นสิ่งที่เข้ากันได้กับรูปแบบคุณค่าของสังคม รัฐบาลคือความชอบธรรม” หรืออธิบายให้จำเพาะเจาะจงไปอีกนั้นหมายถึง ความชอบธรรมเป็นสิ่งที่เข้ากันได้ระหว่างผลิตผลของรัฐบาลกับรูปแบบคุณค่าที่ยึดถือโดยกลุ่มต่าง ๆ ภายในสังคม เพราะฉะนั้นความเป็นไปได้ของการปราศจากความชอบธรรมทั้งหมดคือ เมื่อไหร่ก็ตามที่รูปแบบคุณค่าของสังคมถูกละเลยและถูกแบ่งแยกมากเกินไปก็จะนำไปสู่ความแตกร้างของสังคมในที่สุด¹¹

ความเห็นของ Constant และ Stillman มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ ความเห็นของทั้งคู่ได้แสดงให้เห็นถึงการยอมรับทางสังคมที่มีการพัฒนาการ หรือมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่การให้ความสนใจในเรื่องของการบริหารงานของรัฐบาลในเรื่องของการจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในลักษณะธรรมชาติของการเมืองแบบประชาธิปไตย โอกาสที่ประชาชนจะมีความเห็นพ้องต้องกันในทุก ๆ เรื่องหรือในทุก ๆ กรณีนั้นเป็นไปได้น้อยมาก หรือในอีกทางหนึ่งธรรมชาติของการเมืองก็คือการประสานประโยชน์และประสานข้อขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งมีความต้องการที่หลากหลายในสังคม ความชอบธรรมในช่วงเวลาปัจจุบันจึงกลายเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารและความสามารถในการประสานประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพของรัฐ ซึ่งเท่ากับว่านิยามของความชอบธรรมได้กลายเป็นสิ่งที่เปลี่ยนรูปแบบจากลักษณะที่ค่อนข้างเป็นนามธรรมและมีความเป็นอุดมคติมาสู่มาตรฐานบางอย่างที่สามารถวัดค่าจากประสิทธิภาพ , ประสิทธิภาพในการบริหารได้

อย่างไรก็ตาม คำถามสำคัญที่เกิดขึ้นคือ ใครหรือกลุ่มใดในสังคมที่มีความชอบธรรมในการกำหนดมาตรฐาน/กฎเกณฑ์ที่ใช้เป็นตัวชี้วัดการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่าง ๆ นอกจากนี้เหตุใดคนคนนั้นหรือคนกลุ่มนั้นจึงได้รับสิทธิในการกำหนดกฎเกณฑ์ตัวชี้วัดดังกล่าว

การพูดถึงความชอบธรรมในเชิงที่สัมพันธ์กับเรื่องของความสามารถต่อการจัดการกับปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ที่มีขึ้นในสังคมของรัฐบาลโดยพิจารณาว่าถ้าการจัดการกับวิกฤติต่าง ๆ ของรัฐบาลล้มเหลวระบบก็จะเรียกร้องการแทนที่และมีระบบลงโทษสำหรับความล้มเหลวในการจัดการต่อ

¹¹Ibid., p. 5.

ความขัดแย้งนี้ด้วยการถอดถอนความชอบธรรม การที่รัฐบาลไม่สามารถจัดการต่อปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ได้จะก่อให้เกิดคำถามต่าง ๆ เกี่ยวกับความชอบธรรม (ของรัฐ) ตามมา ซึ่งการอธิบายเช่นนี้เป็นการอธิบายความสำคัญทางด้านหน้าที่ของระบบบริหารแต่ไม่ได้ (เป็นการอธิบายที่) เกี่ยวข้องกับการอธิบายระบบความชอบธรรม¹²

เมื่อพิจารณาอย่างถ่องแท้จะพบว่า การอธิบายความชอบธรรมด้วยเรื่องของประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการบริหารเป็นการตัดตอนการอธิบายและได้ละเลยองค์ประกอบสำคัญที่เป็น จุดเริ่มต้นของการเกิดขึ้นของความชอบธรรม นั่นคือ การไปคำนึงถึงความสามารถในการรักษาความชอบธรรมโดยอาศัยความสามารถในด้านการบริหารงานของรัฐเป็นหลัก โดยลืมนึกไปว่าแท้จริงความชอบธรรมทางการเมืองไม่ได้เกิดขึ้น เมื่อพบว่ารัฐสามารถสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลจากการบริหารของรัฐได้ แต่ความชอบธรรมทางการเมืองได้เกิดขึ้นนับตั้งแต่ที่รัฐหรือฝ่ายบริหารสามารถถือครองอำนาจในการตัดสินใจจัดการต่อปัญหา , ความขัดแย้งและการจัดการต่อทรัพยากรต่าง ๆ ของสังคม

ในทางการเมืองระหว่างประเทศ ความชอบธรรมจะเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับและเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของตัวกฎหมาย หลักทฤษฎีของความชอบธรรมในทางการเมืองระหว่างประเทศบางครั้งถูกเรียกว่า “Tobar doctrine” (ทฤษฎีของ Tobar) ซึ่งเรียกตามชื่อของรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของเอกวาดอร์ ที่ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมไว้ในปี 1907 นั่นคือทฤษฎีที่ว่า หากรัฐบาลซึ่งได้อำนาจมาด้วยการไม่เคารพในรัฐธรรมนูญของรัฐที่ไม่สมควรที่จะได้รับการยอมรับจากที่ประชุมนานาชาติ เท่ากับว่าการปฏิบัติหรือการรัฐประหารได้ทำให้รัฐนั้นไม่มีความชอบธรรมเหลืออยู่ และเมื่อปราศจากความชอบธรรมแล้วจะไม่ได้รับการยอมรับจากที่ประชุมนานาชาติแสดงให้เห็นว่า ความชอบธรรมเป็นเงื่อนไขของการได้รับการยอมรับจากผู้อื่นซึ่งทำให้เกิดเงื่อนไขในการอยู่ร่วมกัน แนวความคิดนี้ได้ก่อให้เกิดการยอมรับตามมาโดยเฉพาะในทฤษฎีการเมืองระหว่างประเทศของอเมริกาซึ่งเสนอว่า ถ้าระบบการปกครองที่เกิดขึ้นเป็นที่ยอมรับก็

¹² Jurgen Habermas, *Legitimation Crisis* , translated by Thomas MacCarthy, (Boston : Beacon Press , 1975). p.69

จะมีการยอมรับสถานะของความชอบธรรมในรัฐนั้น ๆ ไปด้วย แต่ถ้ระบบการปกครองที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการยอมรับก็ไม่สมควรที่จะทำการยอมรับในสถานะความชอบธรรมของรัฐนั้น ๆ ¹³

ดูเหมือนว่าความคิดเรื่องความชอบธรรมในทางการเมืองระหว่างประเทศจะมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับการยอมรับในความเป็นประชาธิปไตยของรัฐ ประเด็นนี้ก่อให้เกิดการถกเถียงในเรื่องของความถูกต้องกับการยึดนิยามของความชอบธรรมให้ติดอยู่กับความเป็นประชาธิปไตย นักทฤษฎีคนสำคัญที่ได้แสดงทัศนะในเรื่องนี้ไว้อย่างน่าสนใจคือ Seymour Martin Lipset

Lipset เสนอว่า ระบบการเมืองหนึ่ง ๆ จะถูกตัดสินด้วยมาตรการ , กฎเกณฑ์ และความสัมพันธ์ในการปฏิบัติการบริหารงาน โดยมีความชอบธรรมเป็นเหมือนเกณฑ์ในการประเมินผล การประเมินผลนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่มองเห็นหรือรู้สึกได้ของสาธารณชนของระบบ ความรู้สึกประทับใจและความเชื่อถือของสาธารณชนที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นว่าระบบนั้น ๆ เกิดความชอบธรรมและเมื่อมีความชอบธรรมระบบก็มีสิทธิที่จะดำเนินการต่อ ¹⁴

ในอีกความหมายหนึ่ง Lipset แสดงความเห็นไว้อย่างชัดเจนในหนังสือเรื่อง Political Man ของเขาว่า

ความชอบธรรมเกี่ยวพันกับความสามารถของระบบที่จะก่อให้เกิดและรักษาไว้ซึ่งความเชื่อที่ว่าการคงอยู่ของสถาบันในระบบเป็นความพึงพอใจสูงสุดสำหรับสังคม ¹⁵

¹³Graham Evans and Jeffrey Newnham, The dictionary of world politics: A reference guide to concepts, ideas and institutions (New York: Harvester Wheatsheaf, 1990), p. 222.

¹⁴Joseph Rothschild, “Political legitimacy in contemporary Europe,” in Legitimation of regimes: international frameworks for analysis, eds. Bogdam Denitch (London: Sage Publications, 1979), pp. 38-9.

¹⁵Seymour. M. Lipset, Political man: the social bases of politics (New York: Doubleday,1960), p. 64.

ตามความหมายของ Lipset ดังที่ได้ยกมากล่าวข้างสรุปได้ว่า ระบบใดก็ตามที่สามารถสร้างประสิทธิภาพสูงสุดให้กับสังคมและประชาชนได้ระบบนั้นก็มีความชอบธรรมทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นระบบการปกครองแบบกษัตริย์ , เผด็จการทหาร , คอมมิวนิสต์ หรือประชาธิปไตย ปัจจัยสำคัญในการคงอยู่ของความชอบธรรมคือการยอมรับในตัวระบบการปกครองนั้น ๆ ของประชาชนซึ่งมีรากฐานมาจากประสิทธิภาพในการดำเนินงานของตัวระบบเอง ซึ่งก็จะเกิดคำถามวนกลับไปประเด็นที่ว่าแล้วที่สุดแล้วใครเป็นคนกำหนดมาตรฐานการทำงานของตัวระบบการปกครองกัน และคนผู้นั้นหรือคนกลุ่มนั้นได้รับสิทธิหรือความชอบธรรมมาจากไหนจึงสามารถเป็นผู้กำหนดมาตรฐานเหล่านี้ได้

เมื่อถึงจุดนี้เราพอจะมองเห็นภาพร่างอีกภาพหนึ่งของความชอบธรรมว่า ความชอบธรรมนั้นเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับอำนาจบางอย่างในสังคม ซึ่งเป็นอำนาจที่มีพลังในการกำหนดกรอบ/ขอบเขตและวิธีการปฏิบัติ ตลอดจนหลักการต่าง ๆ ทางสังคมบนพื้นฐานการยอมรับของคนในสังคม ซึ่งอาจเกิดขึ้นด้วยการผลักดันโดยใช้ยุทธวิธีต่าง ๆ เช่น การใช้สัญลักษณ์ , การใช้สื่อหรือแม้แต่การใช้อำนาจบังคับเพื่อให้คนในสังคมยอมรับ หรืออาจจะเกิดขึ้นด้วยเจตจำนงของคนในสังคมเอง

อีกด้านหนึ่ง R. Merelman นักทฤษฎีการเมืองได้เสนอความเห็นที่เห็นว่า ความชอบธรรมก็เป็นเหมือนกับหน้าที่ของความสามารถของระบบที่คอยเกลี้ยกล่อมสมาชิกของระบบนั้นให้รู้สึกพึงพอใจ ซึ่งกระแสปริมาณนี้เกิดมาจากตัวผู้นำถ่ายทอดไปสู่ผู้คนในระบบนั้น ๆ โดยตัวผู้นำได้ออกกฎ , ประกาศนโยบาย และเผยแพร่สัญลักษณ์บางอย่างที่ได้ออกกับประชาชนเป็นนัยว่าพวกเขาควรจะรู้สึกและควรจะทำเช่นไร

R. Merelman ได้พยายามอธิบายความชอบธรรมภายในกรอบของการกระตุ้นและการตอบรับทางจิตวิทยา ซึ่งถือว่าเป็นการนิยามที่ค่อนข้างจำกัดกรอบให้เข้ากับทฤษฎีการศึกษาที่เขาได้ดำเนินการอยู่ ผลสรุปที่ว่าตัวระบบหรือผู้นำในสังคมได้มีการเตรียมการกระตุ้นแก่พลเมือง ในขั้นแรกระบบหรือผู้นำอาจทำการกระตุ้นในรูปแบบของหลักการนโยบายสวัสดิการทางสังคมที่ดีขึ้นให้แก่พลเมืองและหลังจากนั้นก็ใช้รูปแบบของสัญลักษณ์ทางวัตถุซึ่งช่วยทำหน้าที่เหมือนกับเป็นตัวย้ำหรือตัวล้าทับให้พลเมืองมีการตอบรับความรู้สึกชอบธรรมของระบบหรือของผู้นำอย่างแข็งแรงขึ้น รูปแบบความรู้สึกหรือทัศนคติที่ชื่นชมความสามารถที่ป้อนกลับไปสู่ระบบหรือตัวผู้นำนี้คือสิ่งที่ Merelman หมายถึงถึงความชอบธรรม

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความคิดของ Merelman ได้ดีขึ้นจึงขอข้ามมาแสดงเนื้อหาในความคิดของพวกเขา Marxists ซึ่งจะช่วยให้เกิดภาพรวมในการอธิบายที่ชัดเจน

มาร์กซ์เสนอว่าวิธีการเลี้ยงชีพของมนุษย์หรืออีกนัยหนึ่งระบบการผลิตมูลค่าของมนุษย์เป็นสิ่งที่เข้ามากำหนดกรอบและขอบเขตทางความคิดของแต่ละบุคคล (กรอบและขอบเขตทางความคิดนี้เป็นเรื่องของอุดมการณ์ , ความคิด , ความเชื่อต่าง ๆ ที่รวมถึงเรื่องของความชอบธรรมด้วย)

“ในการผลิตเพื่อการอยู่รอดของสังคมมนุษย์ มนุษย์จำเป็นต้องเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ทางการผลิตที่แน่นอนและเป็นอิสระจากเจตนาของเขา ความสัมพันธ์ทางการผลิตที่พูดถึงนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับขั้นตอนการพัฒนาของพลังการผลิตในยุคคนนั้น ๆ ภาพรวมของความสัมพันธ์ทางการผลิตเหล่านั้นคือโครงสร้างเศรษฐกิจของสังคมและคือฐานที่แท้จริงของโครงสร้างส่วนบนทางกฎหมายและการเมืองของสังคม ซึ่งโครงสร้างส่วนบนนี้จะมีจิตสำนึกเฉพาะของมัน”¹⁶

มาร์กซ์เสนอว่าในยุคใดยุคหนึ่งนั้นความคิดของชนชั้นปกครองย่อมเป็นความคิดหลักในสังคม เพราะชนชั้นปกครองเป็นชนชั้นที่ควบคุมปัจจัยการผลิตทางวัตถุที่ใช้ในการเลี้ยงชีพ โดยสภาพพื้นฐานทางวัตถุในชีวิตประจำวัน เช่น ระบบการผลิต ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมหรือวิธีการในการเลี้ยงชีพ จะเป็นตัวสร้างจิตสำนึกของมนุษย์ขึ้นมา¹⁷

สำหรับมาร์กซ์แล้วจิตสำนึกอันเป็นที่มาของความเชื่อต่าง ๆ ที่รวมถึงความเชื่อที่เกี่ยวกับความชอบธรรมด้วยนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ได้แสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีตัวตน แต่จิตสำนึกหรืออุดมการณ์แนวความคิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นล้วนแต่ถูกกำหนดจากสภาพความเป็นอยู่ในสังคมทั้งสิ้น

¹⁶ Karl Marx, Preface to a Contribution to the Critique of Political Economy(Moscow : Progress Books , 1970) pp.20-1

¹⁷ ใจ อึ๊งภากรณ์, สังคมนิยมจากล่างสู่บน (กรุงเทพมหานคร: กลุ่มประชาธิปไตยแรงงาน, 2545)หน้า 18

“จิตสำนึกของมนุษย์ไม่ใช่สิ่งที่กำหนดว่ามนุษย์มีจริง แต่ตรงกันข้าม ความเป็นอยู่ในสังคม เป็นสิ่งที่กำหนดจิตสำนึกของมนุษย์”¹⁸

เมื่อจิตสำนึกเป็นเรื่องที่ถูกสร้างขึ้นมาจากสภาพความเป็นอยู่ต่าง ๆ ในสังคม ดังนั้นชนชั้นที่ เป็นผู้ครอบครองปัจจัยการผลิตหรือเป็นผู้ครอบครองทางวัตถุก็ย่อมเป็นชนชั้นที่สามารถสร้างจิตสำนึก บางอย่างเพื่อครอบงำสังคมได้เช่นกัน

“ ลัทธิของชนชั้นปกครองในทุกยุคทุกสมัยย่อมจะเป็นลัทธิหลัก หรือจะพูดได้ว่าชนชั้นที่มีพลัง ปกครองทางวัตถุย่อมจะมีพลังปกครองทางปัญญาด้วย”¹⁹

ในมุมมองของอันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) นักปฏิวัติสังคมนิยมชาวอิตาลีเขียนถึงความชอบธรรมไม่ใช่อะไรที่มีความคงที่และไม่ใช่การนิยามโดยทั่ว ๆ ไป แต่มันมีความไม่เป็นจริงโดยธรรมชาติ ที่เป็นกระบวนการหรือเป็นสถานการณ์ที่ถูกเชื่อมเข้ากับการพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ สิ่งสำคัญจากการสังเกตของ Gramsci คือการไร้มาตรฐานของความชอบธรรมในการกดขี่ชนชั้นผู้ใช้ แรงงานของผู้ที่ถือครองปัจจัยการผลิตซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่เหนือกลุ่มสังคมขนาดใหญ่ใน สังคม Gramsci ถือว่าหากการบังคับหรือการกดขี่เช่นนี้ถือเป็นการบังคับหรือกดขี่อย่างบริสุทธิ์และมีความชอบธรรมแล้ว สำหรับตัวเขาถือว่าเป็นสิ่งซึ่งไม่สามารถยอมรับได้²⁰

นอกจากนี้กรัมสกียังเห็นว่าในสมองของคนคนเดียวกันจะมีจิตสำนึกที่ขัดแย้งกันสองกระแส คือ กระแสหลักที่เกิดจากชนชั้นปกครองผ่านสื่อมวลชน , โรงเรียนและครอบครัว และกระแสที่สองกระแส ขัดแย้งที่เกิดจากประสบการณ์ความเป็นจริงของชีวิต²¹

¹⁸ Karl Marx, Selected Works Vol.1 Moscow, 1973. pp.503-4

¹⁹ Marx & Engels, German Ideology I on Feurbach (Ed. CJ Arthur) (Lawrence & Wishart, 1978) p.64

²⁰ Branko Horvat, “The delegitimation of old and the legitimation of new social relations in late capitalist societies,” in Legitimation of regimes: international frameworks for analysis, pp.101-3.

²¹ ใจ อึ้งภากรณ์, สังคมนิยมจากล่างสู่บน , หน้า 18

กล่าวได้ว่าทั้งมาร์กซ์และกรัมซีเห็นว่า ความชอบธรรมทางการเมืองไม่ได้เป็นสิ่งที่เกิดจากความเชื่อที่มาจากตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์ แต่กลับเป็นเรื่องที่สามารถถูกสร้างขึ้นได้ด้วยชนชั้นที่มีพลังในการปกครองทางวัตถุ ซึ่งสิ่งนี้จะถูกทำให้เปลี่ยนแปลงด้วยความขัดแย้งภายในระหว่างจิตสำนึกที่ถูกสร้างขึ้นโดยชนชั้นปกครองกับจิตสำนึกที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ความเป็นจริงของชีวิต

และยังแสดงให้เห็นว่าความชอบธรรมอาจจะไม่ใช่การยอมรับของคนในสังคมอย่างแท้จริงก็ได้ ความชอบธรรมอาจจะเป็นอะไรบางอย่างที่คนส่วนหนึ่งหรือคนจำนวนหนึ่งในสังคมไม่ให้การยอมรับ เพียงแต่คนส่วนหนึ่งนั้นไม่สามารถหรือไม่มีพลังมากพอที่จะต้านทานอำนาจของผู้กำหนดความชอบธรรมในสังคม หรือคนกลุ่มนั้นอาจไม่รู้สึกรู้สีกว่าพวกเขาได้ถูกทำให้เข้าใจว่ากฎเกณฑ์ที่เป็นอยู่นั้นมีความชอบธรรมโดยธรรมชาติทั้งที่ความจริงแล้วกฎเกณฑ์ต่างเหล่านั้นถูกสร้างขึ้นโดยชนชั้นปกครองที่เป็นผู้ครอบครองปัจจัยทางการผลิต นอกจากนี้หากมวลชนจะได้ทำการต่อต้านอำนาจเก่าที่สามารถกำหนดความชอบธรรมในสังคมได้ก็เท่ากับว่าสังคมนั้นจะต้องทำการกำหนดความชอบธรรมใหม่ขึ้นด้วยเช่นกัน เพราะการต่อต้านเปลี่ยนแปลงความชอบธรรมแบบเดิมที่ได้ถูกสร้างขึ้นโดยชนชั้นปกครองเดิมนั้นต้องถูกตัดสินแล้วว่าไม่มีความถูกต้องหรือเป็นจริง ซึ่งหมายความว่ามวลชนได้ตระหนักถึงความชอบธรรมแบบใหม่ได้เกิดขึ้นหรือได้ถูกยอมรับหรือได้เข้ามาเป็นตัวครอบงำตัวใหม่สำหรับสังคม

ณ ตรงนี้ดูเหมือนว่าเราจะได้กลุ่ม 2 กลุ่มที่มีความเชื่อเกี่ยวกับความชอบธรรมที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มหนึ่งมีความเชื่อว่าคุณชอบธรรมนั้นเป็นสิ่งที่เกิดจากความรู้สึก, ความเชื่อและความเห็นพ้องต้องกันของคนในสังคมที่แท้จริง กับกลุ่มที่ไม่เชื่อว่าคุณชอบธรรมนั้นเป็นเรื่องของความรู้สึกหรือความเชื่ออย่างแท้จริงหากแต่เกิดจากการสร้างหรือการผลักดันของผู้มีอำนาจในสังคมมากกว่า

ความชอบธรรมในมุมมองของ “ความเชื่อ” หรือ “อำนาจ”

จากการศึกษาแนวความคิดเรื่องความชอบธรรมที่ผ่านมาพบว่า องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับความชอบธรรมทั้งหลายนั้นตั้งอยู่บนสมมติฐานหลัก 2 ประการนั้นคือ

ความชอบธรรมที่ตั้งอยู่บนสมมติฐานของอำนาจ ซึ่งแนวความคิดเช่นนี้เริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่ยุคกลางและยังคงมีอิทธิพลอยู่จนถึงปัจจุบันและแนวความคิดที่สองเป็นความชอบธรรมที่ตั้งอยู่บนสมมติฐานของความเชื่อ ซึ่งแนวความคิดนี้ได้รับอิทธิพล อย่างมากจากแนวคิดของ Weber

ในเรื่องของการสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้นนั้น W.Phillips Shively ได้สรุปวิธีการในการสร้างความชอบธรรมซึ่งข้ออธิบายของเขาจะช่วยให้เห็นภาพความชอบธรรมที่ตั้งอยู่บนสมมติฐานทั้ง 2 ได้ชัดเจนขึ้นดังนี้

1.ความชอบธรรมที่เกิดโดยผลลัพธ์ (legitimacy by results) เป็นความชอบธรรมที่เกิดขึ้นเมื่อรัฐบาลได้จัดเตรียมสิ่งที่ประชาชนต้องการ เช่น ความปลอดภัยในชีวิต , ความภูมิใจในความเป็นชาติ , ความปลอดภัยในเศรษฐกิจ ถ้ารัฐบาลสามารถจัดเตรียมสิ่งที่ประชาชนต้องการได้ความชอบธรรมก็จะตามมา

2.ความชอบธรรมโดยความเคยชิน (legitimacy by habit) เป็นความชอบธรรมที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความคุ้นเคยหรือความเคยชินจนดูเหมือนสิ่งที่เกิดขึ้นได้กลายเป็นความชอบธรรมไปโดยปริยายเหมือนกับเมื่อมีรัฐบาลประชาชนก็ได้มีการพัฒนานิสัยของการยอมรับปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่รัฐบาลกำหนด ต่อมาก็เป็นการง่ายขึ้นอีกที่จะได้รับความร่วมมือเพราะประชาชนมีความเคยชินในการปฏิบัติตามเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ซึ่งไม่ควรที่จะประเมินค่าความสำคัญของความเคยชินโดยทั่วไปในการทำนุบำรุงการคงอยู่ของอำนาจรัฐต่อไป

3.ความชอบธรรมโดยสัญลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ , ศาสนา หรือชาติพันธุ์ (legitimacy by historical , religions or ethic identity) รัฐบาลสามารถทำให้ความชอบธรรมของตนเองสูงขึ้นโดยผูกความสัมพันธ์ระหว่างตัวผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองไม่ว่าจะโดยอาศัยประวัติศาสตร์ , ศาสนา หรือแม้แต่ประเด็นทางชาติพันธุ์ ซึ่งมีตัวอย่างของรัฐใหม่มากมายที่ไม่สามารถสร้างความชอบธรรมด้วยความเคยชินในการปกครองและยังไม่มีคามเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ , สังคมมากพอที่จะสร้างความชอบธรรมด้วยผลลัพธ์ซึ่งการสร้างความชอบธรรมด้วยการผูกสัมพันธ์ตัวของผู้ปกครองกับประวัติศาสตร์ , ศาสนาหรือชาติพันธุ์นั้นเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้ใต้ปกครองรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับผู้ปกครองและง่ายต่อการยอมรับในอำนาจนั้นตามมา

4. ความชอบธรรมโดยขบวนการ (legitimacy by procedures) เป็นการสร้างความชอบธรรมด้วยการปฏิบัติตามขบวนการที่ประชาชนจำนวนมากมีความมั่นใจหรือเชื่อว่าเป็นขบวนการที่ดีและมีความแน่นอน ตัวอย่างที่ชัดเจน คือการเลือกตั้งเพราะแม้ว่ากลุ่มผู้ที่ชนะการเลือกตั้งจะมีนโยบายที่แย่มากกว่ากลุ่มผู้แข่งขันอื่น ๆ แต่ก็เป็นการยากที่จะต่อต้านกับความชอบธรรมในการบริหารของกลุ่มตราบเท่าที่เขาถูกเลือกโดยขบวนการของประชาชน²²

ข้อเสนอทั้ง 4 ข้อของ Phillips Shively เป็นข้อเสนอที่วนเวียนอยู่กับการใช้อำนาจในการสร้างความเชื่อและการใช้อำนาจปฏิบัติตามความเชื่อ เมื่อเราคิดถึงการสร้างความชอบธรรมด้วยผลลัพธ์ (legitimacy by results) เราจะเห็นภาพของความเชื่อในเรื่องคุณค่าบางอย่างของประชาชนในรัฐ ซึ่งหากรัฐบาลปรารถนาที่จะได้รับความชอบธรรมก็สมควรที่จะต้องสร้างผลลัพธ์ในการทำงานให้สอดคล้องกับคุณค่าที่ประชาชนเชื่อถืออยู่นั้น ซึ่งใกล้เคียงกับการสร้างความชอบธรรมด้วยการปฏิบัติตามขบวนการที่ประชาชนมีความเชื่อถืออยู่ (legitimacy by procedures) ในทางกลับกันรัฐบาลเองก็สามารถใช้อำนาจควบคุมพฤติกรรมในการปฏิบัติตามคำสั่งหรือนโยบายต่าง ๆ ของรัฐในเบื้องต้น เพื่อให้ประชาชนเกิดความเคยชินในการปฏิบัติตามและนำมาสู่ความชอบธรรมของรัฐบาล (legitimacy by habits) และรัฐบาลเองก็ยังสามารถใช้อำนาจในการสร้างโครงสร้างความคิดด้านบนครอบงำประชาชนด้วยประวัติศาสตร์ความเป็นชาติ, ศาสนาและแม้แต่ความเป็นเผ่าพันธุ์เดียวกันเพื่อให้ประชาชนรู้สึกถึงความ เป็นพวกพ้องเดียวกันกับรัฐบาลหรือผู้ปกครอง (legitimacy by historical, religions or ethic identity) ปัญหาประการหนึ่งคือมิติใดเป็นมิติที่เกิดขึ้นได้มากกว่ากันระหว่างการที่ผู้ปกครองทำตามมาตรฐานของผู้ถูกปกครองเพื่อให้เกิดความชอบธรรมหรือมิติที่ผู้ถูกปกครองถูกทำให้ยอมรับความชอบธรรมของผู้ปกครองด้วยกลยุทธ์และวิธีการต่าง ๆ ทางอำนาจ

ทั้งสองสมมติฐานนี้ต่างก็ไม่สามารถที่จะชี้ชัดหรือสร้างความกระจ่างในการอธิบายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความชอบธรรมได้ด้วยตัวมันเองเพียงลำพัง ทั้งนี้เป็นเพราะสมมติฐาน 2 ประการข้างต้นต่างก็มีข้อบกพร่องและจุดแข็งที่แตกต่างกัน

²²W. Phillips Shively, *Power and choice: an introduction to political science* (New York: McGraw—Hil, 1991), pp. 109 -112.

ความชอบธรรมที่ตั้งอยู่บนสมมติฐานของความเชื่อ เป็นเรื่องง่ายที่จะก่อให้เกิดการยอมรับโดยเฉพาะกับกลุ่มที่เชื่อว่ามนุษย์นั้นมีเจตจำนงที่เสรีและมีการตัดสินใจที่เป็นอิสระ นอกจากนี้สมมติฐานดังกล่าวยังช่วยสนับสนุนความคิดแบบประชาธิปไตย ซึ่งเห็นได้ชัดว่า การสร้างความชอบธรรมบนพื้นฐานของความเชื่อนำมาสู่กระบวนการเลือกตั้งเพื่อรับรองอำนาจของผู้บริหารประเทศว่ามาจากการตัดสินใจอย่างเป็นอิสระหรือมาจากความเชื่อที่เหมาะสมของประชาชน ในอีกด้านหนึ่งความชอบธรรมบนสมมติฐานของความเชื่อยังได้ช่วยในการสนับสนุนแนวคิดเชิงอุดมคติของการพยายามผสมผสานข้อเท็จจริงและหลักการทางศีลธรรมเพื่อหานิยามและรูปแบบของความชอบธรรมที่ควรจะเป็นมากกว่าความชอบธรรมที่เป็นอยู่จริง

ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ การขาดความแน่นอนในการพิสูจน์ว่าประชาชนนั้นมีเจตจำนงเสรีหรือมีความเชื่ออย่างเป็นอิสระอย่างแท้จริงหรือไม่ J.G. Merquior แสดงตัวอย่างความสับสนในการวิเคราะห์ว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นเป็นสิ่งที่เกิดจากความเชื่อในความชอบธรรมจริง ๆ หรือเป็นเพียงการคำนวณผลดีผลเสียในสถานการณ์หนึ่งเท่านั้น เขายกตัวอย่าง เมื่อเราถูกตำรวจจราจรเรียกให้หยุดรถ เราได้ปฏิบัติตามสิ่งที่ตำรวจจราจรสั่ง แต่มันก็ไม่ได้หมายความว่าเราเชื่อว่าตำรวจจราจรผู้นั้นมีความชอบธรรมพอที่จะมาออกคำสั่งเรา เราแค่พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการไม่ฉลาดพอที่จะต่อกรหรือขัดขืนกับอำนาจของเขา เพราะไม่เพียงแต่อำนาจของเขาเท่านั้นที่สามารถสร้างปัญหาให้กับเราได้แต่ยังมีอำนาจที่สูงกว่าเขาและเราไม่มีทางเลือกที่จะต่อกรเท่านั้นเอง²³ ในอีกสถานการณ์หนึ่ง เมื่อเรามีข้อพิพาท เราก็มักจะหาบุคคลที่สามโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อช่วยเราตัดสินข้อพิพาทนั้น ซึ่งย่อมไม่ใช่แค่เราพิจารณาว่าตำรวจมีอำนาจ แต่มันรวมไปถึงว่าเราเชื่อว่าตำรวจมีความชอบธรรมบางอย่างที่เพียงพอที่จะทำให้ข้อพิพาทนั้นยุติและคู่กรณีทั้ง 2 ยอมรับการตัดสินนั้น แสดงให้เห็นว่าเป็นการยากมากที่จะพิสูจน์หรืออธิบายอย่างชัดชัดด้วยสมมติฐานของความเชื่อว่าเป็นตัวก่อให้เกิดการยอมรับการปฏิบัติตามหรือเป็นตัวก่อให้เกิดความชอบธรรมอย่างแท้จริง ซึ่งก็เป็นการง่ายที่จะแสวงหาเหตุผลน่าับประการเพื่อมาอธิบายว่าทำไมเราจึงเชื่อเช่นนั้นเช่นนี้ด้วย แต่ในขณะที่เดียวกันเราต่างก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งที่มีอยู่จริงในความรู้สึกของการเป็นมนุษย์โดยทั่วไป

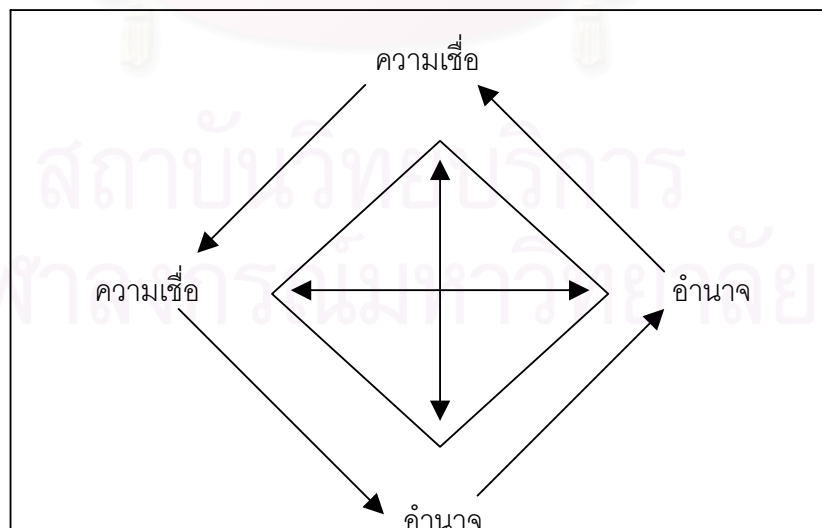
ความชอบธรรมที่ตั้งอยู่บนสมมติฐานของอำนาจเองก็หนีไม่พ้นปัญหาเรื่องของการใช้อำนาจเป็นเสมือนคำตอบครอบจักรวาลโดยนำเอาทุกสถานการณ์มาจับโยงเข้ากับการปฏิบัติการณ์ของอำนาจ

²³Merquior, *Rousseau and Weber: two studies in the theory of legitimacy*, p. 5.

ซึ่งแม้ว่าจะช่วยอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนและกระจ่างกว่าการใช้สมมติฐานอื่นแต่ตัวของมันเองก็มีปัญหาในเรื่องการหาที่มาที่ไปของปฏิบัติการทางอำนาจที่แน่ชัดไม่ได้ ตัวอย่างเช่น เราสามารถใช้สมมติฐานของอำนาจมาช่วยอธิบายการครอบงำทางความเชื่อของประชาชนโดยผ่านกระบวนการทางนโยบายและการสร้างสัญลักษณ์แต่มันก็ไม่ใช่ว่านโยบายทุกอย่างที่ออกมาจากกระบวนการใช้อำนาจของรัฐจะได้รับการสนองตอบจากประชาชนเสมอไป บ่อยครั้งที่นโยบายของรัฐต้องล้มเหลวเพราะไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน จนเกิดเป็นสิ่งที่น่าสงสัยว่าผู้มีอำนาจนั้นมีความเป็นอิสระในการใช้อำนาจอย่างแท้จริงหรือไม่และการปฏิบัติการของอำนาจนั้นมีประสิทธิภาพในการควบคุมประชาชนและสถานการณ์ได้จริงแค่ไหนเพียงใด

มาถึงตรงนี้เรากำลังเข้าสู่การตั้งคำถามประเภทไต่กลับใช่ ด้วยการสร้างคำถามที่ว่าความเชื่อนั้นสามารถเป็นอิสระจากการครอบงำของอำนาจได้หรือไม่, อำนาจจะคงอยู่ได้ไหมถ้าปราศจากความเชื่อของผู้ที่อยู่ภายใต้อำนาจ สุดท้ายหากทั้งสองสิ่งคืออำนาจและความเชื่อนั้นเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นต่างก็เป็นส่วนที่ทำให้อีกส่วนหนึ่งดำรงอยู่ได้ สิ่งใดคือสิ่งที่เกิดก่อน ความเชื่อก่อให้เกิดพลังของอำนาจตามมา หรืออำนาจก่อให้เกิดพลังของความเชื่อตามมา

ความชอบธรรม



แผนภาพที่ 1 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของอำนาจและความเชื่อในแนวคิดเกี่ยวกับความชอบธรรม

มิติในการศึกษาเรื่องความชอบธรรม

ในส่วนที่ผ่านมา เราได้ภาพสรุปของความชอบธรรมที่เป็นเสมือนรูปเหลี่ยมเชื่อมโยงระหว่างมิติของความเชื่อและอำนาจในกรอบของความชอบธรรม มีนักวิชาการจำนวนไม่น้อยที่ได้พยายามทำการศึกษากิจการปฏิบัติการณ์ของความชอบธรรมในสังคมซึ่ง David Beetham ได้แยกกลุ่มของนักวิชาการกลุ่มหลักที่ได้ทำการศึกษากิจการปฏิบัติการณ์ของความชอบธรรมในสังคมออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มของนักกฎหมาย , กลุ่มของนักปรัชญาศีลธรรม และกลุ่มของนักสังคมศาสตร์ ข้อสรุปของ Beetham ที่มีต่อการสังเกตการศึกษาของนักวิชาการกลุ่มต่าง ๆ นี้คือ นักวิชาการในแต่ละกลุ่มต่างก็เลือกศึกษาความชอบธรรมตามมิติที่สอดคล้องกับเจตนาเฉพาะทางของตนในการศึกษา เช่น นักวิชาการทางกฎหมายมีเจตนาในการศึกษากิจการปฏิบัติการณ์ของความชอบธรรมในกรอบของกฎหมาย , นักปรัชญาศีลธรรมพยายามแสวงหามาตรฐานของความชอบธรรมที่สอดคล้องกับความดีงามที่ควรจะเป็น ในขณะที่นักสังคมศาสตร์พยายามที่จะหาความเป็นจริงของความชอบธรรมที่ช่วยอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทางสังคม²⁴ ซึ่งการเลือกศึกษาตามเจตนารมณ์เฉพาะของแต่ละกลุ่มนี้ก็ต้องทำการเลือกมิติในการศึกษาที่จะเน้นมิติด้านความเชื่อหรืออำนาจให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์และความเหมาะสมในเรื่องเงื่อนไขทั้งทางด้านเวลาและความสามารถในการศึกษาด้วยเช่นกัน

เจตนารมณ์ในการศึกษาครั้งนี้คือการพยายามอธิบายการปฏิบัติการณ์ของความชอบธรรมในกรอบความคิดของนักคิดทางการเมืองภายใต้มิติของอำนาจที่เกี่ยวข้องกับความชอบธรรม สิ่งนี้เป็นที่มาของการเลือกศึกษาแนวความคิดของนักคิดทางการเมือง 2 ท่าน Niccolo Machiavelli และ David Beetham ซึ่งเราคงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าในบรรดานักคิดทางการเมืองทั้งหลายนั้น Machiavelli เป็นนักคิดคนแรก ๆ ที่ได้พูดถึงการปฏิบัติการณ์ของอำนาจในทางการเมืองและผลงานของเขาก็ได้สร้างอิทธิพลให้กับนักคิดทางการเมืองในรุ่นต่อ ๆ มาจนถึงปัจจุบัน ในงานของ Machiavelli ไม่ได้มีการใช้คำว่า legitimization หรือ legitimacy อย่างจำเพาะเจาะจงแต่งงานของ Machiavelli ได้มีการพูดถึงการ

²⁴Beetham, *The legitimation of power*, pp. 4-7.

ปฏิบัติการของอำนาจในการสร้างการยอมรับการปกครองของผู้ได้ปกครองอย่างเด่นชัดและเราก็ต้องไม่ลืมว่าประเด็นเรื่องความชอบธรรมได้เริ่มขยับขยายออกจากการไม่มีความแตกต่างไปจากความหมายของอำนาจทางกฎหมายมาสู่การปฏิบัติการทางอำนาจในช่วงเริ่มแรกของยุคกลางหรือตั้งแต่เริ่มแรกของศตวรรษที่ 14 และมีการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมอย่างต่อเนื่องซึ่งก็จัดเป็นยุคสมัยที่ Machiavelli มีชีวิตและได้สร้างผลงานเรื่อง The Prince ของเขาเช่นกัน

ส่วน David Beetham จัดเป็นนักคิดทางการเมืองร่วมสมัยที่ประกาศตัวถึงความสนใจอย่างเป็นพิเศษในประเด็นเรื่องความชอบธรรมทางการเมือง เขาได้เปิดสอนวิชาที่เกี่ยวกับความชอบธรรมในมหาวิทยาลัยและหนังสือเรื่อง The Legitimation of Power ก็เป็นหนังสือที่แสดงถึงความเห็นที่เด่นชัดของเขาต่อความสัมพันธ์ของปฏิบัติการของอำนาจและความชอบธรรม

ส่วนที่ 2 ทฤษฎีการวิเคราะห์ในเชิงตีความ (interpretative or interpretive analysis)

วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพได้ถูกพัฒนาขึ้นในการศึกษาวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม, ความเชื่อความคิด, มาตรฐานตลอดจนแบบแผนต่าง ๆ ทางสังคม อีกนัย การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพได้ถูกออกแบบมาเพื่อช่วยนักศึกษา, นักวิจัยในการทำความเข้าใจในตัวบุคคล, ความคิดและปรากฏการณ์ตลอดจนแบบแผนต่าง ๆ ทางสังคม ซึ่งแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยทางคุณภาพจะประกอบไปด้วย การสังเกต, การมีส่วนร่วมกับการสำรวจ, การสัมภาษณ์, แบบสอบถามรวมถึงการศึกษาจากตัวเอกสารต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้วการเลือกแหล่งข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการศึกษานั้นจะขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ในการศึกษาของผู้ทำการศึกษา โดยผู้ทำการวิจัยศึกษาจะต้องเลือกแหล่งข้อมูลที่มีความเหมาะสมและช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษาให้มากที่สุด โดยอาจเลือกแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามากกว่าหนึ่งแหล่งก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการพิจารณาถึงความเหมาะสมเป็นสำคัญ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดทางการเมืองเปรียบเทียบระหว่าง Niccolo Machiavelli กับ David Beetham ในประเด็นเรื่อง “ความชอบธรรมทางการเมือง” นั้นมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาทัศนะของนักคิดทางการเมืองที่มีต่อประเด็นเรื่อง “ความชอบธรรม” โดยได้ทำการเลือกแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นเอกสารหลักที่เป็นงานเขียนของนักคิดทั้ง 2 ท่านซึ่งยังมีผลงาน

ปรากฏและมีความชัดเจนเพียงพอที่จะทำการศึกษาค้นคว้าได้ วิธีการที่มีความสอดคล้องกับแหล่งข้อมูล เอกสารที่ได้เลือกสรรแล้วและเป็นวิธีที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือวิธีการวิเคราะห์ ในเชิงตีความ เพื่อทำความเข้าใจกับประเด็นความหมายและความคิดของประเด็นเรื่องความชอบธรรมทางการเมือง

การศึกษาวิจัยที่อาศัยวิธีการตีความจะเริ่มจากการค้นหาความจริงบางอย่างผ่านวัตถุที่สามารถให้ความหมายหรือสื่อความหมายบางอย่างออกมาได้ โดยทั่วไปแล้วการศึกษาวิจัยแบบการตีความมีความมุ่งหมายที่จะทำความเข้าใจองค์ความรู้บางอย่างที่ผ่านการให้ความหมายโดยมนุษย์ ถือเป็นการพยายามทำความเข้าใจกับชุดระบบข้อมูลบางอย่างที่มีความซับซ้อน โดยผู้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยนั้นมีเจตนาหรือมีความมุ่งหมายที่จะทำให้ความซับซ้อนนั้นก่อรูปร่างที่ชัดเจนหรือสามารถเข้าใจได้ดีขึ้น พื้นฐานที่สำคัญในการศึกษาค้นคว้าวิจัยวิเคราะห์เชิงตีความนั้นคือการศึกษาแบบ Hermeneutics

คำว่า Hermeneutics มาจากภาษากรีกโบราณ ในคำกริยา hermeneuein ซึ่งมีความหมายคือ “ตีความ – interpret” และคำนามคือ hermeneia ซึ่งหมายถึง “การตีความ – interpretation”²⁵

Hermeneutics เริ่มมีความสำคัญในศตวรรษที่ 16 สืบเนื่องมาจากปัญหาความขัดแย้งในการตีความความหมายในคัมภีร์ไบเบิลหรือคัมภีร์ในศาสนา ซึ่งตัวบทที่สำคัญ ๆ ในทางศาสนารวมทั้งคัมภีร์ไบเบิลนั้นมีความขัดแย้งกันในส่วนต่าง ๆ ที่คัดลอกหรือถูกตีความโดยนักคิดในศาสนา จึงก่อให้เกิดปัญหาเรื่องความหมายที่แท้จริงของตัวบท , ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการบันทึก , ผู้ถ่ายทอดตีความและส่งผ่านเนื้อหาในคัมภีร์ต่าง ๆ จากปัญหานี้ทำให้ hermeneutics เข้ามามีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นศาสตร์แห่งการตีความที่จะสามารถไขข้อเท็จจริงของความหมายที่มีปัญหา โดยเริ่มแรกนั้น hermeneutics เน้นหนักในเรื่องของความรู้ในเชิง philology ในการพิสูจน์ว่าตัวบท (text) ใดเป็นของใคร และเป็นงานเขียนที่แท้จริงของผู้ที่เป็นผู้รู้ซึ่งก่อนหน้านั้นไม่มีใครเคยคิดสงสัยถึงความแท้จริง (authenticity) ของงานเขียนหรือตัวบทนั้นที่ยึดถือกันอยู่²⁶

²⁵ไชยันต์ ไชยพร, “Hermeneutics กับการศึกษาสังคมศาสตร์,” เอกสารประกอบการเรียนการสอน ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540 หน้า 1.

²⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

จนในช่วงปลายของศตวรรษที่ 18 hermeneutics ได้เปลี่ยนบทบาทหน้าที่ที่เคยมีจากเดิมที่ทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์ตัวบทหรืองานเขียนมาสู่การทำหน้าที่ตั้งคำถามที่สำคัญและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น นั่นคือ การตั้งคำถามเกี่ยวกับธรรมชาติหรือลักษณะและจุดมุ่งหมายของสิ่งที่เรียกว่า “ความรู้ทางประวัติศาสตร์ – historical knowledge” หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ความรู้เกี่ยวกับสังคมนั่นเอง²⁷

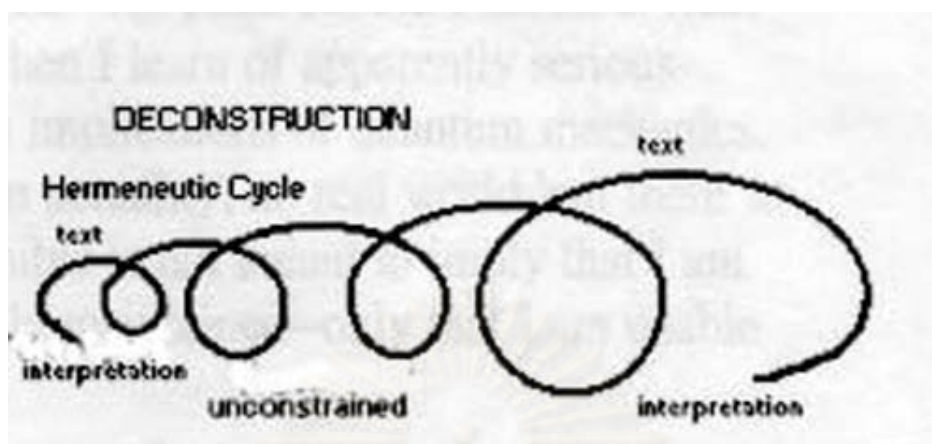
ปรัชญาการตีความถือเป็นปรัชญาของการทำความเข้าใจ ซึ่งให้ความกระจ่างเกี่ยวกับวิธีที่บุคคลคนหนึ่งจะเข้าใจการกระทำหรือถ้อยคำหรือสิ่งต่าง ๆ อันมีความหมาย ที่บุคคลอีกคนหนึ่งแสดงออกมา²⁸ รูปแบบหลักของการทำความเข้าใจตามแนวคิดของปรัชญานี้จะเห็นได้จากการตีความตัวบทต่าง ๆ ซึ่งตัวบทนั้นอาจจะเป็นเอกสารหรือสิ่งอื่น ๆ อาทิ ภาพวาดและรูปปั้น หรือแม้แต่ปรากฏการณ์ทางสังคมโดยทั่วไป หรือพฤติกรรมของมนุษย์ในแต่ละด้านก็มีฐานะเป็นตัวบทสำหรับการตีความได้ ตราบใดก็ตามที่สิ่งนั้นสามารถนำมาอ่านความหมายที่ผู้กระทำหรือผู้สร้างสรรค์พยายามแสดงออกมาได้²⁹

กระบวนการค้นหาความหมายในการตีความโดยทั่วไปจะมีลักษณะเป็นวงจรถือเป็นวัฏจักร (hermeneutics circle) นั่นคือในการตีความตัวบทผู้ตีความจะต้องเคลื่อนย้ายกลับไปกลับมาระหว่างการพิจารณาภาพรวมทั้งหมดกับการพิจารณารายละเอียดทั้งหลาย ซึ่งจะให้ภาพที่มีนัยสำคัญจากการอ่านความหมายแต่ละครั้ง ด้วยเหตุที่รายละเอียดใหม่ ๆ อาจจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแก้ไขในการตีความภาพรวมได้ ขณะที่ภาพรวมทั้งหมดก็สามารถชี้ให้เห็นรายละเอียดใหม่ ๆ ที่มีนัยสำคัญต่อการทำความเข้าใจ กระบวนการตีความจึงเป็นวงจรที่หมุนย้อนเป็นวัฏจักรระหว่างการพิจารณาภาพรวมกับการอ่านความหมายจากรายละเอียดของตัวบท

²⁷ เรื่องเดียวกัน.

²⁸ Don Lavoie, *Economics and hermeneutics* (London: Routledge, 1991), p. 1.

²⁹ อนุสรณ์ ลิ้มมณี, การอธิบายกับการวิเคราะห์ทางการเมือง: ข้อพิจารณาเบื้องต้นในเชิงปรัชญาสังคมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: โครงการผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 58.



แผนภาพที่ 2 วัฏจักรการศึกษาตามกระบวนการตีความ

ในแง่ที่เป็นวิธีการศึกษาวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์การตีความถือเป็นความพยายามที่จะค้นหาเหตุผล (sense) ของการกระทำ วิถีปฏิบัติ หรือความหมายที่สร้างสรรค์ขึ้นมา (constitutive meaning) อย่างไรก็ดีอย่างหนึ่ง การตีความจะอาศัยวิธีการต่าง ๆ เช่น การมองหาเจตนาและความปรารถนาของผู้กระทำ การหากฎเกณฑ์ซึ่งช่วยให้เข้าใจเหตุผลของกฎระเบียบและวิถีปฏิบัติต่าง ๆ และการทำความเข้าใจกับเค้าโครงของแนวคิด (conceptual scheme) สิ่งสำคัญในการอธิบายวิธีนี้คือการทำความเข้าใจในการกระทำ แนวปฏิบัติ และรูปแบบของวิถีชีวิตของผู้คนที่นำมาศึกษา เพื่อที่จะรู้ถึงแบบแผนและความหมายซึ่งก่อให้เกิดการกระทำหรือปรากฏการณ์ทางสังคม ทั้งนี้โดยมุ่งหาความสนใจไปที่การกระทำ วิธีคิด และแนวความคิดของผู้กระทำในปรากฏการณ์นั้น³⁰

ในเรื่องของการนำทฤษฎีการวิเคราะห์ในเชิงตีความมาทำความเข้าใจในปรากฏการณ์ทางสังคมนั้นจะได้ผลก็ต่อเมื่อสิ่งที่นำมาตีความ (object) เป็นไปตามเงื่อนไข 3 ประการดังนี้

ประการแรก สิ่งที่นำมาตีความนั้น จะต้องมีความหมาย และมีความเชื่อมโยงระหว่างส่วนต่างต่างอย่างเป็นแบบแผนที่สามารถทำความเข้าใจได้ นั่นคือ มีเหตุผลและระเบียบแบบแผนบางอย่างปรากฏชัดเจนอยู่ในวิสัยที่พอจะตีความได้

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 64-5.

ประการที่สอง ต้องสามารถแยกความหมาย (meaning) ของสิ่งที่นำมาตีความออกจากลักษณะที่มันแสดงออกมาได้ (expression) ในแง่นี้หมายความว่าปรากฏการณ์หรือการกระทำที่แสดงออกมาให้ผู้ตีความเห็นไม่ได้แสดงออกโดยตรงไปตรงมา แต่สื่อความหมายบางอย่างซึ่งไม่ใช่สิ่งเดียวกับสิ่งที่เห็นจากเหตุการณ์หรืออากัปกริยานั้น หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือมีความหมายที่แฝงเร้นอยู่ และความหมายนั้นสามารถเข้าใจได้

ประการสุดท้าย ความหมายที่สิ่งที่นำมาตีความนั้นเป็นความหมายสำหรับคน (subject) นั่นคือ สิ่งที่ดีความไม่ว่าจะมีลักษณะเป็นวัตถุหรือพฤติกรรมที่มนุษย์กระทำขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ได้มีความหมายในตัวของมันเอง แต่มีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งสำหรับผู้คนที่เกี่ยวข้อง³¹

ปัญหาในการเลือกใช้การวิเคราะห์เชิงการตีความเพื่อนำมาอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม คือ การอธิบายที่มีความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน และไม่แน่นอน ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการตีความนั้น ได้ขยายขอบเขตออกไปถึงกรณีและผู้ตีความได้เข้าไปมีความรู้สึก, มีความเห็น หรือมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่ตนเองตีความ จึงทำให้ในปรากฏการณ์เดียวกันอาจมีการตีความที่แตกต่างกันได้ ในบางครั้งการตีความตัวบทจึงทำการศึกษาประวัติศาสตร์และบริบทของผู้ประพันธ์หรือผู้เขียนเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจ, เกิดความรู้สึกร่วมระหว่างผู้ตีความและผู้ประพันธ์ ซึ่งในกรณีนี้การศึกษาประวัติศาสตร์และบริบทของผู้เขียนจะไม่ได้ช่วยให้เกิดความสมบูรณ์ของกวีตีความแต่อย่างใด จริงอยู่ที่แม้ว่าการทำความเข้าใจในบริบทที่บทความได้เขียนขึ้นนั้นสามารถช่วยให้เกิดความเข้าใจในสถานะของผู้ประพันธ์หรือผู้เขียนในช่วงเวลานั้น ๆ ได้จริง แต่ก็ไม่ได้เป็นหนทางในการเข้าไปสู่การทำความเข้าใจในการตีความของบทความที่มีอยู่อย่างแท้จริง เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วการศึกษาวิชาทางประวัติศาสตร์และทางภาษาศาสตร์จะช่วยให้ผู้ตีความเกิดความเข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนได้ประสพแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ตีความจะเกิดความเข้าใจในความคิดและความรู้สึกของผู้เขียนอย่างร้อยเปอร์เซ็นต์ ในทางกลับกันผู้ตีความอาจเกิดอคติและทักท้วงไปเองว่าผู้เขียนมีเจตนาหรือมีความตั้งใจแฝงที่นอกเหนือจากสิ่งที่ผู้เขียนได้ตั้งหลักฐานไว้ในผลงานชิ้นนั้น ๆ การศึกษาบริบทของผู้เขียนจึงมีความเป็นไปได้ที่ผู้ตีความจะได้นำอารมณ์ส่วนตัวและทักท้วงว่าผู้เขียนควรจะมีความรู้สึกเช่นเดียวกันตลอดจนเชื่อว่าผู้เขียนได้มีจุดมุ่งหมายเช่นนั้นเช่นนั้นตามที่เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เท่าที่สามารถค้นคว้าได้ (ซึ่งไม่แนเสมอไปว่าองค์

³¹Alan J. P. Taylor, 20th century eds. R. W. Cross, L. Toll, and J. Moore (Milwaukee [Wis.]: Purnell Reference Books, 1979), pp. 25-7.

ความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่ได้รับรู้ขึ้นมีความถูกต้องแม่นยำและมีผลกระทบต่อความคิดของผู้เขียน
มากน้อยแค่ไหน) เป็นเสมือนเข็มทิศชี้ทางการตีความของผู้ตีความ บ่อยครั้งที่การตีความได้เกิดอคติ
จากการศึกษาประวัติศาสตร์และชีวประวัติส่วนตัวของผู้เขียนและได้เกิดการลดทอนคุณค่าตลอดจน
ข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ความรู้ซึ่งเกิดจากงานเขียนนั้น

อีกประการหนึ่ง ในการตีความงานเขียนชิ้นหนึ่ง ๆ นั้นด้วยตัวของบทความเองผู้เขียนจะได้
สร้างขอบเขตในการสื่อสารกับผู้อ่าน ขอบเขตนั้นจะเป็นทิศทางที่ช่วยบอกพวกเขาหรือผู้อ่านเป็นการ
เบื้องต้นว่าพวกเขาจะสามารถทำความเข้าใจในงานชิ้นนั้น ๆ ได้อย่างไรอยู่แล้ว การศึกษาทางสังคม
ศาสตร์ที่ใช้วิธีการตีความเป็นเสมือนเครื่องมือในการศึกษานั้นจึงขึ้นอยู่กับการพิจารณาจุดเน้นของการ
ศึกษาว่าผู้ศึกษาต้องการศึกษาในประเด็นใดเป็นสำคัญ หากว่าผู้ศึกษาต้องการทำการศึกษาโดยเน้นที่
ตัวผู้เขียนเป็นสำคัญก็เห็นจะมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาบริบทและความเป็นมาของผู้เขียนอยู่บ้าง
แต่หากผู้ศึกษามีความมุ่งเน้นไปที่ตัวเนื้อหาและความเป็นเหตุเป็นผลของงานเขียนชิ้นหนึ่ง ๆ ก็เห็นว่า
สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการศึกษาบริบทและประวัติศาสตร์ของผู้เขียนได้

นอกจากนี้ปัญหาในเรื่องความไม่แน่นอนขององค์ความรู้ที่เกิดจากการตีความซึ่งได้เป็นข้อถก
เถียงกันมากนั้นจำเป็นต้องทำความเข้าใจว่า องค์ความรู้ทั้งหลายนั้นสามารถถูกทำให้เกิดความผิด
พลาดและสามารถถูกพัฒนาการในตัวของมันเองได้ หากเราไม่ทำการยอมรับองค์ความรู้ที่เกิดจาก
การตีความแล้วนั้นก็เกิดคำถามที่ว่า ความรู้นั้นเกิดจากอะไร ถ้าความรู้ไม่สามารถถูกสร้างจาก
ความว่างเปล่าได้นั้น อะไรคือสิ่งที่มันได้เริ่มต้นและได้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ขึ้นมาในโลก แม้แต่การเฝ้า
สังเกตสิ่งธรรมชาติที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวเราก็ถือได้ว่าเป็นการตีความความหมายของธรรมชาติ เป็นการ
สร้างความเข้าใจและตีความว่าสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเรานั้นมันเป็นเช่นนั้นเช่นนั้นได้อย่างไร ด้วยเหตุนี้หาก
เกิดความเป็นปฏิกิริยากับการตีความเสียแล้วเราก็จะพบว่ามันก็จะไม่มีรากฐานความรู้ใด ๆ หลงเหลือ
อยู่³²

ด้วยเหตุนี้จึงต้องทำการยอมรับว่าการตีความนั้นก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ได้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ขึ้นมา
อย่างดีที่สุดที่พอจะบรรเทาความรู้สึกไม่แน่นอนของการตีความก็ด้วยการยึดถือวัตถุประสงค์ของระบบ
ความรู้ที่พยายามให้เกิดการปราศจากอคติ , การดลใจ หรือการตีความที่เอาแต่อารมณ์ ซึ่งเราสามารถ

³² www.friesion.com/hermenut.htm

ตรวจสอบองค์ความรู้ที่เกิดจากการตีความได้ด้วยการศึกษาซ้ำซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้อย่างไม่มีข้อสงสัย และแน่นอนว่าข้อวิพากษ์และการตรวจสอบที่เกิดขึ้นจะช่วยต่อยอดองค์ความรู้ที่เกิดจากการตีความ ออกไปเสมือนเป็นวงจรหรือเป็นวัฏจักร (hermeneutics circle)

สิ่งที่ผู้ศึกษาควรทำความเข้าใจคืออะไรที่ทั้ง Hermeneutic และรูปแบบการศึกษาในแบบอื่น ต้องการสิ่งนั้นก็คือความเป็นเหตุเป็นผลขององค์ความรู้มากกว่าความเป็นจริงที่มีความเที่ยงตรง³³

Hermeneutic เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตีความซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้ความหมายและอะไรที่มัน ถูกเข้าใจ ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่พวกประจักษ์นิยมเชิงตรรกะได้พยายามปฏิเสธและไม่ยอมรับในสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ความจริงได้ และในท้ายที่สุดตัวประจักษ์นิยมเชิงตรรกะเองก็ไม่สามารถที่จะตรวจสอบ ความเป็นจริงของตัวเองได้และดังนั้นจึงไม่มีความหมายอะไร สิ่งนี้ก็ไม่ต่างอะไรกับการที่เราจะ พยายามปฏิเสธการมีอยู่ขององค์ความรู้ที่เกิดจากการตีความ ผลสุดท้ายเราก็จะพบว่าหากปฏิเสธองค์ ความรู้ที่เกิดจากการตีความแล้วนั้นก็แทบจะไม่มีองค์ความรู้ใดเหลืออยู่ในโลกใบนี้เลยก็ได้

ในท้ายที่สุดจึงยังมีความเป็นจริงของการคงอยู่ของการให้ความหมาย , การวิเคราะห์ความ จริงและการสืบหาความหมายของความจริง ไม่มีข้อเสนอดีที่สามารถสร้างขึ้นโดยปราศจากการให้ ความหมายในตัวของมันเอง ซึ่งความสัมพันธ์และความแตกต่างของรูปแบบการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการ ศึกษาเชิงประจักษ์หรือการตีความ (Hermeneutic) ต่างก็คอยรับใช้ความสับสนและความอยากรู้ของ มนุษย์ทั้งสิ้น ดังนั้นการศึกษาเพื่อค้นหาองค์ความรู้ใด ๆ นั้นจึงขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และสิ่งที่ผู้ศึกษา ปรารถนาที่จะได้รู้ว่ามีผลสอดคล้องกับยุทธวิธีในการศึกษาแบบใด

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ต้องการศึกษาแนวความคิดทางการเมืองของนักคิดทางการเมืองสอง ท่านเปรียบเทียบความสอดคล้องและความแตกต่างในประเด็นเรื่องความชอบธรรมทางการเมืองเป็น สำคัญ ด้วยแหล่งข้อมูลที่เป็นสรรนิพนธ์หลักของนักคิดซึ่งถือเป็นเอกสารที่มีการสื่อความหมายจากผู้ เขียนถึงผู้อ่านที่ชัดเจนและด้วยวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาเฉพาะตัวงานที่สื่อออกมาโดยไม่คำนึงถึง

³³ Ibid

บริบทแวดล้อม ยุทธวิธีในการศึกษาแบบการตีความโดยไม่คำนึงถึงบริบทของผู้เขียนจึงมีความเหมาะสมอย่างที่สุดดังที่ได้อธิบายไว้ทั้งหมดข้างต้น



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

แนวความคิดเรื่องความชอบธรรมจากงานเขียนเรื่อง The Prince

ส่วนที่ 1 Niccolo Machiavelli

Machiavelli เป็นนักคิดทางการเมืองคนสำคัญในยุค Renaissance อันเป็นยุคสมัยที่สำคัญยุคหนึ่งของยุโรป ซึ่งสำหรับผู้ที่ทำการศึกษาประวัติศาสตร์ยุโรปจะพบว่ายุค Renaissance นั้นถูกจัดเป็นยุคที่ได้บรรลุองค์ความรู้และอารยธรรมต่าง ๆ ไว้อย่างมากมายและยังถือว่าเป็นยุคสมัยแห่งการโต้แย้งของการศึกษาประวัติศาสตร์ยุโรปอีกด้วย

จากงานศึกษาของ Jacob Burckhardt พบว่าในยุค Renaissance ซึ่งเป็นช่วงเวลาตั้งแต่ศตวรรษที่ 14 – 15 ของยุโรปมีเหตุการณ์ที่สำคัญ 2 ประการเกิดขึ้นคือ

1. มีการฟื้นฟูศิลปะ , วิทยาการ ตลอดจนความคิดความเป็นอยู่ของยุค Classic หรือยุค กรีก – โรมัน (The revival of classical learning , character and life หรือ Rebirth = Renaissance ในภาษาละติน)

2. เกิดการเริ่มต้นของยุคใหม่ (The beginning of the modern age) ในยุคนี้ถือเป็นช่วงเวลาที่สำคัญของการก่อร่างขององค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ใหม่ ๆ รวมถึงเกิดประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวกับเรื่อง เพศ , จริยธรรม , ชาตินิยม , การเหยียดสีผิว และการเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งได้ขยายตัวกลายเป็นรูปร่างที่ชัดเจนของโลกยุคใหม่ในภายหลัง¹

Machiavelli เป็นบุตรของเบอร์นาโด มาเคียอาเวลลีและนางบาร์โลเนีย เพลลี เขาเกิดเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม ค.ศ. 1469 ที่เมืองฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี ซึ่งถือเป็นเมืองศูนย์กลางของอารยธรรมยุค Renaissance ของอิตาลีเลยทีเดียว ในช่วงเวลานั้นเป็นเวลาที่อิตาลีกำลังประสบปัญหาการ

¹Jacob Burckhardt , The civilization of the Renaissance in Italy, trans. S. G. C. Middlemor (London: Penguin Books, 1990) อ้างถึงใน www.wsu.edu/~dec/ren/idea.htm.

ขาดเสถียรภาพทางการเมืองและประสบปัญหาการรุกรานจากประเทศมหาอำนาจทางยุโรปได้แก่ ฝรั่งเศส และสเปนอย่างต่อเนื่อง อิตาลีในขณะนั้นถูกแบ่งออกเป็น 5 ส่วนได้แก่

1. ฟลอเรนซ์ (Florence)

มีการปกครองแบบสาธารณรัฐในช่วงแรก ซึ่งถือเป็นเมืองที่มีความรุ่งเรืองและเป็นศูนย์กลางของยุค Renaissance ในช่วงศตวรรษที่ 13 (ก่อนหน้าที่ Machiavelli ถือกำเนิด) เกิดความขัดแย้งทางชนชั้นขึ้นในเมืองฟลอเรนซ์ ระหว่างชนชั้นขุนนาง (nobles) , ชนชั้นพ่อค้า (rich merchants) และชนชั้นล่างหรือประชาชนทั่วไป (small man) โดยพวกพ่อค้าและชนชั้นล่างได้ร่วมมือกันโค่นล้มอำนาจของชนชั้นขุนนางที่เคยมีอยู่ ในช่วงศตวรรษที่ 14 เมืองฟลอเรนซ์ตกอยู่ภายใต้การปกครองโดยกลุ่มประชาชนแต่มันก็ไม่ได้ทำให้เกิดภาพของประชาธิปไตยที่มีเสถียรภาพแต่อย่างใด จนในปี ค.ศ. 1469 (ซึ่งเป็นปีเดียวกับที่ Machiavelli ถือกำเนิด) ฟลอเรนซ์ก็ตกอยู่ภายใต้การปกครองของตระกูลพ่อค้าผู้มั่งคั่ง Cosimo dei Medici แต่การเมืองภายในเมืองฟลอเรนซ์ก็ไม่ได้มีเสถียรภาพ กลุ่มอำนาจเก่าได้ทำการขับไล่ Cosimo ออกจากตำแหน่งและก็เกิดกระแสต่อต้านจน Cosimo สามารถกลับมาทำการปกครองได้อีกจนเสียชีวิตในปี ค.ศ. 1492 ²

2. เวนิส (Venice)

มีการปกครองแบบสาธารณรัฐ ซึ่งมีความเป็นพิเศษจากเมืองอื่น ๆ ในอิตาลีในขณะนั้น คือ เวนิสได้แยกตัวเป็นอิสระจากเมืองอื่น ๆ ไม่แม้แต่ขึ้นตรงกับโรม ทั้งนี้เพราะเวนิสทำการค้าร่วมกับพวกเอเชียตะวันออก ซึ่งการค้าในเมืองเวนิสขณะนั้นถือได้ว่าเป็นความรุ่งเรือง , มั่งคั่งมากที่สุดที่เดียว กอปรกับ เวนิสยังมีความสัมพันธ์ไม่แต่เพียงทางการค้าแต่รวมถึงการทูตและการทหารกับพวกเติร์กอีกด้วย ³

²Bertrand Russell, History of western philosophy (London: Routledge, 2000), p. 484.

³Ibid.

3. มิลาน (Milan)

มิลานเป็นเมืองอุตสาหกรรมและเป็นเมืองที่มั่งคั่งที่สุดในอิตาลี มีผู้คนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก มิลานเป็นรัฐที่มีความสามารถในการจัดหาของกำลังทางการทหารและการผลิตอาวุธต่าง ๆ ได้ในช่วงแรกมิลานถือเป็นรัฐเผด็จการ (despots) ซึ่งมีปัญหาการจลาจลภายในและสงครามกับภายนอกอย่างต่อเนื่อง ในช่วงศตวรรษที่ 12 – 13 ชาวเมืองมิลานทำการต่อต้านระบบฟิวดัลภายใน ช่วงปี ค.ศ. 1392 Giangaleazzo Visconti ท่านลอร์ดแห่งมิลานได้พิจารณาที่จะสร้างอาณาจักรออกจากการปกครองของศาสนจักรซึ่งถือเป็นการท้าทายต่ออำนาจศาสนาที่มีอยู่ในอิตาลีในช่วงนั้นเป็นอย่างมาก⁴ และในช่วงปี ค.ศ. 1494 จนถึงปี ค.ศ. 1515 มิลานมีสภาพเป็นเสมือนจุดบรรจบระหว่างสองมหาอำนาจของยุโรปในขณะนั้นคือ ฝรั่งเศสและสเปน⁵

4. เนเป็ล (Naple)

เนเป็ลมีการปกครองด้วยระบบกษัตริย์ (Monarchy) ซึ่งหลังจากการสวรรคตของ Frederick ที่ 2 ในปี ค.ศ. 1250 เนเป็ลก็ถูกปกครองโดยลูกชายของ Frederick คือ Manfred โดยการสนับสนุนของศาสนจักร แต่ครองราชย์ได้เพียง 15 ปีก็ถูกฝรั่งเศสยึดครองในปี ค.ศ. 1266 ซึ่งมีกระแสต่อต้านฝรั่งเศสภายในเมืองเนเป็ลเป็นอย่างมาก สถานการณ์ทางการเมืองของเนเป็ลจึงเข้าสู่สภาวะระส่ำระสาย จนท้ายที่สุดก็ได้กลายเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่เป็นเสมือนจุดบรรจบระหว่างฝรั่งเศสกับสเปน⁶

5. ศาสนจักร

ระยะเวลาตั้งแต่ ค.ศ. 1300 – 1600 ได้เกิดความเสื่อมถอยทางศาสนาในอิตาลีและโลกตะวันตก ศาสนจักรที่เคยมีอำนาจสูงสุด มีระเบียบวินัยและเป็นผู้นำในทางวัฒนธรรมของสมัยกลางได้เสื่อมลง ศรัทธาของผู้คนที่เคยมีต่อศาสนจักรคลอนแคลน ทั้งนี้เพราะศาสนจักรขาดระเบียบวินัย สนใจและ

⁴Denys Hay and John Law, Italy in the age of the Renaissance, 1380-1530 (London: Longman, 1990), p. 200.

⁵Ibid., p. 483.

⁶Ibid., p. 486.

พัวพันอยู่กับกิจการทางโลกและสมบัติฝ่ายโลกมากเกินไป มีความโลภในการใช้อำนาจ ตำแหน่งหน้าที่ เช่น มีการซื้อขายตำแหน่งสมณศักดิ์ ศาสนจักรในช่วงเวลานั้นอ่อนแอถึงขนาดที่ยอมให้ฝ่ายราชอาณาจักรของกษัตริย์เข้ามาก้าวภายในกิจการของศาสนจักรเลยทีเดียว ศาสนจักรถึงขีดต่ำที่สุดเมื่อเกิดการแตกแยกกันเองในศาสนจักรหรือที่เรียกกันว่าเป็นการแตกแยกทางศาสนาครั้งใหญ่ (The Great Schism) ระหว่าง ค.ศ. 1378 – 1417 ซึ่งทำให้สถาบันสันตะปาปาแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย มีสันตะปาปาองค์หนึ่งอยู่ที่โรม อีกองค์หนึ่งอยู่ที่เมืองอเวียงญองในประเทศฝรั่งเศส ทำให้ศาสนจักรถูกโจมตีและทำให้ความศรัทธาที่มีต่อศาสนจักรเสื่อมถอยเป็นอย่างมาก⁷

จะเห็นได้ว่า Machiavelli มีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาที่สภาพสังคมการเมืองของอิตาลีวุ่นวายและแตกแยก โดยปราศจากอำนาจที่มีความชอบธรรมมากพอที่จะรวบรวมอิตาลีให้เป็นปึกแผ่นได้ เมืองแต่ละเมืองขณะนั้นต่างก็มุ่งหวังที่จะปกป้องตนเองโดยใช้อำนาจเข้าต่อกันและกันส่งผลให้สภาพทางการเมืองของอิตาลีเต็มไปด้วยกลอุบายและความรุนแรง อุปสรรคใหญ่ 2 ประการที่ทำให้อิตาลีไม่สามารถแก้ไขสภาพความวุ่นวายเช่นนี้ได้คือ

1. ไม่มีสาธารณรัฐใดหรือนครรัฐ (Seigneurie) ใดที่จะยอมสละอำนาจเพื่อจัดตั้งรัฐใหญ่ขึ้นมารัฐหนึ่ง
2. อิตาลีในขณะนั้นไม่มีการจัดระเบียบกองทัพทหาร ซึ่งเป็นเรื่องยากลำบากมากที่จะสร้างกองทัพแห่งชาติได้ในช่วงเวลาเพียงไม่กี่ปี⁸

ในช่วงสมัย Renaissance นี้มีสิ่งซึ่งถือได้ว่าเป็นอิทธิพลต่อแนวคิดทางการเมืองของ Machiavelli เป็นอย่างมาก นั่นคือ แนวคิดมนุษยนิยม (humanism) ซึ่งมีการก่อรูปร่างชัดเจนในสังคมอิตาลีมาตั้งแต่ ค.ศ. 1375 คำว่า Humanism เกิดจากภาษาละติน humanitas ที่มาจากคำว่า homo = man หรือมนุษย์ คำว่า humanity ถูกนำมาใช้และทำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายจากการเริ่มต้นของนักกวีคนสำคัญของอิตาลี Petrarch (ค.ศ. 1304 – 1374) และได้ก่อให้เกิดความสนใจในการ

⁷ คณะอักษรศาสตร์และโครงการคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อารยธรรมสมัยใหม่ – ปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 23.

⁸ พงศ์เพ็ญ ศกุนตาภัย, ทฤษฎีการเมืองยุคใหม่ (นนทบุรี: พิมพ์อักษร, 2521), หน้า 3.

ศึกษาแบบใหม่ที่เรียกว่า studia humanitatis หรือ humanistic studies อันเป็นองค์ความรู้ที่เชื่อว่ามนุษย์มีเป้าหมายที่ไม่ใช่เฉพาะชีวิตหลังความตายแต่เป็นชีวิตในโลกปัจจุบัน แนวคิดมนุษยนิยมเป็นการเชื่อในความสามารถและความเป็นมนุษย์ เชื่อในธรรมชาติและความงามตามแบบฉบับของมนุษย์ ซึ่งได้แตกกิ่งก้านสาขาไปสู่การเชื่อว่ามนุษย์มีอิสระ , เกิดแนวคิดเสรี (liberal) และรวมไปถึงแนวคิดที่ปฏิเสธอำนาจของศาสนา พวกศาสนจักรและนักวิชาการส่วนหนึ่งในมหาวิทยาลัยต่างก็ทำการต่อต้านแนวความคิดมนุษยนิยมนี้ โดยพวกศาสนจักรถือว่าแนวคิดมนุษยนิยมก็คือ รูปแบบใหม่อีกรูปแบบหนึ่งของพวกนอกรีตและเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพยายามต่อต้านอำนาจของศาสนจักร ในขณะที่เหล่านักวิชาการส่วนหนึ่งในมหาวิทยาลัยเองก็ต่อต้านแนวความคิดมนุษยนิยม เพราะเห็นว่าแนวคิดนี้ทำให้สถานภาพการเป็นองค์ความรู้ที่พวกเขาเคยถือครองถูกกร่อนทำลายและทำให้หลักสูตรการศึกษาแบบเดิมพลิกคว่ำ ทั้งนี้ต้องทำความเข้าใจว่านักวิชาการในมหาวิทยาลัยที่ทำการประณามแนวคิดแบบมนุษยนิยมนี้ต่างก็มีพื้นฐานการศึกษามาจากองค์ความรู้แบบ Christian ⁹

ในช่วงเวลาที่ Machiavelli เติบโตแนวคิดมนุษยนิยมมีอิทธิพลต่อการศึกษาของชาวฟลอเรนซ์เป็นอย่างมาก ยิ่งกว่านั้นครอบครัวของ Machiavelli เองก็ให้ความสนใจกับแนวคิดมนุษยนิยมด้วย จากบันทึกของ Bernardo บิดาของ Machiavelli พบว่า ช่วงเวลาที่ Machiavelli ถือกำเนิดและเติบโตในช่วงปี ค.ศ. 1474 – 1487 Bernardo ได้ให้ความสนใจกับการศึกษาบทความต่าง ๆ ในยุค Classic ซึ่งต่อมามงานเขียนเหล่านั้นก็ถูกให้คำจำกัดความว่าเป็นงานเขียนแนวมนุษยนิยมแทบทั้งสิ้น ¹⁰ นอกจากนี้อาจารย์ผู้มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ให้กับ Machiavelli ทั้งในระดับโรงเรียนคือ Paolo da Ronciglione และระดับมหาวิทยาลัย Marcello Adriani ต่างก็ถือเป็นผู้ที่มีความนิยมในแนวคิดแบบมนุษยนิยมทั้งคู่ ¹¹

Machiavelli เริ่มชีวิตการทำงานของเขาในปี ค.ศ. 1498 ด้วยการเข้ารับราชการอย่างเป็นทางการในตำแหน่งเลขานุการฝ่ายยุติธรรมแห่งเมืองฟลอเรนซ์ หลังจากนั้นไม่นาน Machiavelli ก็ได้ทำงานอีกตำแหน่งหนึ่งโดยได้เป็นเลขานุการ “คณะมนตรีแห่งเสรีภาพและสันติภาพ” ซึ่งคณะมนตรีนี้

⁹Burckhardt, *The civilization of the Renaissance in Italy*, pp. 6-12.

¹⁰Quentin Skinner, *Great political thinkers: Machiavelli, Hobbs, Mill Marx* (Oxford: Oxford University Press, 1992), p.13.

¹¹Ibid., pp. 8-9.

มาจากการเลือกตั้งทำหน้าที่บริการสาธารณะหลายอย่างด้วยกันที่สำคัญก็ได้ทำหน้าที่ในด้านการติดต่อกับทูตแห่งฟลอเรนซ์ในต่างประเทศ Machiavelli ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะมนตรีนี้จนถึงปี ค.ศ. 1512

ในช่วงปี ค.ศ. 1512 นี้เองที่ คาร์ดินัล ฌอง เดอ เมดิชี ซึ่งเคยสูญเสียอำนาจในการปกครองได้รับการช่วยเหลือจากสเปนซึ่งได้ส่งกองทัพที่แข็งแกร่งมาช่วยพวกเมดิชีตีนครราชฟลอเรนซ์กลับคืนมาได้และพวกเมดิชีได้กลับคืนเข้าสู่อำนาจ Machiavelli ได้ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งเลขาธิการและถูกคุมขังอยู่หลายเดือนในฐานะผู้ต้องสงสัยว่า คิดร้ายต่อพวกเมดิชี ต่อมาได้ถูกเนรเทศไปอยู่ที่ร็อคคาซาน คาสซีอาโนซึ่ง Machiavelli มีบ้านและที่ดินเล็ก ๆ อยู่แปลงหนึ่ง ณ ที่นี้เองที่ Machiavelli ได้ใช้ชีวิตบั้นปลายอย่างห่างไกลกิจกรรมทางการเมืองทุกอย่าง สิ่งเดียวที่ช่วยประโลมจิตใจของเขาได้บ้างคือ การอ่านหนังสือคลาสสิกต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ทำให้เขาสร้างงานเขียนที่สำคัญอย่าง “The Prince” และ “The Discourse”

Machiavelli ถูกขนานนามให้เป็น “บิดาของรัฐศาสตร์สมัยใหม่” ด้วยเหตุผลที่ว่า Machiavelli ได้สร้างรัฐศาสตร์ขึ้นใหม่โดยการปฏิเสธพื้นฐานทางศาสนาในทางการเมืองการปกครองอันเคยเป็นส่วนประกอบของความคิดในยุคกลางและเป็นผู้นำเอาทฤษฎีการเมืองออกไปพ้นจากวงกรอบของศาสนา¹² หรืออีกนัยหนึ่ง Machiavelli เป็นคนแรกที่แสดงให้เห็นความเป็นจริงทางการเมืองว่ามีรูปแบบเป็นของตนเองโดยไม่เกี่ยวกับเรื่องทางจริยธรรมหรือการตัดสินถูกผิด ทั้งที่รูปแบบพื้นฐานทางทฤษฎีการเมืองของตะวันตกมีความสัมพันธ์กับหลักจริยธรรมของสังคมอย่างแน่นแฟ้น อริสโตเติลได้แสดงให้เห็นสายสัมพันธ์ที่นี้โดยการสรุปให้เห็นว่า “การเมืองนั้นก็เพียงสิ่งที่ขยายออกมาจากหลักจริยธรรม” (Aristotle defined politics as merely an extension of ethics)¹³ ทฤษฎีทางการเมืองต่าง ๆ จึงสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองในเรื่องของการตัดสินถูก / ผิด , ความมีหรือไม่มีเหตุผล , เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม อีกนัยหนึ่งทฤษฎีทางการเมืองตะวันตกอาศัยเงื่อนไขทางศีลธรรมที่เคยเป็นเกณฑ์ประเมินการกระทำของมนุษย์มาเป็นเกณฑ์ประเมินการกระทำทางการเมืองด้วย ซึ่งเรื่องทางศาสนาและศีลธรรมที่มีอิทธิพลต่อนักคิดทางการเมืองจำนวนมากนั้นได้กลายเป็นสิ่งที่ไม่ใช่

¹² เอ็ม เจ ฮาร์มอน, ความคิดทางการเมืองจากเพลโตถึงปัจจุบัน, แปลโดย เสน่ห์ จามริก (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2515), หน้า 222.

¹³ Richard Hooker, www.wsu.edu:8080/~dee/ren/machiav.htm, 6/6/1999

เรื่องจำเป็นพื้นฐานทางการเมืองตามความเห็นของ Machiavelli แต่ก็มีใช้ว่า Machiavelli จะปฏิเสธความสำคัญและการมีอยู่ของศาสนาเสียทีเดียว Machiavelli เห็นว่า รัฐนั้นไม่สามารถที่จะอยู่อย่าง เป็นสุขและรุ่งเรืองได้โดยอาศัยการลงโทษจากรัฐเพื่อสร้างความกลัวแก่พลเมืองเพียงวิธีการเดียว ศาสนาจึงถือเป็นเครื่องมืออีกอันหนึ่งที่จะช่วยให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อย Machiavelli จึงไม่ใช่ผู้ที่ ปฏิเสธการมีตัวตนของศาสนา , ศีลธรรม , หรือจริยธรรม เพียงแต่เขาแสดงให้เห็นว่าการมีอยู่หรือตัว ตนของศาสนานั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับหรือเป็นอิสระจากการมีตัวตนของรัฐ แต่การมีอยู่ของศาสนาและศีล ธรรมคือการมีตัวตนอยู่ภายในรัฐ โดยเป็นเหมือนเครื่องมืออย่างหนึ่งสำหรับการได้มาและรักษาอำนาจ รัฐเอาไว้ แนวคิดเช่นนี้อีกด้านหนึ่งถือเป็นแนวคิดสำคัญของพวกนอกรีตในยุคสมัยนั้นที่ถือว่าศาสนาก็ เป็นเหมือนอวัยวะหนึ่งของรัฐเท่านั้น ¹⁴

นอกจากนี้นักวิชาการบางส่วนได้เสนอว่า อิทธิพลของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่เริ่มต้นโดย Machiavelli เพราะเขาเป็นผู้ที่เริ่มพิจารณาปัญหาทางประวัติศาสตร์และการเมืองด้วยภาษาของ มนุษย์ธรรมดาและละเอียดต่อข้อพิจารณาทางศีลธรรมโดยมีปัญหาหลักที่มีได้ถามว่าคนควรประพฤติ อย่างไร แต่กลับถามว่าคนมีพฤติกรรมที่แท้จริงอย่างไร ¹⁵

เพื่อทำความเข้าใจในคำกล่าวนี้จำเป็นต้องเข้าใจว่านักเขียนในยุคก่อนหน้า Machiavelli จะ ให้ความสำคัญกับปัญหาของการนิยามโดยมีวิธีการในการสร้างองค์ความรู้ที่เหมือน ๆ กันคือ เริ่มจาก การสร้างนิยามและจากนิยามที่สร้างได้เหล่านั้นก็โยงมาถึงข้อสรุปที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของมนุษย์ ที่ควรจะได้รับ โดยมักเริ่มด้วยคำถามที่ว่า “อำนาจทางโลกคืออะไร” , “ธรรมชาติของมนุษย์คืออะไร” , “เจตนาของพระเจ้าที่มีต่อมนุษย์คืออะไร” และยังเชื่อว่าสิทธิ , หน้าที่ , ชีตจำกัดทางเหตุผลและการ หยั่งรู้ของมนุษย์นั้นเนื่องมาจากพระประสงค์ของพระเจ้า รากฐานทางทฤษฎีการเมืองโดยเฉพาะในยุค กลางนั้นยึดติดกับแนวความคิดทางศาสนาเป็นหลัก ซึ่ง Machiavelli ไม่ได้ให้ความสำคัญกับวิธีการใน

¹⁴Michael B. Foster, Masters of political thought: v. 1 Plato to Machiavelli (Massachusetts: The Rideside Press Cambridge, 1941), p. 275.

¹⁵Robert B. Downs, Books that Changed The world (New York : Mentor Books, 1956), p.43, อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ , บทสนทนาของ Plato และ The Prince ของแมคเคียเวลลี ใน ฐานะจุดเริ่มต้นของการศึกษาปรัชญาการเมือง (กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 16.

การสร้างองค์ความรู้ดังกล่าวแต่อย่างใด เขาให้ความสนใจกับมนุษย์ไม่ใช่ในมุมมองที่ว่าอะไรที่มนุษย์ควรจะเป็น แต่เขากลับสนใจว่ามนุษย์นั้นโดยแท้จริงแล้วเป็นอย่างไร เขาไม่ได้ให้ความสนใจกับองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับสิทธิหรือพันธะทางการเมือง แต่เขาแค่ต้องการที่จะรู้ว่าจะทำอย่างไรเพื่อให้รัฐเข้มแข็ง , ทำอย่างไรเพื่อให้ได้มาและรักษาซึ่งอำนาจไว้¹⁶

นอกจากนี้ Leo Strauss ยังได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในงานเขียนของ Machiavelli กับนักคิดทางการเมืองก่อนหน้านี้เขาว่า Machiavelli ได้พูดถึงสิ่งที่น่าตกใจจากปากของเขาเอง ในขณะที่นักเขียนก่อนหน้านี้เขาพูดถึงสิ่งที่น่าตกใจนี้ผ่านปากของตัวละครที่พวกเขาสร้างขึ้นมา Machiavelli กล่าวที่จะเอาความรู้ของปีศาจมาใส่ไว้ในหนังสือและใช้ชื่อของเขาเอง (ในการพูดถึงสิ่งที่ไม่ดี)¹⁷

ข้อคิดเห็นของ Strauss สามารถนำมาพิจารณาตั้งคำถามต่อได้ว่าหรือแท้จริงแล้วงานเขียนของ Machiavelli ไม่ใช่การนำเสนอความเห็นใหม่แต่เป็นการนำความจริงเก่ามานำเสนอในรูปแบบใหม่ ซึ่งนักวิชาการบางท่าน เช่น ดร.ไชยันต์ ไชยพร แสดงความเห็นว่าการก้าวความคิดของ Machiavelli นั้นไม่ใช่ก้าวกระโดดที่ห่างไกลจากแนวความคิดของเพลโตแต่อย่างใด¹⁸ และ John Plamenatz ก็มองว่าความแตกต่างของ Machiavelli กับนักเขียนคนอื่น ๆ ในประเด็นที่ว่าเขาใส่ใจต่อความเป็นจริงของมนุษย์มากกว่าเรื่องทางอุดมคติด้วยการตั้งคำถามว่า มนุษย์ต้องการอะไรและควรต้องทำอย่างไรเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการนั้น จะมีความแตกต่างกับนักคิดคนอื่น ๆ ก็แค่ Machiavelli ไม่ได้บอกว่า “มนุษย์ควรจะต้องทำอะไร” เท่านั้นเอง Machiavelli จึงไม่ใช่รัฐศาสตร์หรือนักทฤษฎีใหม่แต่อย่างใด¹⁹

¹⁶ John Plamenatz, Man and society: a critical examination of some important social and political theories from Machiavelli to Marx (London: Longman, 1963), p. 3.

¹⁷ Leo Strauss, Thoughts on Machiavelli (Chicago: The University of Chicago Press, 1978)

¹⁸ ไชยันต์ ไชยพร, "ก้าวกระโดดที่ไม่ไกลจากเพลโตและแมคเคียเวลลี," วารสารสังคมศาสตร์ 30 ฉบับที่ 3 (ม.ป.ป.): 1-59.

¹⁹ Plamenatz, Man and Society: A critical examination of some important social and political theories from Machiavelli to Marx, pp. 3-7.

ถ้าเราจะพักการพิจารณาข้อถกเถียงเกี่ยวกับความใหม่ในการเสนอองค์ความรู้ทางการเมืองของ Machiavelli ไว้ก่อนแล้วหันมาพิจารณาประเด็นที่เป็นปัญหาไม่แพ้กันอีกประเด็น นั่นคือ ประเด็นที่ว่า Machiavelli เป็นผู้นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาช่วยในการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมือง นักวิชาการบางส่วนพิจารณา Machiavelli ว่าเป็นนักคิดคนแรก ๆ ที่ประยุกต์วิธีการทางวิทยาศาสตร์ของ Aristotle และ Averrose²⁰ มาใช้ในการศึกษาทางการเมืองด้วยวิธีการสังเกตความเป็นจริงของการเมือง , ศึกษาสิ่งที่เกิดขึ้นจริงและศึกษางานทางประวัติศาสตร์ซึ่งนำมาสู่การอธิบายทางการเมือง และด้วยการนำวิธีการสังเกตทางประวัติศาสตร์มาใช้นี้ก็ทำให้ Machiavelli ถูกยกย่องว่าเป็นนักรัฐศาสตร์ที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์ (political scientist) เลยกทีเดียว

แต่กระนั้นก็ยังคงเกิดข้อถกเถียงถึงความเป็นวิทยาศาสตร์ในงานเขียนของ Machiavelli นักวิชาการส่วนหนึ่งก็ทำการคัดค้านโดยเสนอว่า งานของ Machiavelli ไม่ได้เป็นงานทางวิทยาศาสตร์เพียงแค่ว่าเขาใส่ใจต่อความเป็นจริงมากกว่าเรื่องทางอุดมคติ การที่จะทำให้เป็นงานทางวิทยาศาสตร์นั้นจะต้องมีการใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อนำมาสู่การอธิบายความจริงว่ามนุษย์ต้องการอะไรและทำอย่างไรจึงจะได้สิ่งนั้นมาอย่างมีประสิทธิภาพ Machiavelli ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาช่วยแต่เขาก็ไม่ได้ใช้มันอย่างเหมาะสม เขาทำการสุ่มและเลือกเฉพาะประวัติศาสตร์ที่ช่วยสนับสนุนข้อสรุปทางความคิดของเขาเท่านั้น เขาไม่ได้มีรูปแบบหรือกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งไม่มีแม้แต่การสร้างหรือทดสอบสมมติฐาน ข้อเสนอเกี่ยวกับมนุษย์และรัฐของเขาถือเป็นเรื่องที่มาจากระสับการณ์มากกว่าการศึกษาที่เป็นระบบ²¹

ในมุมมองของนักประวัติศาสตร์เองส่วนหนึ่งก็ทำการเปรียบเทียบ Machiavelli กับเพื่อนสนิทของเขา Francesco Guicciardini ว่าทั้งสองคนต่างก็ทำการรวมการศึกษาทางประวัติศาสตร์และการ

²⁰ Averrose เป็นนักปรัชญาชาวอิสลาม เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายและเป็นนักฟิสิกส์ เขาเกิดที่ Cordova งานเขียนของเขาส่วนใหญ่เป็นการวิจารณ์งานเขียนของ Plato และ Aristotle โดยหลักแล้ว Averrose เป็นผู้หนึ่งที่สนับสนุนการปฏิเสธแนวคิดเรื่องของการกำเนิดและการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ตามแนวคิดเทวนิยม นับแต่ศตวรรษที่ 13 จนถึงช่วงกลางของศตวรรษที่ 17 องค์ความรู้ของพวกอิสลามโดยมากจะได้รับอิทธิพลมาจากงานเขียนของ Aristotle และ Averrose เป็นหลัก

²¹ Ibid.

เมืองเข้าด้วยกัน โดยทั้งสองคนทำการเปลี่ยนการเขียนและการประเมิงานทางประวัติศาสตร์ใหม่ เขาทั้งคู่เป็นผู้วางงานทางประวัติศาสตร์มาใช้กับงานทางรัฐศาสตร์ แต่กระบวนการทางประวัติศาสตร์ที่แท้จริงเริ่มขึ้นโดย Francesco Guicciardini เพราะเขาได้ทำการริเริ่มเทคนิคใหม่ ๆ ของการใช้เอกสาร และเหตุการณ์มาประกอบการอธิบายอย่างเป็นระบบ ในขณะที่ Machiavelli กลับทำการเลือกและให้ความสำคัญกับเจตนาส่วนตัวมากกว่า²²

ข้อถกเถียงเหล่านี้ต่างก็ตั้งอยู่บนพื้นฐานความแปลกในงานเขียนของ Machiavelli ซึ่งหากทำการพิจารณาจากอิทธิพลของความเป็น Renaissance ไม่ว่าจะด้วยองค์ความรู้แบบมนุษยนิยมซึ่งเป็นโครงสร้างความรู้หลักที่มีอิทธิพลครอบงำสังคมยุโรปตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 13 , การก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่ทำให้องค์ความรู้แบบวิทยาศาสตร์เข้ามาแทนที่องค์ความรู้เทววิทยา , ปัญหาการทุจริตประทุติมิชอบ ของรัฐและศาสนจักร ตลอดจนประสบการณ์และความสามารถที่เป็นส่วนตัวของ Machiavelli สิ่งเหล่านี้รวมกันก็มีพลังมากพอที่จะทำให้เกิดการตกลึกทางความคิดมาเป็นงานเขียนที่มีอิทธิพลเป็นอย่างมากของ Machiavelli ความคลุมเครือต่อวิธีการสร้างสรรค์งานของ Machiavelli นั้นเป็นผลมาจากการเริ่มของความใหม่ซึ่งไม่ว่าจะมีข้อโต้แย้งในงานของ Machiavelli มากน้อยแค่ไหนแต่เราต่างก็ต้องยอมรับว่างานเขียนของ Machiavelli นั้นมีกลิ่นไอความแปลกใหม่ที่แน่นอนว่าน่าจะต้องมีกลิ่นไอเก่า ๆ หลงเหลืออยู่แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้เช่นกันว่า Machiavelli นั้นได้สร้างสีสันและกลิ่นไอใหม่ ๆ ให้กับการศึกษาทางการเมืองขึ้นมา

การตัดสินข้อถกเถียงในความเป็น Machiavelli หรือการชี้ชัดว่า Machiavelli นั้นสมควรหรือไม่สมควรที่จะได้รับการยกย่องให้เป็น “บิดาของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่” ดูจะไม่ใช่เจตนาและหน้าที่ที่จะต้องกระทำในที่นี้ แต่ถึงกระนั้นการรับรู้ถึงข้อถกเถียงตลอดจนประวัติโดยสังเขปของ Machiavelli ก็ใช่ว่าจะไม่มีประโยชน์ใดเพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่ช่วยในการทำความเข้าใจและวิเคราะห์งานเขียนชิ้นสำคัญของเขา คือ “The Prince” ได้เป็นอย่างดี

ส่วนที่ 2 งานเขียนเรื่อง “The Prince”

²²www.duke.edu/~r Witt/gaylestext.html

The Prince เป็นงานเขียนทางการเมืองที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของ Machiavelli ซึ่งถูกเขียนขึ้นในปี 1513 อันเป็นช่วงเวลาที่ยังมีสงครามผ่านพื้นมรดกทางการเมือง²³

งานเขียนเรื่อง The Prince ถือเป็นงานเขียนทางการเมืองที่สร้างความใหม่ในหลาย ๆ ด้าน และยังเป็นงานเขียนที่สร้างข้อถกเถียงในหมู่นักศึกษาทางการเมืองแม้ในสมัยปัจจุบัน หนังสือเล่มนี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นงานเขียนที่ก้าวข้ามความคิดในยุคคลาสสิกและยุคกลาง โดยเป็นการก้าวเข้าสู่รูปแบบความคิดทางการเมืองแบบใหม่ ด้วยการที่หนังสือเล่มนี้เล็งตั้งคำถามว่ามนุษย์หรือรัฐควรจะเป็นหรือควรจะต้องทำอะไรมาสู่การค้นหาคำความจริงว่ามนุษย์และรัฐคืออะไร ในอีกด้านหนึ่งงานเขียนเล่มเล็ก ๆ นี้ยังเป็นงานเขียนที่แสดงความเป็น Renaissance ของอิตาลีในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดีด้วย งานเขียนเล่มนี้ยังเป็นงานเขียนที่กล้าเสนอว่าศาสนาไม่ได้มีขอบเขตอยู่เหนือหรืออยู่นอกกรอบทางการเมืองแต่ศาสนากลับเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของการเมือง ซึ่งก็ไม่น่าประหลาดใจที่จะทำให้ The Prince กลายเป็นหนังสือต้องห้ามโดยพวกศาสนจักร

นอกจากนี้ The Prince ยังเป็นงานเขียนที่สร้างข้อถกเถียงถึงการใช้อำนาจความรู้ทางประวัติศาสตร์เข้ามาช่วยในการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมือง บ้างก็สรรเสริญ Machiavelli ว่าเป็นนักรัฐศาสตร์คนแรก ๆ ที่ทำให้การศึกษาทางการเมืองมีความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้นด้วยวิธีการดังกล่าว แต่บ้างก็ว่า Machiavelli ทำการเลือกใช้ประวัติศาสตร์เฉพาะส่วนที่ช่วยสนับสนุนความคิดและข้อสรุปของเขาโดยไม่ได้ทำการศึกษาอย่างเป็นระบบ แต่สิ่งที่ดูเหมือนจะเป็นผลกระทบของหนังสือเล่มเล็ก ๆ นี้และได้สร้างความโด่งดังให้กับ Machiavelli มากที่สุด คือ การวิพากษ์ว่า The Prince เป็นหนังสือของปีศาจ , เป็นหนังสือแห่งความชั่วร้ายจนทำให้คำว่า 'Machiavellian' กลายเป็นคำสำหรับบรรยายคุณลักษณะของบุคคลที่เต็มไปด้วย เล่ห์เหลี่ยม , หลอกหลวง , คดโกง ทั้งหมดที่กล่าวถึงมานี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นจากงานเขียนเล่มเล็ก ๆ ของ Machiavelli ที่ชื่อ The Prince ซึ่งในแต่ละปีจะมีจำนวนผู้ให้ความสนใจศึกษางานทางการเมืองหยิบจับหนังสือเล่มเล็ก เล็กนี้ขึ้นมาอ่านและต่อ ยอดข้อวิพากษ์เพิ่มขึ้นอย่างไม่จบสิ้น แม้หนังสือเล่มนี้จะถูกเขียนขึ้นเมื่อ 500 ปีที่แล้วก็ตาม

²³สามารถอ่านรายละเอียดได้จากงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับประวัติของแมคเคียเวลลีโดยทั่วไปเช่น ทฤษฎีการเมืองสมัยใหม่โดย ศ.พงศ์เพ็ญ ศกุนตาทัยและเจ้าผู้ปกครอง แปลโดย สมบัติ จันทรวงศ์

สาเหตุหนึ่งของข้อวิพากษ์ที่ไม่มีที่สิ้นสุดนี้เกิดจากการตีความในงานเขียนเรื่อง The Prince ซึ่งมีผู้มองว่าจะต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษในการตีความ เนื่องจากหนังสือเรื่อง The Prince ใช้วิธีการเขียนที่มีการอ้างเหตุผลเชิงตรรกวิทยาหรือตรรกบท (syllogism) ที่เต็มไปด้วยคำว่า ถ้า , แต่ , เดียวนี้ , เพราะฉะนั้น ซึ่งการอ้างเหตุผลของ Machiavelli กระทำอย่างเฉียบคม วิเคราะห์ปัญหาอย่างหลักแหลม เฉลียวฉลาด และโดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับบริบท แม้กระทั่งนำข้อความที่ Machiavelli เขียนไว้ในจดหมายถึงแฟรนเชสโก กุยเซียร์ดีนี (Francesco Guicciardini) ในโมดีนาว่า

“...เป็นเวลานานมากทีเดียวที่ข้าพเจ้ามิได้กล่าวอะไรที่ข้าพเจ้าเชื่อ และมีได้เชื่อสิ่งใดที่ข้าพเจ้าพูด และหากมีครั้งใดที่บังเอิญได้พูดอะไร ดังที่คิดจริง ๆ ข้าพเจ้ามักซ่อนมันไว้เบื้องหลังความเท็จมากมาย จนยากจะเห็นได้”²⁴

ด้วยเหตุที่คำสอนใน The Prince เป็นคำสอนที่แฝงไว้ด้วยแง่มุมและเจตนารมณ์ต่างๆ มากมาย แม้แต่เบเนด็ตโต โครเซ่ (Benedetto Croce) นักปรัชญาคนสำคัญของอิตาลี ก็ยังคงกล่าวถึงประเด็นนี้เอาไว้ด้วยว่า “คำสอนของมาเคียอาเวียลลินั้นบางทีจะเป็นปริศนาที่จะไม่มีวันแก้ไขให้ตกไปได้”²⁵

การให้ความสำคัญกับข้อความข้างต้นถูกโยงเข้ามาเกี่ยวพันกับการตีความงานเขียนเรื่อง The Prince ซึ่งกรณีนี้เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งของการพิจารณาตีความโดยการโยงบริบทและหลักฐานแวดล้อมที่พอจะหาได้เข้ามาช่วยในการตีความ ทั้งนี้ก็เกิดคำถามว่าการมองและให้ความสำคัญในรายละเอียดปลีกย่อยมากเกินไปเช่นนี้จะเป็นการให้ความสำคัญมากเกินไปกับความเฉลียวฉลาดของ Machiavelli หรือไม่ โดยผู้รู้จำนวนไม่น้อยก็มีความเห็นว่าเป็นไปเช่นนั้น²⁶ ซึ่งหมายความว่าสิ่งที่ได้

²⁴Niccolo Machiavelli, The portable Machiavelli, trans. and eds. Peter Bondsnella and Mark Musa (New York: Penguin Books, 1979), p. 75. อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่, หน้า 217

²⁵ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่, หน้า 229.

²⁶Robert J. McShea, Leo Strauss on Machiavelli, Western Political Quarterly, Vol.16 (1963) อ้างถึงในสมบัติ จันทรวงศ์, “The Prince และ The Discourses เจตนารมณ์ของมาเคียอาเวลิ” วารสารธรรมศาสตร์, ปีที่ 15 ฉบับที่ 4 (2529)

จากการตีความงานเขียนเรื่อง The Prince นี้กลายเป็นสิ่งที่เกิดจากความคิดและการตีความของผู้ตีความเองด้วย หากเป็นเช่นว่าการตีความดังกล่าวก็จะมีข้อผิดพลาดสูงอย่างเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นในการศึกษาความคิดทางการเมืองของ Machiavelli จากงานเขียนเรื่อง The Prince จึงต้องกลับมาศึกษาตัวบทของหนังสือเป็นหลักแต่ก็ต้องไม่ถึงกับละเลยต่อบริบทที่เห็นว่ามีมีความสำคัญสำหรับการศึกษาด้วย

งานเขียนเรื่อง The Prince เป็นงานเขียนเล่มเล็ก ๆ ที่บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการได้มาและรักษาอำนาจรัฐเป็นสำคัญ Machiavelli แบ่งเนื้อหาออกเป็น 26 บท โดยอาจสรุปเนื้อหาทั้งหมดในหนังสือเรื่องเจ้าผู้ปกครองออกเป็นภาพรวมได้ 2 ส่วนด้วยกันคือ

1. ในส่วนที่ Machiavelli ได้ยกตัวอย่างของบุรุษที่อยู่ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ นา ๆ ได้ประสบความสำเร็จในการก้าวสู่อำนาจและรักษาอำนาจไว้

2. ส่วนที่ Machiavelli ได้ให้คำสอนและคำแนะนำต่าง ๆ เกี่ยวกับศิลปะในการปกครองโดยการศึกษาจากธรรมชาติของมนุษย์

Machiavelli เขียน The Prince ขึ้นโดยการหยิบยกปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับศีลธรรมขึ้นมาศึกษาและจากข้อสรุปของการศึกษาที่แปลกไปจากนักคิดคนอื่น ๆ คือ ข้อสรุปที่ว่า เส้นทางของการเมืองและเส้นทางของศีลธรรมนั้นไม่มีวันที่จะมาบรรจบกันได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางการเมืองในยุคต่อมาอย่างมาก ซึ่งคำสอนของ Machiavelli มีอิทธิพลต่อโลกขึ้นมาได้ก็เพราะเขาได้มองเห็นถึงแก่นแท้ภายในจิตใจมนุษย์และความเป็นจริงทางการเมืองอย่างแท้จริง²⁷

เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาในครั้งนี้ โดยพิจารณาจากกรอบความคิดเรื่องความชอบธรรมตามที่ได้ศึกษาและทำการสรุปไว้ในบทที่ 2 เป็นหลักจะทำการแบ่งหน่วยในการศึกษางานเขียนเรื่อง The Prince ออกเป็น 2 หน่วย

หน่วยที่ 1 ว่าด้วยเรื่องของอำนาจ (power)

²⁷นิรัตน์ พงศ์สิทธิถาวร, "บทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงครามกับความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 115-6.

หน่วยที่ 2 ว่าด้วยเรื่องของความเชื่อ (belief)

ส่วนที่ 3 แนวความคิดเรื่องความชอบธรรมจากงานเขียนเรื่อง The Prince

หน่วยที่ 1 ว่าด้วยเรื่องของอำนาจ

ความหมายทางการเมืองที่เราพอจะสรุปได้จากหนังสือเรื่อง “เจ้าผู้ปกครอง” หรือ “The Prince” ของ Machiavelli คือ การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจและวิธีการจัดสรรผลประโยชน์โดยไม่ต้องคำนึงถึงศีลธรรม ความดี และความถูกต้องหรือผิดแต่อย่างใด สำหรับ Machiavelli แล้ว อำนาจรัฐก็คืออำนาจของเจ้า รัฐจะประสบความสำเร็จบรรลุผลตามเจตนาของรัฐหรือไม่ก็ย่อมขึ้นอยู่กับการใช้อำนาจของเจ้าเป็นสำคัญ ในหนังสือเรื่องนี้ Machiavelli จึงให้ความสำคัญกับการได้มาและการรักษาอำนาจไว้ได้อย่างเป็นพิเศษ

1.1 การได้มาซึ่งอำนาจ

Machiavelli แบ่งรัฐโดยเจ้าผู้ปกครองออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ รัฐที่มีการสืบทอดกันมา และรัฐที่เกิดโดยเจ้าผู้ปกครองใหม่

1.1.1 รัฐที่มีการสืบทอดกันมา

รัฐในลักษณะนี้ การได้มาซึ่งอำนาจก็จะเป็นไปตามการสืบสายโลหิตตามที่ยึดถือกัน เป็นธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติกันมา การได้มาซึ่งอำนาจในรูปแบบนี้จึงถือว่ามีควมยากลำบากน้อยกว่ารัฐที่เกิดโดยเจ้าผู้ปกครองใหม่²⁸

1.1.2 รัฐที่เกิดโดยเจ้าผู้ปกครองใหม่

รัฐที่เกิดโดยเจ้าผู้ปกครองใหม่เช่นว่านี้แบ่งการได้มาซึ่งอำนาจออกเป็นหลายประเภท

ประเภทที่ 1 อำนาจที่ได้มาโดยกำลังของตนเองและโดยคุณธรรม

Machiavelli แสดงความเห็นว่าการที่จะได้อำนาจรัฐมานั้น จะยากมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับคุณธรรมเป็นสำคัญ โดยคุณธรรม (virtu) ของ Machiavelli หมายถึงสติปัญญาและความสามารถในการหยั่งรู้และตัดสินใจต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งคุณธรรมมีความสัมพันธ์กับโชคชะตาอยู่บ้างก็โดยที่โชคชะตาจะให้โอกาสโดยคุณธรรมจะเป็นตัวทำให้ล่วงรู้ถึงโอกาสนั้น ในทางกลับกันหากเจ้าไม่มีโชคชะตา คุณธรรม (ความสามารถ) ที่มีอยู่ก็อาจไม่มีประโยชน์อะไร แต่ถึงกระนั้น Machiavelli ก็ให้น้ำหนักแก่คุณธรรมมากกว่าโชคชะตา เขาแสดงความชื่นชมต่อการได้มาซึ่งอำนาจโดยอาศัยคุณธรรมให้มากกว่าโชคชะตาซึ่งถือเป็นวิธีการได้มาซึ่งอำนาจที่ยากลำบากแต่ก็จะสามารถครอบครองอำนาจไว้ด้วยความสะดวกรสบายกว่าการอาศัยโชคชะตาเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจมากกว่าคุณธรรม²⁹

ประเภทที่ 2 อำนาจที่ได้มาโดยกำลังของผู้อื่นและโดยโชคชะตา

อำนาจที่ได้มาในรูปแบบนี้อาศัยเงิน (ของมีค่า , การติดสินบน) หรือความโปรดปรานของผู้อื่นเป็นสำคัญ การได้อำนาจมาในกรณีนี้ขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้ให้ซึ่งเจ้ามีสถานภาพเป็นผู้รับซึ่งผู้ให้อาจ

²⁸นิโคโล แมคเคียเวลลี, เจ้าผู้ปกครอง, แปลโดย สมบัติ จันทรวงศ์ พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ; สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 103-4.

²⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 141-4.

จะให้หรือไม่ให้ก็ได้ จึงถือเป็นวิธีการได้อำนาจมาโดยไม่ยากลำบากแต่การจะรักษาอำนาจนั้นเป็นเรื่องยุ่งยากมากที่เดียวทั้งนี้เพราะเจตนาและโชคชะตาจัดเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ง่ายอย่างที่สุด³⁰

เนื่องด้วยคำว่าคุณธรรม (Virtu) และโชคชะตา (Fortuna) เป็นคำที่ถูกใช้บ่อยครั้งมากในงานเขียนเรื่อง The Prince ดังนั้นควรต้องทำให้กระจ่างชัดว่าคุณธรรมและโชคชะตาในความเห็นของ Machiavelli นั้นหมายถึงอะไรเพื่อความสะดวกต่อการวิเคราะห์ในบทต่อไป

คุณธรรมและโชคชะตาในความหมายของ Machiavelli

“คุณธรรม” ที่ Machiavelli พูดถึงนี้ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการเอาชนะอุปสรรคต่างๆที่ขัดขวางหนทางของการเป็นผู้ชนะหรือผู้ประสบความสำเร็จทางการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องเลือกใช้เอาเองตามความเหมาะสมกับ “ความจำเป็น” (Necessita) ของสถานการณ์ ซึ่งความจำเป็นนี้มีความหมายรวมไปถึงการกระทำที่เป็นสิ่งจำเป็นต้องทำหรือขาดไม่ได้ คุณธรรมที่ Machiavelli พูดถึงจึงเป็นสิ่งที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของคุณธรรมที่เป็นความดีงามตามที่จินตนาการกันและเป็นสิ่งที่เป็นความเลวทราม (Evil)³¹ ดังนั้นคุณธรรมของ Machiavelli หมายถึง สติปัญญาและความสามารถในการหยั่งรู้และตัดสินใจต่อสถานการณ์หนึ่งๆที่เกิดจากการใช้ความฉลาดหรือความสุ่มรอบคอบ (Wise or Prudence) ที่จะช่วยให้รู้ว่าเมื่อไรที่เขาควรจะทำและทำอะไร เมื่อไรและอย่างไรที่เขาควรจะทำรักษาสิ่งที่เป็นความดีในสายตาคนทั่วไปและเมื่อไรและอย่างไรที่ควรจะทำในสิ่งที่เป็นคุณสมบัติตรงกันข้าม³²

“โชคชะตา” (Fortuna) Machiavelli พูดถึงเรื่องของโชคชะตาไว้เกือบตลอดทั้งเล่ม โดยโชคชะตามีผลต่อสถานภาพของผู้ปกครองเป็นอย่างมาก เนื่องจากโชคชะตาสามารถดลบันดาลให้ผู้ปกครองได้รับความยิ่งใหญ่เพิ่มมากขึ้นหรือได้รับเคราะห์กรรมที่ทำให้ต้องพินาศไปโดยไม่อาจคาดคิด

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 153-160.

³¹ นิรัตน์ พงศ์สิทธิถาวร, "บทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงครามกับความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลี", หน้า 122.

³² ไชยันต์ ไชยพร, "ก้าวกระโดดที่ไม่ไกลจากเพลโตและแมคเคียเวลลี," วารสารสังคมศาสตร์ 30 ฉบับที่ 3 (ม.ป.ป.): 16.

และ/หรือถึงคาดคิดก็เป็นเรื่องที่ยากจะต้านทานได้ หากวัฏจักรทางการเมืองของ Machiavelli ไม่มีสิ่งที เรียกว่า “โชคชะตา” แล้ว จะเกิดสภาวะที่เราสมมติขึ้นที่จะทำให้ผู้ปกครองแต่ละคนสามารถปกครอง รักษารัฐด้วยการวางแผนการปกครองที่แน่นอน โดยไม่ต้องกังวลต่อการเปลี่ยนแปลง³³ แต่ด้วยความ เป็นจริงแล้วโชคชะตาเป็นปัจจัยที่มีอยู่จริงและทำให้เกิดการผันแปรอยู่เสมอ

โชคชะตาในงานเขียนของ Machiavelli ถูกใช้ในความหมายที่หลากหลายมากกว่าคำว่า “Fortune” ในภาษาอังกฤษ โดยอาจจะแปลความหมายออกมาได้ 6 นัย ได้แก่

1. การควบคุมหรือการบีบบังคับที่อยู่เหนือการควบคุมของมนุษย์ (Non-human force)
2. โชค (Luck)
3. การได้รับความช่วยเหลือหรือกรุณาจากผู้อื่น (Favour or help)
4. เงื่อนไขหรือสภาวะต่างๆ (Condition or conditions)
5. สภาวะใดสภาวะหนึ่งที่ถูกควบคุมหรือนำโดยปัจจัยแวดล้อมอื่น (Circumstance or circumstances)
6. ความสำเร็จหรือความล้มเหลว (Success or failure)

แต่เนื่องจากความหมายทั้ง 6 นี้มักจะไปด้วยกัน เงื่อนไขต่างๆและปัจจัยแวดล้อมบางครั้งก็ เป็นเพียงแง่มุมที่ต่างกันของสิ่งเดียวกันเท่านั้น เมื่อพิจารณาความหมายทั้ง 6 อย่างละเอียด จะทำให้ สามารถจัดกลุ่มความหมายของโชคชะตาออกได้เป็น 3 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 โชคชะตาอันเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับกำลังการบีบบังคับที่เข้ามาแทรกแซงกิจการของ มนุษย์ เช่น ตัวอย่างในบทที่ 25

กลุ่มที่ 2 โชคชะตาที่หมายถึง โชค ซึ่งมีทั้งโชคดีและโชคร้าย ในคำอื่นอาจเป็นเรื่องของเหตุ การณ์หรือการกระทำซึ่งไม่คาดคิดมาก่อนแต่มีผลต่อมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นไปในด้านของการช่วยเหลือ หรือขัดขวาง โดยมากเป็นเรื่องที่อยู่เหนือการควบคุมหรือยากที่จะป้องกันมิให้เกิดขึ้นได้ในทุกๆ ครั้ง

³³นิรัตน์ พงศ์สิทธิถาวร, "บทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงครามกับความคิดทาง การเมืองของมาคิอาเวลลี", หน้า 192.

กลุ่มที่ 3 โศกชะตา ที่หมายถึงเงื่อนไขของชีวิตซึ่งเป็นสถานะที่ได้รับความช่วยเหลือหรือถูกขัดขวาง ในกรณีที่มีความสัมพันธ์กับคนอื่นหรือเกี่ยวกับอำนาจที่ได้มาอันเป็นเรื่องของเงื่อนไขหรือปัจจัยแวดล้อมและความสำเร็จหรือความล้มเหลวเป็นหลัก อย่างที่เห็นในบทที่หก เรื่องโศกชะตาของ Alexander ที่ 6 ส่วนหนึ่งคือจุดที่มีความสำเร็จหรือความเจริญรุ่งเรือง ในขณะที่โศกชะตาบางครั้งก็แสดงถึงสถานะทางสังคมที่ตกต่ำโดยมิได้รับความช่วยเหลือจากใครก็ยังสามารถประสบความสำเร็จได้หรืออย่างตัวอย่างที่ปรากฏในบทที่ 17 เกี่ยวกับโศกชะตาของ Agatocles³⁴

ประเภทที่ 3 อำนาจที่ได้มาโดยอาชญากรรม

อำนาจที่ได้มาโดยอาชญากรรม คือ การได้อำนาจมาด้วยหนทางที่ชั่วร้ายและดำทราวม อาจเป็นด้วยการใช้ความรุนแรง , ปาเถื่อน , โหดร้าย ซึ่งเป็นวิธีการที่ Machiavelli เห็นว่าไม่ใช่สิ่งที่มีคุณธรรมเพียงพอ ทั้งนี้เพราะวิธีการเช่นนี้สามารถนำมาซึ่งอำนาจเด็ดขาดก็จริงแต่ก็ไม่อาจได้รับการยกย่องสรรเสริญอย่างดีเยี่ยมได้ ถือได้ว่าเป็นวิธีที่ได้อำนาจมาก็จริงแต่ก็จะได้ความรุ่งโรจน์แต่อย่างใดถึงกระนั้น Machiavelli ก็ไม่ได้ต่อต้านหรือปฏิเสธการได้มาซึ่งอำนาจโดยอาชญากรรมนี้ เขากลับชี้ให้เห็นว่า อำนาจที่ได้มาโดยอาชญากรรมกลับนำมาซึ่งอำนาจที่แข็งแกร่งและมั่นคงหากผู้จักที่จะใช้ความรุนแรง , ปาเถื่อนหรือโหดร้าย วิธีการได้มาซึ่งอำนาจโดยอาชญากรรมขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของความทารุณโหดร้ายที่ถูกใช้อย่างเลวหรืออย่างดี ความโหดร้ายที่ถูกนำมาใช้อย่างดีคือการกระทำแบบฉับพลันและกระทำที่เดียวพร้อม ๆ กันซึ่งเป็นไปด้วยความจำเป็นที่จะต้องทำให้ตนเองมั่นคง หลังจากนั้นก็ต้องยุติการดำเนินการที่โหดร้ายปาเถื่อนและเปลี่ยนเป็นการสร้างประโยชน์ให้แก่พลเมือง (ผู้ที่อยู่ใต้ปกครอง) เพื่อให้มีการรื้อฟื้นถึงความปาเถื่อนให้น้อยที่สุด และด้วยการรู้จักใช้ความทารุณโหดร้ายอย่างดีเช่นนี้ก็จะนำมาซึ่งอำนาจเด็ดขาดอีกวิธีหนึ่ง³⁵

³⁴Niccolo Machiavelli, *Machiavelli: The Prince*, eds. Quintin Skinner and Russell Price (Cambridge: Cambridge University Press, 1988), pp. 104-6.

³⁵นิโคโล แมคเคียเวลลี, *เจ้าผู้ปกครอง*, แปลโดย สมบัติ จันทรวงศ์ พิมพ์ครั้งที่ 2, หน้า 172-3.

ประเภทที่ 4 อำนาจที่ได้มาด้วยการสนับสนุนของมหาชน

การสนับสนุนของมหาชน คือ การได้อำนาจมาโดยการช่วยเหลือของกลุ่มคนในรัฐ ถ้าไม่ด้วยกลุ่มชนชั้นสูงก็ด้วยความช่วยเหลือของประชาชน ซึ่งมีความแตกต่างจากการได้อำนาจในประเภทที่ 2 อันเป็นอำนาจที่ได้มาโดยกำลังของผู้อื่นและโชคชะตาที่อาศัยความโปรดปรานของผู้อื่นเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะการสนับสนุนนี้เป็นการสนับสนุนในลักษณะของการพึ่งพิงมากกว่าที่จะเป็นไปด้วยความเสนาหา เพราะเหตุผลแห่งความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มคนในสังคม ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ต้องทำการพึ่งพิงใครสักคนเพื่อทำการปกป้องรักษาพวกเขาจากความขัดแย้งทางสังคมที่เกิดขึ้นมา

“เพราะชนชั้นสูงนั้น เมื่อพวกเขาเห็นว่าพวกเขาไม่สามารถต้านทานประชาชนได้ก็จะเริ่มพึ่งชื่อเสียงของคนใดคนหนึ่งในกลุ่มพวกเขา และยกเขาคนนั้นให้เป็นเจ้าผู้ปกครอง เพื่อว่าโดยอาศัยร่มเงาของเขาคนนั้น พวกเขาจะได้มีทางออกสำหรับความอยากของพวกเขา ประชาชนก็เช่นเดียวกันเมื่อพวกเขาเห็นว่าพวกเขาไม่สามารถจะต้านทานชนชั้นสูงได้ก็จะพึ่งชื่อเสียงของคน ๆ เดียวและยกเขาคนนั้นให้เป็นเจ้าผู้ปกครอง เพื่อว่าเขาคนนั้นจะได้ใช้สิทธิอำนาจของตนพิทักษ์รักษาพวกเขา”³⁶

Machiavelli ได้ชี้ให้เห็นถึงภัยอันตรายของการไม่ยินยอมเชื่อฟัง (ทั้งโดยข้าราชการของตนและโดยประชาชนสามัญ) จะเกิดต่อเจ้าผู้ปกครองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านจากรัฐพลเรือนมาเป็นรัฐบาลซึ่งมีอำนาจเด็ดขาด เจ้าผู้ปกครองจะต้องพึ่งพาเจตนาภรณ์อันดีของข้าราชการของตนเอง ซึ่งก็ไม่ใช่จะแน่ใจได้มากมายเท่าใด เพราะบุคคลเหล่านั้นอาจจะปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือตนก็ได้ นอกจากนั้นยังต้องพึ่งพิงประชาชนของตน ผู้ซึ่งอาจจะไม่ “มีจิตใจที่จะเชื่อฟังตนภายใต้ความสับสนดังกล่าว” Machiavelli ให้ข้อถกเถียงว่า

“...(เจ้า) ผู้ซึ่งมีสาธารณชนทั้งหมดเป็นศัตรู จะไม่สามารถตั้งมั่นตนเองอย่างปลอดภัยได้เลย และยิ่งมีความโหดร้ายทารุณทวีขึ้นเพียงใด ระบอบของตนก็จะอ่อนแอลงเพียงนั้น”³⁷

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 177-8.

³⁷ ยีน ชาร์ป, อำนาจและยุทธวิธีไร้ความรุนแรง, แปลโดย ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ และ คมสัน หุตะแพทย์ (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลด์คีมทอง, 2529), หน้า 36 – 7.

1.2 การรักษาอำนาจ

สิ่งที่ยากยิ่งกว่าการได้อำนาจมากก็คือ การรักษาอำนาจ ทั้งนี้เพราะอำนาจเป็นสิ่งซึ่งใคร ใครก็ปรารถนา แต่โดยทั่วไปแล้วอำนาจไม่อาจอยู่ได้อย่างเลือนลอยและปราศจากการเป็นเจ้าของ ดังนั้นผู้ที่ปรารถนาซึ่งอำนาจก็ต้องพยายามยื้อแย่งเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจหรือการแบ่งปันส่วนของอำนาจนั้น ผู้ที่ถือครองอำนาจอยู่จึงต้องทำการระมัดระวังต่อการทำร้ายและการยื้อแย่งอำนาจจากผู้ครอบครองอย่างเล็งไม่ได้ Machiavelli แสดงให้เห็นว่าการที่จะรักษาอำนาจไว้นั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับคุณธรรมที่มีมากกว่าหรือน้อยกว่าแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความแตกต่างของสภาพรัฐและการได้มาซึ่งอำนาจนั้นด้วย Machiavelli แบ่งสภาพของรัฐที่เกิดโดยเจ้าผู้ปกครองใหม่ออกเป็น 2 ประเภท

ประเภทที่ 1 รัฐแบบผนวก

รัฐแบบนี้คือรัฐที่เจ้าได้มาใหม่ซึ่งจะต้องถูกผนวกกับรัฐที่เจ้าได้ครอบครองอยู่เดิมซึ่งมีด้วยกัน 2 รูปแบบคือ

(1) เป็นรัฐในแคว้นเดียวกัน , มีภาษา , ธรรมเนียมกฎเกณฑ์เดียวกัน (หรือใกล้เคียงกัน) การรักษาอำนาจในรัฐเช่นนี้เป็นเรื่องที่ทำได้ง่าย เจ้าเพียงแค่ทำการใส่ใจต่อการกำจัดสายอำนาจเก่าและคงรักษาไว้ซึ่งสภาวะทางสังคมแบบเดิมก็เพียงพอ³⁸

(2) รัฐที่มีความแตกต่างทางด้านภาษา , ธรรมเนียม , ประเพณีระเบียบแบบแผน

การรักษาอำนาจของเจ้าในรัฐเช่นนี้ต้องอาศัยโชคชะตาและความอุตสาหะเป็นอย่างมาก เพราะผู้ที่อยู่ใต้ปกครองมีความแตกต่างกันซึ่งวิธีการที่เจ้าจะต้องทำเพื่อเป็นการรักษาอำนาจของตนเองไว้คือ

เจ้าต้องไปอยู่ที่นั่นด้วยตนเอง เพื่อให้การครอบครองอาณาจักรมีความมั่นคงและถาวร และจะทำให้ เห็นถึงสภาพปัญหาและความไม่เป็นระเบียบในรัฐนั้น ซึ่งเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็จะทำให้

³⁸นิโคโล แมคเคียเวลลี, เจ้าผู้ปกครอง, แปลโดย สมบัติ จันทรวงศ์ พิมพ์ครั้งที่ 2, หน้า 110-1.

สามารถดำเนินการแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังเป็นการป้องกันเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ทำการปล้นสะดมและแข็งข้อต่ออำนาจของเจ้าอีกด้วย

แต่หากเจ้าไม่สามารถเข้าไปอยู่ในพื้นที่ได้ด้วยตนเองก็ต้องส่งอาณานิคมไปตั้ง เพื่อแสดงให้เห็นถึงพลังอำนาจ และอาณานิคมยังเป็นตัวส่งข่าวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในพื้นที่ให้เจ้าได้รับรู้อีกด้วย³⁹

รัฐผนวกทั้ง 2 รูปแบบไม่ว่าจะมีภาษาและธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกันหรือไม่ก็ต้องตั้งอยู่บนกฎพื้นฐานที่เหมือนกัน คือ การกำจัดสายโลหิตของเจ้าคนเดิมให้สิ้นซากและต้องรักษาไว้ซึ่งกฎหมายและภาษีในระยะแรกของการปกครอง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อยู่ได้ปกครองรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเจ้า

ประเภทที่ 2 รัฐใหม่

เจ้าที่ได้รับอำนาจปกครองในรัฐใหม่ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตามต่างก็มีภาระกิจเริ่มต้นด้วยการสร้างระเบียบแบบแผนและวิธีการใหม่ที่เป็นต้องนำมาใช้เพื่อการก่อตั้งและสร้างความปลอดภัยให้กับรัฐ ทั้งนี้สิ่งที่จะอยู่คู่กับการใช้ระเบียบแบบแผนและแบบวิธีการใหม่ ก็คือ กองกำลังที่ใช้ในการควบคุม Machiavelli เห็นว่าการนำแบบแผนและแบบวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในรัฐจะมีความยากลำบาก เนื่องจากจะมีผู้ต่อต้านซึ่งเป็นกลุ่มผู้ที่เคยได้รับความรุ่งเรืองจากระเบียบแบบแผนเก่า และในส่วนของผู้ที่เห็นด้วยกับการล้มเลิกระเบียบแบบแผนเก่าก็ยังไม่มีความแน่ใจกับระเบียบแบบแผนใหม่และมักเป็นพวกเฉื่อยชา ดังนั้น Machiavelli จึงให้ความสำคัญกับการมีกองกำลังของตนเอง (เจ้า) เพื่อใช้เป็นอำนาจในการควบคุมผู้อยู่ได้ปกครองให้ดำเนินชีวิตภายใต้ระเบียบแบบแผนใหม่ที่เจ้าสร้างขึ้นมา

“...ถ้าไม่ถืออาวุธก็คงจะไม่ทำให้ประชาชนยึดถือตามรูปแบบการปกครองของพวกเขา (เจ้า) ได้นาน”⁴⁰

“ต้องกำหนดแบบวิธีการให้ประชาชนเชื่อ และเมื่อประชาชนไม่เชื่อถืออีกต่อไปแล้วก็ต้องทำให้พวกเขาเชื่อด้วยกำลัง”⁴¹

³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 111-2.

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 144.

⁴¹ เรื่องเล่มเดียวกัน, หน้า 143-4.

จึงเห็นได้ว่า Machiavelli เสนอให้เจ้าสร้างรากฐานอย่างต่ำ 2 ประการคือการมีกองกำลังรบที่ดีและการมีกฎหมายที่ดีในการป้องกันตนเองหรือเพื่อรักษาอำนาจของเจ้าไว้ โดยกองกำลังทหารที่ดีจะมีความสำคัญมากกว่ากฎหมายเพราะเห็นว่าต่อให้เจ้าสร้างกฎหมายที่ดีเพียงใดแต่ถ้าไม่มีกำลังในการบังคับและลงโทษต่อผู้ละเมิดแล้วกฎหมายที่มีอยู่นั้นก็ไร้ความหมายเช่นกัน

“ไม่อาจมีกฎหมายที่ดีในที่ ๆ ปราศจากกำลังรบที่ดี”⁴²

“เมื่อใดที่มีกำลังรบที่ดีก็ย่อมมีกฎหมายที่ดีด้วย”⁴³

สำหรับการสร้างสรรค์กองทัพที่ดีเจ้าจำเป็นต้องแยกการใส่ใจออกเป็น 2 เรื่องคือ ด้านพฤตินัยหรือการหมั่นฝึกหัดในยามสงบและด้านสติปัญญาคือการหมั่นพิจารณาประวัติศาสตร์, พิจารณาการกระทำทั้งหลายในประวัติศาสตร์เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมอยู่ตลอดเวลา

กฎหมายในการป้องกันรักษาอำนาจของเจ้าที่ Machiavelli ให้ความสำคัญไม่ได้มีเพียงการมีกองกำลังรบและกฎหมายที่ดีเท่านั้น แต่ Machiavelli ยังให้ความสำคัญกับการเชื่อหรือการยอมรับของประชาชนที่มีต่อเจ้าผู้ปกครองอีกด้วย

หน่วยที่ 2 ว่าด้วยเรื่องของความเชื่อ

Machiavelli ได้กล่าวถึงความเชื่อหรือการยอมรับของประชาชนว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อเจ้าผู้ปกครอง โดยต้องทำความเข้าใจว่าการได้รับความเชื่อหรือการยอมรับของประชาชนในมุมมองของ Machiavelli นั้นไม่ได้หมายถึงการเป็นที่รักของประชาชน แต่หมายถึงการไม่เป็นที่เกลียดชังของประชาชนมากกว่า เราจะเห็นว่า Machiavelli ให้ความสำคัญกับความเชื่อถือหรือการยอมรับของประชาชนจากคำกล่าวต่าง ๆ ของเขาดังนี้

“การไม่ถูกประชาชนเกลียดชังเป็นป้อมปราการที่ดีที่สุดที่จะมีได้”⁴⁴

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 197.

⁴³ เรื่องเดียวกัน.

“ข้าพเจ้าขอยกย่องผู้ซึ่งจะสร้างป้อมปราการและผู้ซึ่งจะไม่สร้างมันและข้าพเจ้าขอตำหนิใครก็ตามซึ่งไว้ใจป้อมปราการ จึงประเมินค่าการเป็นที่เกลียดชังของประชาชนเพียงน้อยนิด”⁴⁵

นอกจากนี้ Machiavelli ยังแสดงให้เห็นความร้ายแรงของการมีประชาชนเป็นศัตรูไว้ในบทที่ 24 เมื่อเขาได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้บรรดาเจ้าผู้ปกครองของอิตาลีบางคนต้องสูญเสียราชอาณาจักรไว้ว่า

“และถ้าเราจะพิจารณาบรรดาเจ้าผู้ปกครองเหล่านั้นในอิตาลี ผู้ซึ่งได้สูญเสียรัฐในยุคสมัยของเรา เช่น กษัตริย์แห่งเนเป็ล , ดุ๊กแห่งมิลาน และคนอื่น ๆ เราก็จะพบว่าในพวกเขา มีข้อบกพร่องข้อแรกร่วมกันในเรื่องของกองกำลังเพราะสาเหตุต่าง ๆ ที่ได้กล่าวถึงไปแล้วข้างต้นอย่างสมบูรณ์ ยิ่งไปกว่านั้น เราจะเห็นได้ว่าเพราะบางคนในบรรดาเจ้าเหล่านั้นทำให้ประชาชนเป็นศัตรู...”⁴⁶

ในตอนต้นของการกล่าวถึงวิธีการของการได้รัฐมา ในบทที่ 9 Machiavelli ทำการเปรียบเทียบรัฐ 2 แบบ คือ รัฐที่ได้มาโดยความนิยมของประชาชนและรัฐที่ได้มาโดยการสนับสนุนของชนชั้นสูง Machiavelli เสนอว่า รัฐที่ได้มาโดยความนิยมของประชาชนนั้นมีความเสี่ยงน้อยกว่ารัฐที่ได้มาโดยการสนับสนุนของชนชั้นสูง และเจ้าที่ขึ้นมาด้วยการสนับสนุนของชนชั้นสูงสุดท้ายแล้วก็จะต้องการประชาชนเข้ามาเป็นพวกด้วยอยู่ดี ดังนั้นเจ้าที่ฉลาดจึงต้องมีประชาชนเป็นมิตร

“ใครที่มาเป็นเจ้าผู้ปกครองโดยการช่วยเหลือของชนชั้นสูงนั้น จะคงรักษาตนเองไว้ได้ด้วยความยากลำบากยิ่งกว่าผู้ซึ่งได้เป็นเจ้าผู้ปกครองโดยความช่วยเหลือของประชาชน เพราะเขาจะพบว่าตนเองเป็นเจ้าผู้ปกครองอยู่ท่ามกลางคนหมู่มากซึ่งคิดว่าพวกตนเองก็เท่าเทียมกับตัวเขาและด้วยเหตุนี้เอง เขาจึงไม่สามารถบังคับบัญชาและจัดการกับพวกนั้น (ชนชั้นสูง) ตามแบบวิธีการของเขาได้ แต่ผู้ที่ขึ้นมาเป็นเจ้าผู้ปกครองโดยความนิยมชมชอบของประชาชนจะพบว่าตนเองอยู่ลำพังและจะไม่มีใครหรือมีก็น้อยมากซึ่งล้อมรอบตัวเขาที่ไม่พร้อมจะเชื่อฟัง”⁴⁷

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 281.

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 302.

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 178.

“ยิ่งไปกว่านั้นถ้ามีประชาชนเป็นศัตรู เจ้าผู้ปกครองเองก็จะมีวันวางใจพวกนั้น(ประชาชน) ได้ เพราะพวกนั้น(ประชาชน) มีจำนวนมาก”⁴⁸

“ผู้ที่ขึ้นมาเป็นเจ้าผู้ปกครองโดยความนิยมชมชอบของประชาชนจึงควรจะทำพวกเขาไว้เป็นมิตร นี่คือนี่สิ่งที่เขาทำได้ง่าย เพราะพวกเขา (ประชาชน) จะขอจากเขา (เจ้า) ก็เพียงแต่อย่าให้พวกเขาถูกกดขี่ แต่บุคคลผู้ที่ขึ้นเป็นเจ้าผู้ปกครองโดยความนิยมชมชอบของชนชั้นสูงโดยขัดกับประชาชนนั้น เหนือสิ่งอื่นใด ควรจะต้องเอาประชาชนมาเป็นพวก”⁴⁹

“ข้าพเจ้าจะสรุปแต่เพียงว่า จำเป็นที่เจ้าผู้ปกครองจะต้องมีประชาชนเป็นมิตรด้วย มิฉะนั้นแล้วในยามคับขันเขาจะไม่มีทางแก้ไข”⁵⁰

มากไปกว่านั้น Machiavelli ยังแสดงให้เห็นว่าหากทำการเปรียบเทียบความสำคัญระหว่างประชาชนกับกลุ่มทหาร เจ้าเองก็ควรเอาใจประชาชนมากกว่าทหาร โดยในบทที่ 19 Machiavelli ได้แสดงให้เห็นว่าประชาชนและกองกำลังทหารนั้นมีเป้าหมายที่ต่างกันเจ้าจึงต้องพิจารณาเลือกที่จะเอาพวกใดพวกหนึ่งมาเป็นพวกอย่างเล็งไม่ได้

“เนื่องจากเป็นการยากที่จะทำให้ทหารและประชาชนพอใจ เพราะประชาชนรักสงบและเพราะฉะนั้นจึงรักเจ้าผู้ปกครองที่สุภาพ และทหารรักเจ้าผู้ปกครองที่มีจิตใจโหดร้ายและเป็นคนที่หยาบคาย ทารุณ โหดร้ายและละโมภ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่พวกเขาอยากให้เจ้าผู้ปกครองปฏิบัติต่อประชาชนเพื่อจะได้สามารถเพิ่มค่าเบียดเบียนของพวกเขาเป็นสองเท่าและเปิดทางให้แก่ความโหดและความทารุณโหดร้ายของพวกเขา”⁵¹

ในการพิจารณาเลือกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นพวกนั้น Machiavelli อาศัยตัวอย่างของเจ้าในประวัติศาสตร์จำนวนมาก ซึ่งมีทั้งเจ้าที่ล้มเหลวเพราะการเลือกที่จะเอาใจประชาชน เช่น เปอร์ติแนกซ์

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 179.

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน.

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 259.

และอเล็กซานเดอร์ และมีทั้งเจ้าที่เข้าข้างทหารมากกว่าประชาชนเช่น คอมโมดัส , แอนโตนิัส คาราคัลลา และมักซิมินัส ซึ่งทั้งหมดต่างก็พบกับจุดจบที่น่าเศร้าพอ ๆ กัน นอกจากนี้ตัวอย่างที่ล้มเหลวเหล่านี้ Machiavelli ได้ยกตัวอย่างของเจ้า เซเวิร์ส เจ้าผู้ซึ่งเข้าข้างทหารมากกว่าและประสบความสำเร็จในการปกครองจนเป็นที่ยกย่อง แต่สุดท้าย Machiavelli ก็แสดงจุดยืนให้เห็นว่าในความเห็นของเขา การเอาใจทหารอาจมีความสำคัญและทำให้ประสบความสำเร็จได้แต่มันเป็นเรื่องของยุคสมัย ซึ่งยุคสมัยนั้นได้เปลี่ยนไปแล้ว และ ณ เวลานั้นสิ่งที่เจ้าควรเลือกระหว่างทหารกับประชาชน เจ้าควรต้องเลือกประชาชนมากกว่า ทั้งนี้เพราะ ในยุคสมัยปัจจุบันประชาชนมีความสำคัญและสามารถทำประโยชน์ต่าง ๆ ได้มากกว่า

“และข้าพเจ้าขอพูดว่า บรรดาเจ้าผู้ปกครองในยุคสมัยของเรามีความยากลำบากน้อยในการสนองตอบความต้องการอันเกินเลยนี้ของทหารในการบริหารของพวกเขา เพราะว่า แม้พวกเขาจะต้องให้ความสำคัญแก่ทหารบ้าง ถึงกระนั้นความยากลำบากนี้ก็แก้ไขได้อย่างรวดเร็ว เพราะไม่มีใครในบรรดาเจ้าผู้ปกครองเหล่านี้มีกองทัพที่ฝังรากลึกอย่างสมบูรณ์อยู่ในการปกครองและการบริหารแคว้นต่าง ๆ อย่างกองทัพของจักรวรรดิโรมัน และเพราะฉะนั้นถ้าต่อนั้นจำเป็นที่จะต้องเอาใจทหารมากกว่าประชาชนก็เพราะต่อนั้นทหารสามารถจะทำอะไรได้มากกว่าประชาชน แต่ต่อนี้จำเป็นที่เจ้าผู้ปกครองทั้งปวง ยกเว้นชาวเติร์กและสุลต่าน จะต้องสนองความพอใจของประชาชนมากกว่าทหารเพราะต่อนี้ประชาชนสามารถจะทำอะไรได้มากกว่า”⁵²

ดูเหมือนว่าในงานเขียนเรื่อง The Prince Machiavelli ได้แบ่งกลุ่มคนในสังคมรัฐออกเป็นสามกลุ่มใหญ่ ๆ อันได้แก่ กลุ่มชนชั้นสูง , ทหาร และประชาชน การแบ่งดังกล่าวนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความต้องการที่ต่างกัน กลุ่มชนชั้นสูงต้องการการกดขี่ , ทหารต้องการความไม่สงบ และประชาชนต้องการความสงบและไม่ถูกกดขี่ และดูเหมือนว่าเป็นการยากที่เจ้าจะทำให้ทั้งสามกลุ่มพอใจ Machiavelli จึงได้จัดลำดับความสำคัญโดยพิจารณาให้กลุ่มประชาชนเป็นกลุ่มที่เจ้าควรต้องตอบสนองความพอใจมากที่สุด (แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าให้ละเลยความต้องการของกลุ่มที่เหลือ) ทั้งนี้เพราะ ความเชื่อและการยอมรับของประชาชนที่มีต่อเจ้านั้นจะเป็นเครื่องมือในการปกป้องและรักษาอำนาจของเจ้าไว้ ดังที่ได้แสดงไว้ข้างต้น Machiavelli เปรียบเทียบว่าประชาชนคือป้อมปราการที่ดีที่สุดของเจ้า หรือแม้แต่การวิเคราะห์ให้เห็นว่าการมีประชาชนเป็นศัตรูถือเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้

⁵² เรื่องเดียวกัน, หน้า 264.

เจ้าบางคนของอิตาลีต้องสูญเสียราชอาณาจักร นอกจากตัวอย่างที่ได้แสดงไปแล้วในข้างต้น Machiavelli ยังกล่าวถึงความสำคัญอย่างเป็นพิเศษของการมีประชาชนเป็นมิตรเพื่อช่วยในการรักษาอำนาจไว้ว่า

“เจ้าจะถูกโจมตีด้วยความยากลำบาก ถ้าเป็นที่เข้าใจว่าเขา (เจ้า) เป็นคนที่ประเสริฐและเป็นคนที่ถูกเคารพยกย่องโดยประชาชนของเขาเอง”⁵³

“คนที่สมคบคิดวางอุบายนั้นเชื่อเสมอว่าความตายของเจ้าผู้ปกครองจะทำให้ประชาชนพอใจ แต่ถ้าเขาดันไปเชื่อว่ามันจะทำให้ประชาชนโกรธแล้ว เขาก็ไม่สามารถรวบรวมความกล้าเพื่อกระทำการดังกล่าวได้”⁵⁴

“ในส่วนของเจ้าผู้ปกครองนั้นมีอำนาจอธิปไตยของรัฐโดยเจ้าผู้ปกครอง มีกฎหมาย การปกป้องรักษาของมิตรและรัฐ ซึ่งทั้งหมดนี้คอยป้องกันเขา และเมื่อรวมเอาความรู้สึกที่ดีของประชาชนเข้ากับสิ่งเหล่านี้ก็เป็นไปไม่ได้ที่จะมีใครกล้าพอที่จะสมคบคิดวางอุบาย (ทำร้ายเจ้า) ”⁵⁵

“เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าขอสรุปว่า เจ้าผู้ปกครองควรที่จะเอาใจใส่เพียงเล็กน้อยกับผู้สมคบคิดวางอุบาย เมื่อเขาได้รับความนิยมจากประชาชน แต่เมื่อพวกเขาเป็นศัตรูของเขา และบ่ใจเกลียดชังเขา เขาควรที่จะกลัวทุกสิ่งทุกอย่างและทุก ๆ คน...”⁵⁶

ในความเห็นของ Machiavelli ความเชื่อหรือการยอมรับของประชาชนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญแต่ความสำคัญนั้นก็ยังคงเป็นไปเพื่อการป้องกันและรักษาอำนาจของเจ้าไว้ ความเชื่อหรือการยอมรับของประชาชนถือเป็นเสมือนเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการป้องกันและรักษาอำนาจในความคิดของ Machiavelli

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 256.

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน.

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 257.

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 257-8.

ทั้งนี้ Machiavelli เชื่อว่าความเชื่อหรือการยอมรับของประชาชนที่มีต่ออำนาจของเจ้านั้นเป็นสิ่งซึ่งสามารถสร้างได้ เขาเห็นว่าการจะเป็นที่ยอมรับของประชาชนได้เจ้าจะต้องไม่ทำตัวให้เป็นที่เหยียดหยามและเกลียดชัง ซึ่งสิ่งที่จะทำให้เจ้าถูกเหยียดหยามก็เช่น การเป็นคนเปลี่ยนแปลงง่าย , การเป็นคนไม่จริงจัง , การทำตัวอ่อนแอเหมือนผู้หญิง และการเป็นคนล้มเหลว โอนไปเอนมา⁵⁷

อย่างไรก็ตาม การเป็นคนจริงจังไม่โลเลนี้ก็ไม่ใช่ว่าเจ้าจะต้องเป็นคนชื่อตรงเสมอไป เจ้าควรจะต้องรู้ว่าเมื่อไรที่จะต้องเปลี่ยนแปลงหรือไม่รักษาข้อสัญญาด้วย ด้วยเหตุที่ว่าเจ้าต้องดำรงตนอยู่ท่ามกลางหมู่คนที่เต็มไปด้วยเล่ห์กระเท่ห์และกลอุบาย การที่เจ้าจะดำรงตนไม่ให้เป็นที่ยเหยียดหยามของประชาชนและยังคงสามารถป้องกันตนเองจากเล่ห์กลของผู้คนที่ประสงค์ร้ายรอบข้างได้นั้นเจ้าก็ต้องรู้จักที่จะทำตัวให้เป็นทั้งสิ่งโตและสุนัขจิ้งจอก เป็นสิ่งโตเพื่อไม่ให้เป็นที่ยเหยียดหยามและเป็นสุนัขจิ้งจอกเพื่อเอาตัวรอดจากกับดักทั้งหลาย เช่นเดียวกับการทำตัวให้เป็นคนเด็ดเดี่ยวและรักษาข้อตกลงเพื่อให้ได้รับการยกย่อง แต่ขณะเดียวกันก็ต้องรู้จักที่จะหาเหตุผลต่าง ๆ นานา มาใช้ในการไม่รักษาสัญญาเพื่อเอาตัวรอดจากเล่ห์กลต่าง ๆ ด้วย

สำหรับการปฏิบัติตัวเพื่อไม่ให้เป็นที่ยเกลียดชังมีหลักสำคัญอยู่ 2 ประการคือ

1. ไม่ละโมภ

เจ้าจะเกิดความละโมภก็เมื่อเขา (เจ้า) มีทรัพย์สินในการใช้จ่ายไม่เพียงพอ ซึ่งเกิดขึ้นได้หากเจ้าผู้ปกครองอยากเป็นคนโอบอ้อมอารี เพราะเมื่อเขาอยากจะเป็นคนโอบอ้อมอารีเขาก็ต้องเป็นผู้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ซึ่งในที่สุดเขาก็จะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย และจะเริ่มสร้างภาระให้แก่ประชาชน สุดท้ายประชาชนก็จะเริ่มเกลียดชังเขา เพื่อไม่ให้เจ้าต้องละโมภเจ้าก็ควรรู้จักที่จะเป็นคนตระหนี่ถี่เหนียวเพราะการตระหนี่จะทำให้เจ้ามีรายได้พอเพียง เมื่อมีรายได้พอเพียงเจ้าก็ไม่จำเป็นต้องละโมภและสร้างภาระให้แก่ประชาชน⁵⁸

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 255.

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 233-5.

“เขา (เจ้า) ไม่ควรวิตกกังกับการได้ชื่อว่าตระหนี่ถี่เหนียว เพราะในไม่ช้า เขาจะถูกถือว่าเป็นผู้ที่โอบอ้อมอารีที่สุดเสมอ เนื่องจากว่าความตระหนี่ถี่เหนียวของเขาจะทำให้รายได้ของเขาพอเพียงแล้ว เขาก็จะสามารถป้องกันตนเองจากใครก็ตามที่ทำความสงครามกับเขา เขาสามารถที่จะดำเนินการรณรงค์สงครามต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องสร้างภาระให้แก่ประชาชน”⁵⁹

2. ไม่ทำการแย่งชิงทรัพย์สินและลูกเมียของข้าแผ่นดิน

Machiavelli แสดงความเห็นว่าเป็นไปทั่วแล้วมนุษย์มีชีวิตอยู่อย่างพึงพอใจ เมื่อทั้งทรัพย์สินและเกียรติยศของเขาไม่ได้ถูกแย่งเอาไป นอกจากนี้เจ้าควรหักห้ามใจตนเองจากทรัพย์สินของผู้อื่น เพราะมนุษย์เราล้มความตายของบิดาได้เร็วกว่าการสูญเสียมรดกที่บิดาทิ้งไว้ให้เสียอีก ดังนั้น เจ้าจะไม่เป็นที่เกลียดชัง หากรู้จักหักห้ามตนเองจากทรัพย์สินของพลเมืองและข้าแผ่นดินของเขาและจากสตรีของพวกนั้น⁶⁰

การไม่เป็นที่เหยียดหยามและเกลียดชังถือเป็นเรื่องพื้นฐานที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ประชาชนเกิดการยอมรับและเชื่อถือในอำนาจของเจ้า

ส่วนที่ 3 สรุปความคิดที่เกี่ยวกับความชอบธรรมของ Machiavelli

หัวใจของงานเขียนเรื่อง “เจ้าผู้ปกครอง” หรือ “The Prince” ของ Machiavelli คือการได้มาและการรักษาอำนาจซึ่งเกิดจากการรู้จักประสานผลประโยชน์ของกลุ่มที่มีความขัดแย้งกันทางสังคม อันได้แก่ กลุ่มชนชั้นสูง (และพ่อค้า) , กลุ่มทหารและกลุ่มประชาชน เป็นสำคัญ

สำหรับรัฐในสมัยก่อนเขาเห็นว่าการได้มาซึ่งอำนาจรัฐและการรักษารัฐไว้ทำได้ด้วยการสืบสายโลหิตและการรักษาประเพณีดั้งเดิมเอาไว้ เพราะรัฐสมัยก่อนอาศัยกฎธรรมชาติในการบอกว่าใครควรได้รับอำนาจที่ชอบธรรม การส่งมอบความชอบธรรมจึงอาศัยวิธีการตามธรรมชาติ เช่น การสืบสาย

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 234.

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 241.

โลหิตต่อจากบุคคลที่ได้รับการเลือกสรรจากกฎธรรมชาติแล้วว่าจะมีความเหมาะสม และเหนือกว่าคนอื่น เป็นสำคัญ

ส่วนรัฐสมัยใหม่ เจ้าต้องอาศัยคุณธรรม (ความสามารถ) ในการพิจารณาสถานการณ์และบริบทของสังคมในขณะนั้นว่ากลุ่มใดเป็นกลุ่มที่มีพลังและสามารถสร้างประโยชน์ให้กับเจ้าได้มากกว่ากัน สำหรับ Machiavelli แล้วเขาเห็นว่าในช่วงเวลาขณะนั้น (500 ปีที่ผ่านมา) กลุ่มประชาชนถือเป็นกลุ่มที่สามารถทำอะไรได้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เขาจึงให้ความสำคัญกับการได้ประชาชนมาเป็นมิตร ซึ่งเกิดจากการทำตัวไม่ให้เป็นที่เหยียดหยามและเกลียดชังของเจ้าเป็นสำคัญ แต่ทั้งนี้ Machiavelli ก็เข้าใจว่า อารมณ์และความรู้สึก , ชอบของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีความแน่นอนและเปลี่ยนแปลงง่าย เจ้าจึงควรหาวิธีการควบคุมประชาชนเพื่อไม่ให้ตนเองต้องพบกับความพินาศจากการสร้างฐานอำนาจบนความเชื่อหรือการยอมรับของประชาชนซึ่งเกิดจากการปราศจากความสามารถในการบังคับบัญชาประชาชนเหล่านั้น

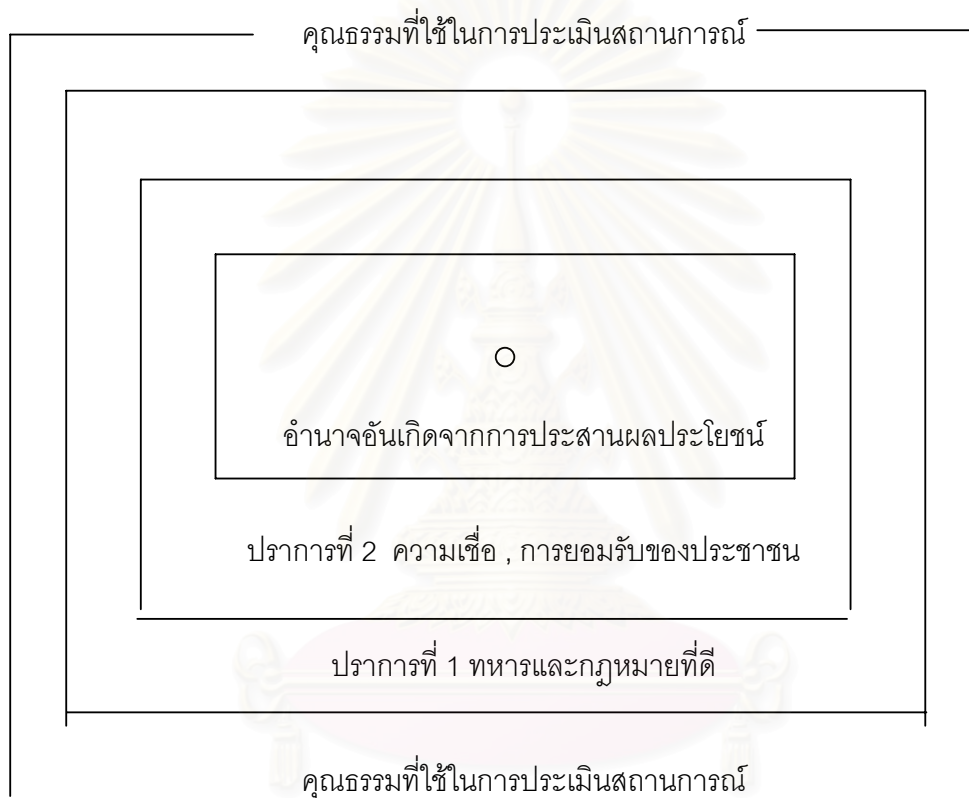
“ด้วยสัญชาตญาณที่ใช้กันอย่างพร่ำเพรื่อว่า ผู้ที่สร้างฐานบนประชาชนนั้น สร้างฐานบนโคลนตม เพราะนั่นเป็นจริง ถ้าคนธรรมดา ๆ สร้างรากฐานที่ประชาชนนั้นและปล่อยให้ตนเองเข้าใจไปเองว่าประชาชนจะช่วยเหลือเขา ถ้าเขาถูกกดขี่โดยศัตรูหรือโดยเจ้าหน้าที่ของบ้านเมือง (ในกรณีเช่นนี้ บ่อยครั้งเขาก็จะพบว่าเขาถูกหลอกหลวง...) แต่เจ้าผู้ปกครองซึ่งสร้างฐาน (บนประชาชน) ซึ่งสามารถบังคับบัญชาและเป็นคนที่มีความห้าวหาญ จะไม่สะทกสะท้านในยามคับขันและถ้าเขาไม่ได้ขาดการเตรียมการอื่น ๆ และถ้าเขาสามารถบำรุงขวัญทั้งหมดขึ้นมาได้ ด้วยจิตใจของเขา และระเบียบแบบแผนของเขา เขาก็จะไม่มีวันพบว่าตนเองถูกหลอกหลวงโดยพวกนั้นเลย – และเขาจะได้เห็นว่าเขาได้วางรากฐานที่ดีให้กับตนเองแล้ว”⁶¹

Machiavelli จึงอาศัยกองกำลังและกฎหมายที่ดีเพื่อทำการควบคุมและบังคับบัญชาประชาชนเพื่อให้เกิดความจงรักภักดีต่อเจ้าอยู่เสมอ ๆ ในการสร้างกองทัพและกฎหมายที่ดีก็ขึ้นอยู่กับความอุตสาหกรรมในการศึกษา ซึ่งจะทำให้เจ้ามีคุณธรรม (ความสามารถ) ในการพิจารณาสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 179-180.

รูปแบบความคิดของ Machiavelli นั้นมีลักษณะเป็นป้อมปราการซ้อนทับกันโดยมีศูนย์กลางหรือหัวใจคืออำนาจอันเกิดจากการประสานผลประโยชน์ของคนในสังคม ซึ่งมีคุณธรรมเป็นตัวบริหารการทำงานของป้อมปราการในชั้นต่าง ๆ ดังนี้

แผนภาพแสดงแนวความคิดของ Machiavelli



แผนภาพที่ 3 สรุปความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมของ Machiavelli

ดังนั้น ความชอบธรรมในความคิดของ Machiavelli คือ การได้มาและการรักษาอำนาจบนพื้นฐานของการประสานผลประโยชน์ของกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งพิจารณาความสำคัญของแต่ละกลุ่มจากสภาพบริบททางสังคมเป็นสำคัญ ส่วนความเชื่อหรือการยอมรับของประชาชนนั้นเป็นเสมือนเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ช่วยในการรักษาอำนาจทั้งนี้เครื่องมือชนิดนี้จะมีประโยชน์หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับว่ากลุ่มประชาชนสามารถเป็นประโยชน์ต่อการรักษาอำนาจมากน้อยแค่ไหนเช่นกัน

บทที่ 4

แนวความคิดเรื่องความชอบธรรมจากงานเขียนเรื่อง The Legitimation of Power

ส่วนที่ 1 David Beetham ผู้เขียน

David Beetham เป็นศาสตราจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย Leeds ประเทศอังกฤษ เขาจัดได้ว่าเป็นนักคิด , นักทฤษฎี , นักปรัชญาและนักสังคมศาสตร์คนสำคัญคนหนึ่งของศตวรรษที่ 20 ซึ่งถือเป็นศตวรรษแห่งความมั่งคั่งและอำนาจของโลกในซีกตะวันตกโดยเฉพาะกลุ่มประเทศในแถบยุโรปทั้งหลาย (พิจารณาจากรายงานของตัวเลขทางเศรษฐกิจของสถาบันที่ได้ทำการวิเคราะห์ต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าประชากรของประเทศอังกฤษ , ฝรั่งเศส , เยอรมัน , อิตาลี หรือแม้แต่ฮังการี โดยเฉลี่ยแล้วมีรายได้และทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นกว่าในช่วงเวลาของศตวรรษที่ผ่านมา)¹ ขณะเดียวกัน ยุโรปในช่วงศตวรรษที่ 20 นี้ก็เต็มไปด้วยปัญหาทางสังคม , การเมือง และเศรษฐกิจ ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาของการเผชิญหน้าและสงครามมากกว่าสันติภาพ อีกทั้งความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก็มีความรุนแรงมากกว่าช่วงเวลาใด ๆ ในประวัติศาสตร์ของซีกโลกตะวันตกเลยที่เดียว² และด้วยเหตุที่ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจได้เกิดขึ้นควบคู่กับความล้มเหลวในความมั่นคงทางสังคม มันจึงเกิดคำถามที่เกี่ยวกับความชอบธรรมของระบบการเมืองอันเป็นตัวควบคุมและกำหนดสภาพความเป็นไปทางเศรษฐกิจและสังคมภายในรัฐ เป็นที่น่าสังเกตว่าศตวรรษที่ 20 เป็นยุคที่นักคิดทางการเมืองโดยเฉพาะ

¹Roland N. Stromberg, Europe in the twentieth century (New Jersey: Prentice Hall, 1988), p. 1.

²พิจารณาได้จาก เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมยุโรปช่วงศตวรรษที่ 20 เช่น การเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ในปี ค.ศ. 1914 – 1918 , การปฏิวัติและสงครามกลางเมืองในรัสเซียและทั่วยุโรปกลางในช่วงปี ค.ศ. 1917 – 1921 , สงครามกลางเมืองครั้งยิ่งใหญ่ในสเปน , ยุคแห่งความรุนแรงของสตาลินและฮิตเลอร์รวมถึงการสังหารหมู่ชาวยิวโดยกลุ่มนาซี , สงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1939 – 1945 , สงครามเย็นในช่วงปี ค.ศ. 1945 – 1956 , สงครามอ่าวเปอร์เซีย

อย่างยิ่งในสังคมยุโรปได้หันมาให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาเรื่องวิกฤตความชอบธรรมทางการเมืองกันเป็นจำนวนมาก³

David Beetham ก็เป็นนักคิดทางการเมืองผู้หนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับการศึกษาเรื่องความชอบธรรมทางการเมืองเป็นอย่างมากเขาได้ผลิตหนังสือและตำราที่เกี่ยวกับความชอบธรรมทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิเคราะห์ความชอบธรรมทางการเมืองของสภาพสังคมประชาธิปไตยเช่นในรัฐร่วมสมัยทั้งหลาย เช่น Legitimacy and the European Union, Max Weber and the theory of modern politic และ The legitimation of power นอกจากนี้เขายังได้เปิดสอนวิชาที่เกี่ยวกับการศึกษาความชอบธรรมทางการเมืองที่มหาวิทยาลัย Leeds ประเทศอังกฤษ และเนื่องจาก Beetham เป็นนักคิดร่วมสมัยในศตวรรษที่ 20 จึงเห็นว่ามีประโยชน์อยู่บ้างที่จะได้กล่าวถึงสภาพสังคมยุโรปโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศอังกฤษอันถือว่าเป็นสถานที่ที่ Beetham ได้เติบโตและใช้ชีวิตแสวงหาความรู้ตลอดจนสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าต่อสังคมเป็นจำนวนมากเพื่อให้ได้ทราบถึงบริบททางความคิดและสังคมที่เขาได้เติบโตขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาอย่างคร่าว ๆ

สังคมโลกในศตวรรษที่ 20 มีรูปร่างที่เป็นพิเศษ 3 อย่าง ได้แก่

- 1.รูปร่างของการเป็นสังคมวิทยาศาสตร์
- 2.รูปร่างของการเป็นสังคมเศรษฐกิจทุนนิยม
- 3.รูปร่างของการเป็นสังคมการเมืองแบบประชาธิปไตย

รูปร่างทั้งสามแบบที่เป็นลักษณะพิเศษของโลกปัจจุบันนี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและได้เข้ามามีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อและการดำรงชีวิตของผู้คนในยุคสมัยปัจจุบัน แน่หนอนว่ารูปร่างพิเศษต่าง ๆ เหล่านี้ได้ถูกวางรูปแบบ , โครงร่างมาจากสังคมในอดีตที่ผ่านมา

³นักคิดคนสำคัญเช่น Jurgen Habermas ใน Legitimation crisis, Stephen S. Young ใน Authority and Identity: the roots of legitimacy, J. Verdick Ronald M. Glassman ใน Conflict and control: challenge to legitimacy of modern governments, Ketherine Fierlbeck ใน Globalizing democracy: Power, legitimacy and the interpretation of democratic ideas และ Allen Buchanan ใน Justice, legitimacy and self-determination

ประวัติศาสตร์ของความคิดทางปรัชญานับตั้งแต่ช่วงกลางศตวรรษที่ 17 จนถึงต้นศตวรรษที่ 20 เป็นช่วงเวลาของการแสวงหาและพิสูจน์ความจริงต่าง ๆ ทางโลกด้วยเรื่องของการกระทำและเหตุผล เป็นช่วงเวลาที่เราเชื่อว่าเหตุผล จะนำมาสู่ความจริงอันเป็นความเชื่อหลักของความคิดในยุค Enlightenment ที่ก่อรูปร่างนับแต่ปลายศตวรรษที่ 17 และมีอิทธิพลครอบงำสังคมตะวันตกอย่างชัดเจนในช่วงเวลาศตวรรษที่ 18 นักคิดในกลุ่ม Enlightenment ยืนยันในการนำสิ่งที่พวกเขาเรียกว่า “เหตุผล” ซึ่งเกิดจากความสอดคล้องกันของความสมเหตุสมผล , การสังเกต , การตรวจสอบข้อข้อคิดทางศาสนาและความเชื่อในเรื่องเสรีภาพ ที่จะนำมาสู่ความเป็นจริงของชีวิตบนโลกได้⁴

ช่วงเวลาในศตวรรษที่ 17 ถือเป็นยุคที่ปรัชญาการเมืองเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศอังกฤษ ปัญหาสำคัญที่ขบคิดกันมากในสมัยนี้มีอยู่สี่ประการด้วยกันคือ (1) จะมีข้ออ้างอย่างไรให้ผู้อยู่ใต้ปกครองเชื่อฟังผู้ปกครอง (2) จะมีข้ออ้างอย่างไรในการยับยั้งการใช้อำนาจของผู้ปกครอง (3) จะมีข้ออ้างอย่างไรให้ประชาชนมีอำนาจทางการเมืองเท่าเทียมกัน และ (4) เมื่อกฎทางศีลธรรมและข้ออ้างทางศาสนาเสื่อมลงผู้นำควรตอบโต้ต่อสถานการณ์เช่นนั้นอย่างไร⁵ ประเทศอังกฤษได้ทำการพัฒนาช่วงเวลา Enlightenment ของตนเองภายใต้แนวความคิดของนักคิดคนสำคัญ อย่าง John Locke , David Hume และคนอื่น ๆ ความพิเศษของอังกฤษในช่วงของการพัฒนานี้เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในยุโรปคือการผสมระบบกษัตริย์เข้ากับระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่เป็นรูปแบบการปกครองโดยประชาชน

ต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 18 ได้เกิดลักษณะเฉพาะสำคัญ 5 ประการขึ้นในสังคมยุโรป นั่นคือ (1) การเกิดยุคสมัยที่เรียกว่า Enlightenment หรือเรียกว่าเป็น ยุคประทีปแห่งสัจจะ ที่มีความชัดเจนขึ้นซึ่งเป็นเน้นความสมานกันระหว่างธรรมชาติ เหตุผลของมนุษย์ และกฎธรรมชาติ เกิดการเคลื่อนไหวของนักปราชญ์ในการปฏิเสธอำนาจของศาสนาว่ามีอยู่เหนือเหตุผล (2) เกิดการค้นพบหลักบางประการของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ของ อัดัม สมิท (Adam Smith, 1723 – 1790) ที่ส่งเสริมระบบการค้าเสรีและส่งเสริมการใช้แรงงานตามความชำนาญเฉพาะด้านในโรงงานอุตสาหกรรมแผนใหม่ ตลอดจนกฎกลไกตลาดที่ขึ้นอยู่กับอุปสงค์อุปทานซึ่งถือเป็นราก

⁴ www.wsu.edu/~brains/hum_303/enlightenment.html

⁵ เซียน ธีระวิทย์, สถาปนิกผู้สร้างทฤษฎีการเมืองตะวันตก จาก แม็คคีย์เวลล์ ถึง รัสโซ (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2523), หน้า 47.

ฐานของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีทั้งหลายในเวลาต่อมา (3) มีการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ว่ามีการพัฒนาตามกฎเป็นขั้น ๆ (4) มีการพิจารณาถึงหลักการรัฐธรรมนูญ เกิดคำประกาศเสรีภาพของอเมริกาและการประกาศว่าด้วยสิทธิของคนและพลเมืองฝรั่งเศส เป็นช่วงเวลาที่ระบอบการปกครองประชาธิปไตยแบบรัฐสภาก่อรูปร่างอย่างชัดเจนและ (5) การก่อรูปร่างของทฤษฎีปฏิวัติ⁶

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1850 นักปรัชญาการเมืองที่เข้ามามีอิทธิพลต่อความคิดทางการเมืองของใครหลายคนในอังกฤษ คือ Karl Marx⁷ เขาได้ทำการวิพากษ์ลัทธิเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยอาศัยพื้นฐานปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธี (dialectical materialism) ของเฮเกล อันเป็นปรัชญาที่ใช้วิธีการศึกษาแบบไดอาเล็กติกโดยจะเริ่มจากความเชื่อหลักสองประการคือ

1. ทุกสิ่งทุกอย่างมีความขัดแย้งภายในตัวมันเอง
2. ความขัดแย้งเป็นรากฐานของการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวของชีวิต⁸

อธิบายได้ว่าสรรพสิ่งและปรากฏการณ์ทั้งหลายนั้นมีความเกี่ยวข้องกัน จะสามารถเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ต้องพิจารณาปรากฏการณ์เกี่ยวข้องกันกับสภาพแวดล้อม และต้องเข้าใจว่าสรรพสิ่งต่าง ๆ มีความขัดแย้งกันภายใน ในของสิ่งเดียวกันจะมีทั้งด้านบวกและด้านลบ, สิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่เจริญ การต่อสู้ขัดแย้งกันภายในสรรพสิ่งนี้ทำให้เกิดการพัฒนา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยขบวนการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางปริมาณก่อนที่ละน้อยจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางคุณภาพที่เห็นได้ชัดเจน การเปลี่ยนแปลงแบบไดอาเล็กติกจะต่างกับการเปลี่ยนแปลงแบบวิวัฒนาการเพราะจะเป็นการกระโดดเป็นช่วง ๆ ไม่ใช่วิวัฒนาการต่อเนื่องและจะไม่ซ้ำรอยเดิม⁹

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 105-18.

⁷ Roland N. Stromberg, Europe in the twentieth century, p.397

⁸ ใจ อึ๊งภากรณ์, อะไรนะลัทธิมาร์คซ์? เล่ม 1, (กรุงเทพมหานคร :S.B.Publishing, 2543) หน้า 30

⁹ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, ลัทธิเศรษฐกิจการเมือง (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519) หน้า 81-2

ความพิเศษของมาร์กซ์ คือ การที่มาร์กซ์เชื่อว่าจิตไม่ใช่สิ่งอิสระต้องมีวัตถุเป็นพื้นฐานปรัชญาของมาร์กซ์จึงเรียกได้ว่าเป็นปรัชญาวัตถุนิยม¹⁰ ซึ่งได้กลายเป็นฐานของนักคิดทางการเมืองหลาย ๆ ท่านในการพิจารณาว่าโครงสร้างทางการผลิตเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อความคิด , ความเชื่อและความเป็นจริงต่าง ๆ ทางสังคมการเมือง

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับหนังสือเรื่อง The Legitimation of Power

David Beetham เป็นนักวิชาการทางสังคมศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาเรื่องความชอบธรรมมากเป็นพิเศษ โดยเขาได้เขียนหนังสือที่เกี่ยวกับความชอบธรรมไว้เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังได้เปิดสอนวิชาที่เกี่ยวกับประเด็นปัญหาเรื่องความชอบธรรมเป็นการเฉพาะที่มหาวิทยาลัย Leeds ประเทศอังกฤษอีกด้วย

Beetham เขียนหนังสือเรื่อง The Legitimation of Power ไว้ในปี ค.ศ.1991 โดยเขาได้แสดงจุดประสงค์สำหรับงานเขียนชิ้นนี้ไว้ว่า เพื่อช่วยกู้สถานะนิยามของความชอบธรรมให้ออกจากความสับสนต่าง ๆ ที่มันได้จมดิ่งลงไป ซึ่งการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้เขาได้อาศัยทั้งงานทางด้านทฤษฎีและปรัชญาเข้ามาช่วยในการศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปต่าง ๆ

หนังสือเรื่อง The Legitimation of Power เป็นหนังสือที่มีความหนาพอประมาณ (ความหนาเฉพาะส่วนเนื้อหาทั้งสิ้น 250 หน้า) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นสองส่วน

ส่วนที่ 1

เป็นการหาลักษณะเฉพาะของรูปร่างที่แตกต่างกันของความชอบธรรมและเป็นการตรวจสอบเพื่อค้นหากระบวนการปฏิบัติการต่าง ๆ ของความชอบธรรม

ส่วนที่ 2

¹⁰ ดูแนวคิดที่เกี่ยวกับความชอบธรรมของมาร์กซ์ได้ในบทที่ 2 ในส่วนของแนวคิดที่เกี่ยวกับความชอบธรรม

เป็นการศึกษาลักษณะของความชอบธรรมโดยพิจารณาจากลักษณะต่าง ๆ ของสังคมร่วมสมัย เช่น ความเป็นรัฐอธิปไตย , ความสัมพันธ์ทางการทูต , เศรษฐกิจแบบทุนนิยม

ส่วนที่ 3 แนวความคิดเรื่องความชอบธรรมจากงานเขียนเรื่อง The Legitimation of Power

หน่วยที่ 1 ว่าด้วยเรื่องของอำนาจ

Beetham ได้ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจกับความชอบธรรมเป็นอย่างมาก เขาเริ่มต้นด้วยการอธิบายถึงลักษณะโดยทั่วไปของอำนาจว่าโดยทั่วไปแล้ว อำนาจ คือ ความสามารถในการสร้างอิทธิพลหรือผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ตั้งใจหรือต้องการเหนือผู้คนรอบ ๆ ตัว (เพื่อการบรรลุจุดประสงค์หรือได้มาซึ่งผลประโยชน์ต่าง ๆ นั้น) ¹¹ , และอำนาจยังเป็นความสามารถในการสร้างอิทธิพลหรือควบคุมการกระทำของคนอื่น ๆ เพื่อให้เขาทำหรือไม่ทำอะไรที่ผู้มีอำนาจต้องการ (เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของเราเช่นกัน) ¹²

จากนิยามโดยทั่วไปของอำนาจข้างต้นเขาได้สรุปให้เห็นว่า การมีอำนาจจำเป็นต้องประกอบด้วยเงื่อนไขสามประการ คือ

1. การมีอยู่ของความสามารถส่วนบุคคล อันได้แก่ ความสามารถทางด้านสุขภาพ , พละกำลัง , ความรู้ และอื่น ๆ
2. ต้องมีการครอบครองทรัพยากรหรือได้ครอบครองความสามารถที่มีความเหนือกว่า
3. ต้องมีความเป็นอิสระ ปลอดภัยจากการควบคุมเพื่อให้เกิดการปฏิบัติการทางอำนาจได้ ¹³

¹¹P. Morriss, Power: a philosophical analysis (Manchester: Manchester University Press,1987), cited in David Beetham, The legitimation of power (London: Macmillan,1991), p. 43.

¹²D. Wrong, Power: Its forms, bases and uses (Oxford: Blackwell, 1979), cited in Beetham, The legitimation of power, p. 43.

¹³Beetham, The legitimation of power, pp. 43-4.

อำนาจจะต้องประกอบด้วยเงื่อนไขทั้งสามประการนี้เพื่อก่อให้เกิดความสามารถของอำนาจในทางปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ หากขาดเงื่อนไขประการใดประการหนึ่งไปอำนาจก็ไม่อาจที่จะถูกปฏิบัติการได้อย่างเต็มที่

แม้ว่าอำนาจจะต้องการสถานภาพที่เหนือกว่าของผู้ถือครอง แต่ลักษณะของการปฏิบัติการทางอำนาจกลับไม่จำเป็นที่จะต้องถูกแสดงออกในรูปแบบของการแสดงออกที่เหนือกว่า (เช่น การออกคำสั่งหรือการใช้กำลังบังคับ) เสมอไป การปฏิบัติการทางอำนาจอาจเป็นไปในลักษณะของ “การจูงใจ” หรือ “การจำกัดทางเลือก” รวมทั้งการปฏิบัติการทางอำนาจภายใต้รูปแบบของ “ระบบพึ่งพาอาศัย” หรือ “ระบบอุปถัมภ์” มากกว่าที่จะเป็นไปในรูปแบบของ “การออกคำสั่ง” หรือ “การลงโทษ” เพียงอย่างเดียว ซึ่งทั้งการจูงใจและการจำกัดทางเลือกนี้ทำให้บุคคลอื่นมีทางเลือกและสามารถสนองตอบความต้องการของผู้มีอำนาจได้อย่างรู้สึกเต็มใจ ในขณะที่การปฏิบัติการทางอำนาจภายใต้ระบบพึ่งพาอาศัยหรือระบบอุปถัมภ์จะทำให้ผู้ถูกกระทำหรือผู้ถูกปกครองรู้สึกว่าวัตถุประสงค์บางอย่างที่ผู้มีอำนาจหรือผู้ปกครองต้องการนั้นไม่ใช่สิ่งที่เป็นการสูญเสียและโดยรวมแล้วกลับเป็นสิ่งซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของพวกเขาเอง แม้ว่าความต้องการของพวกเขาจะเป็นความต้องการในสิ่งที่ขาดแคลนซึ่งเกิดจากการถูกจำกัดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรหรือการถูกแบ่งปันทรัพยากรทางสังคมอย่างไม่เท่าเทียมกันมาตั้งแต่ต้น แต่ด้วยกลไกของระบบพึ่งพาอาศัยมันได้ทำให้เกิด “การยอมจำนน” ของผู้ถูกปกครองให้ยอมทำตามความปรารถนาต่าง ๆ ของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าโดยไม่จำเป็นต้องแสดงออกถึงการคุกคามทางอำนาจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของผู้มีอำนาจเหนือกว่าแต่อย่างใด

รูปแบบที่หลากหลายของการปฏิบัติการทางอำนาจข้างต้นนี้เป็นผลมาจากการจัดการทางสังคม (Social Organization) โดยมีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ทางสังคมเป็นผู้ดำเนินการซึ่งแบ่งกลุ่มทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการทางอำนาจออกเป็น 2 ประเภท

1. กลุ่มองค์กรที่มีขึ้นเพื่อทำให้วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของผู้มีอำนาจหรือผู้ปกครองได้รับการสนองตอบ ซึ่งเกี่ยวพันกับอำนาจที่ครอบงำอยู่เหนือผู้ถูกปกครอง

2. กลุ่มองค์กรที่มีขึ้นด้วยการรวมตัวเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทั่ว ๆ ไปของสังคมที่ต้องอาศัยการอยู่เหนือการปฏิบัติการทางอำนาจของกลุ่มองค์กรอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวพันกับอำนาจของสังคมทั่ว ๆ ไป¹⁴

ความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างกลุ่มองค์กรทั้งสองประเภทได้นำมาสู่การสร้างรูปแบบวิธีการปฏิบัติการต่าง ๆ ของอำนาจโดยอาศัยกลไกของ “การควบคุม” และ “การถูกควบคุม” เป็นกลไกสำคัญในการจำแนกแจกจ่ายอำนาจในสังคมเพื่อให้กลุ่มองค์กรแต่ละประเภทได้บรรลุเป้าหมายของตนเอง

Beetham ได้แสดงให้เห็นถึงวิธีการทางอำนาจที่ช่วยทำให้กลุ่มทางสังคมกลุ่มหนึ่งสามารถใช้อำนาจควบคุมกลุ่มทางสังคมอีกกลุ่มหนึ่งได้อย่างเป็นแบบฉบับด้วยวิธีการทางสังคม 3 แบบ¹⁵

วิธีการที่ 1 การสร้างกฎของการกีดกันหรือการเข้าสู่ทรัพยากร

กฎเกณฑ์ทางอำนาจ 3 ประการที่ได้กล่าวถึงแล้วข้างต้น¹⁶ ได้ทำให้มีการถือครองทรัพยากรทางวัตถุที่สำคัญสองอย่างอันได้แก่ การถือครองทรัพยากรที่มีความจำเป็นต่อการผลิตและการดำรงชีพ, และการถือครองทรัพยากรที่มีความจำเป็นต่อการบังคับทางร่างกาย เนื่องจากหากให้คนทุกคนในสังคมสามารถผ่านเข้าไปสู่หนทางในการใช้ทรัพยากรทางการผลิตและการอยู่รอด เช่น ที่ดิน, เครื่องมือทำมาหากินต่าง ๆ หรือได้เข้ามาครอบครองทรัพยากรที่มีความจำเป็นต่อการควบคุมความเป็นอิสระทางกายภาพของบุคคลอื่น เช่น อาวุธ, กองกำลังทหาร เราก็จะไม่สามารถก่อรูปวางพื้นฐานของความสัมพันธ์ทางอำนาจใด ๆ ได้ เพราะจะไม่มีใครเหนือกว่าของบุคคลเกิดขึ้น เมื่อไม่มีใครเหนือกว่าก็เลยไม่สามารถเกิดการกระทำของอำนาจตามนิยามของตัวมันเองได้ ดังนั้น วิธีการที่สำคัญประการแรกของการใช้อำนาจในสังคม คือ กระบวนการของการสร้างเงื่อนไขในการครอบครองและกีดกันออกไปในทรัพยากรที่มีความสำคัญสองอย่างข้างต้น

¹⁴Talcott Parsons, Structure and process in modern societies (Glencoe: Free Press, 1960), pp. 219-25, cited in Beetham, The legitimation of power, p. 46. และ Wrong, Power: Its forms, bases and uses, pp. 237-47.

¹⁵Beetham, The legitimation of power, pp. 58-9.

¹⁶โปรดดูหน้า 5 ของบทนี้

วิธีการที่ 2 การสร้างความแตกแยกของแรงงาน

การสร้างความแตกแยกของแรงงาน เป็นวิธีการพื้นฐานของการสร้างระบบฟิงฟาอาศัย อันเกิดจากกระบวนการในการควบคุมและการรักษาความสามารถในการถือครองทักษะและข้อได้เปรียบต่าง ๆ ผ่านทางความสัมพันธ์ของการดำเนินการต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการอยู่ร่วมกัน เหมือนกับเป็นลักษณะของการแบ่งหน้าที่ต่าง ๆ กันทางสังคม ซึ่งการแบ่งหน้าที่หรือการแบ่งแยกทักษะทางแรงงานนี้ได้ถูกกำหนดลำดับชั้นของความสำเร็จที่ได้สร้างความสำคัญที่ไม่เท่าเทียมกันและก่อให้เกิดความเหนือกว่าทางด้านทักษะด้วยกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคม

วิธีการที่ 3 การสร้างความถูกต้องชอบธรรมทางอำนาจที่เป็นที่เคารพ, ยอมรับ

ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและมีความเกี่ยวพันกับความเชื่อในสังคม เพราะเป็นกระบวนการของการสร้างชุดความจริงเพื่อให้ผู้ถูกปกครองเกิดความเชื่อว่าคุณภาพและความแตกต่างต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความจริง , เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยอาศัยการอ้างถึงเรื่องของโชคชะตาฟ้าลิขิต, อ้างถึงกฎธรรมชาติหรือแม้แต่การอ้างถึงการรับใช้ต่อผลประโยชน์ของผู้ถูกปกครอง เพื่อให้สถานภาพที่เหนือกว่าหรือสถานภาพของอำนาจนั้นได้รับการยอมรับจากผู้ถูกปกครอง ซึ่งการยอมรับในความถูกต้องชอบธรรมของอำนาจทางสังคมนี้จะนำมาสู่การยอมรับจำนวนต่อกฎเกณฑ์และการบีบบังคับโดยผู้ปกครองหรือผู้ถือครองอำนาจตามมา

หน่วยที่ 2 ว่าด้วยเรื่องของความเชื่อ

มุมมองทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ “ความชอบธรรม” ของนักสังคมศาสตร์ในปัจจุบัน โดยปกติแล้วจะใช้การนิยามของ Weber ที่พิจารณาความชอบธรรมราวกับเป็นเรื่องของ “ความเชื่อ” นั่นคือเป็นเรื่องของความเชื่อในความชอบธรรม (the belief in legitimacy)¹⁷ หมายถึง การเชื่อว่ามี ความชอบธรรมอยู่ในสิ่งที่พวกเขาเชื่อ (หรือถูกทำให้เชื่อ) ว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม ซึ่งในทัศนะของ Beetham

¹⁷Isao Miyaoka, State compliance with international legitimate norms: Wildlife preservationist pressures on Japanese fishing Columbia International Affairs Online, International Studies Association. www.ciaonet.org/isa/mii01

แล้วเขามองว่า ข้อพิจารณาของ Weber เป็นเรื่องที่ไร้เหตุผลและไม่สมบูรณ์ และยังเป็นข้อพิจารณาที่ทำให้ความสำคัญกับเรื่องของความเชื่อที่เกี่ยวกับความชอบธรรมมากเกินไปอีกด้วย¹⁸ โดยเขาได้แสดงความคิดเห็นต่อข้อพิจารณาของ Weber ไว้ในงานเขียนเรื่อง The Legitimation of Power ว่า

“เป็นการพิจารณาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความชอบธรรมและความเชื่อของประชาชนที่ผิดพลาด โดยที่ความสัมพันธ์ทางอำนาจไม่ได้มีความชอบธรรมเพียงเพราะประชาชนเชื่อในความชอบธรรมของมัน แต่เป็นเพราะว่ามัน (ความสัมพันธ์ทางอำนาจ) สามารถถูกทำให้ถูกต้องและสอดคล้องกับเงื่อนไขต่าง ๆ ทางความเชื่อของประชาชน”¹⁹

“เมื่อพวกเรากำลังทำการศึกษารื่อง ความชอบธรรม นั่นคือการที่พวกเรากำลังทำการประเมินว่าความสัมพันธ์ทางอำนาจนั้นมันถูกทำให้สมเหตุสมผลสอดคล้องกับความเชื่อและค่านิยมของประชาชนและได้สร้างความพึงพอใจต่อความคาดหวังต่าง ๆ ที่ประชาชนมีต่อความสัมพันธ์ทางอำนาจนั้นได้อย่างไร มันไม่ใช่เรื่องของการทำงานเกี่ยวกับ ความเชื่อของประชาชนในความชอบธรรมที่มีอยู่ของมันแต่อย่างใด”²⁰

“การนิยามของ Weberian ไม่ได้เป็นแค่ตัวอย่างที่ผิดพลาดในเรื่องของการมองว่าความชอบธรรม คือ ความเชื่อในความชอบธรรมเพียงอย่างเดียวแต่มันยังได้เป็นตัวอย่างของการละเลยต่อองค์ประกอบอื่น ๆ ของความชอบธรรมที่ไม่ได้มีอยู่เพื่อทำให้เกิดความเชื่อหรือเพื่อสร้างความสอดคล้องกับความเชื่ออีกด้วย”²¹

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁸Tony Porter, The G-7, the Financial Stability Forum, the G-20, and the Politics of International Financial Regulation. www.g7.utoronto.ca/g7/g20/g20porter/porter2.html

¹⁹Beetham, The legitimation of power, p. 11.

²⁰Ibid, pp. 11-2.

²¹Ibid, p. 12.

“การนิยามของพวก Weberian ไม่ได้เป็นเพียงแค่การเข้าใจผิดในธรรมชาติของความชอบธรรม แต่ยังสามารถเป็นการเสนอรายงานที่ผิดพลาดต่อการกำหนดว่าอำนาจแบบใดที่เป็นความชอบธรรมอีกด้วย นั่นคือ การตั้งคำถามประชาชนว่าสิ่งที่พวกเขาเชื่อมั่นคืออะไร”²²

ตามความเห็นของ Beetham แล้วเขามองว่า หากความชอบธรรมคือความเชื่อของประชาชน มันจะต้องเกิดคำถามที่ว่า ถ้าประชาชนเชื่อในความชอบธรรมของอำนาจแล้วหมายถึงว่าอำนาจเป็นสิ่งที่จะต้องประสานกับความเป็นสาธารณะ (เพราะต้องอาศัยความเชื่อของสาธารณชนว่าตัวเองชอบธรรม) อีกด้านหนึ่งหมายถึงว่าอำนาจนั้นมีความสัมพันธ์ที่ดีกับความเชื่อของสาธารณะ หรือแท้ที่จริงแล้ว ผู้ถืออำนาจมีความสามารถในการทำให้ประชาชนเชื่อว่า อำนาจที่พวกเขามีอยู่นั้นมีความชอบธรรม อีกนัย ความเชื่อสาธารณะเป็นสิ่งที่สามารถถูกสร้างขึ้นได้ ด้วยกระบวนการทางสังคม ซึ่งเป็นเรื่องของปัญหาที่ว่าความเชื่อนั้นเป็นการเกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือเป็นเรื่องของการถูกทำให้เชื่อ

Beetham แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ผิดพลาดอย่างหนึ่งของการนิยามความชอบธรรมว่าเป็นความเชื่อในความชอบธรรม คือ การตัดขาดความสัมพันธ์ของความเชื่อของประชาชนที่เกี่ยวกับความชอบธรรมออกจากพื้นฐานหรือเหตุผลของพวกเขาเพื่อที่จะเชื่อมั่น ปัญหาจากการนิยามความชอบธรรมว่าเป็นความเชื่อในความชอบธรรมนั้นจึงเป็นความผิดพลาดที่ไม่ได้เกิดจากนิยาม แต่คือเพราะก่อให้เกิดการลดทอนกระบวนการที่อธิบายการทำงานของความชอบธรรมที่เป็นจริงมาสู่กระบวนการของการอธิบายถึงตัวแสดงต่าง ๆ ของความเชื่อ แทนที่จะเป็นการวิเคราะห์ว่าประชาชนมีเหตุผลอะไรที่เลือกที่จะเชื่อในสิ่ง ๆ นั้น มาสู่การนิยามที่กำหนดให้ความชอบธรรมมีค่าเท่ากับความเชื่อของประชาชน ทำให้เกิดการละเลยองค์ประกอบอื่น ๆ ของความชอบธรรม ทั้งที่ในความเป็นจริง เมื่อทำการศึกษาเกี่ยวกับความชอบธรรมของระบบการเมืองการปกครอง นั่นคือ การทำการศึกษาเกี่ยวกับระดับของความสอดคล้องและความขาดแคลนระหว่างระบบที่แน่นอนของอำนาจและความเชื่อรวมถึงการศึกษาคุณค่า ค่านิยมและการคาดหวังต่าง ๆ ในการกรอบการความสมเหตุสมผลบนความสอดคล้องต่าง ๆ มากกว่าที่จะเป็นการเน้นศึกษาเรื่องความเชื่อและทัศนคติของประชาชนเป็นหลักเพียงอย่างเดียว

หน่วยที่ 3 ว่าด้วยเรื่องของความชอบธรรม

²²Ibid, p.13.

ข้อสรุปจากงานเขียนของ Beetham มีความเป็นไปได้ในการแยกแยะมิติของความชอบธรรม ออกเป็น 3 มิติที่แตกต่างกัน²³

มิติที่ 1 ความสอดคล้องในกฎหมายที่ผลิตขึ้น

มิตินี้ถือเป็นเงื่อนไขแรกของการถือครองอำนาจ อำนาจสามารถพูดได้ว่าเป็นอะไรที่มีความชอบธรรมถ้าถูกถือครองและปฏิบัติการในความสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ที่ถูกสร้างขึ้นของสังคม ซึ่งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ นั้นถูกสร้างขึ้นตามแบบแผนที่สังคมยอมรับและได้มีผลบังคับใช้กับคนในสังคมอย่างเป็นสาธารณะ โดยที่เราสามารถเรียกกฎเกณฑ์ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อช่วยรับรองการกระทำต่าง ๆ ทางอำนาจหรือตัวที่ช่วยบอกเราว่าใครมีอำนาจอะไร , แคไหนในสังคม ว่าเป็น กฎแห่งอำนาจ (Rules of Power) ซึ่งอาจถูกเขียนขึ้นอย่างเป็นทางการหรืออาจจะไม่ถูกทำขึ้นมาอย่างเป็นทางการก็ได้ อาจเป็นกฎที่ออกมาในรูปของผลการประชุมหรือเป็นประเพณีปฏิบัติก็ได้ ในแง่นี้อำนาจที่ไม่ชอบธรรมก็คืออำนาจที่ถูกถือครองโดยขัดแย้งต่อข้อกำหนดทางกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคม ไม่ว่าจะกฎแห่งอำนาจนี้จะมีรูปร่างลักษณะเช่นไรก็ตามมันจะมีลักษณะของการนำมาซึ่งสิทธิ , หน้าที่และพันธะต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ก่อให้เกิดการระลึก , ตระหนักและเคารพต่อพันธะที่มีต่อกันตามกฎเกณฑ์นั้น ๆ การตระหนักได้ถึงพันธะตามกฎแห่งอำนาจของผู้คนในสังคมคือองค์ประกอบที่สำคัญอันนำไปสู่การปฏิบัติการทางอำนาจที่ชอบธรรมของผู้ปกครอง²⁴

อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบตามความสอดคล้องของกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นก็ยังคงเป็นความไม่พอเพียงในตัวของมันเองสำหรับการรักษาความชอบธรรมไว้ได้ เพราะจะเกิดคำถามว่า “ทำไมคนในสังคมจึงต้องเคารพต่อกฎเกณฑ์และปฏิบัติตามพันธะหน้าที่ต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นมานี้ด้วย” ดังนั้นความชอบธรรมจึงต้องการองค์ประกอบอื่น ๆ เข้ามาช่วยเพื่อรักษาระดับของความชอบธรรมทางอำนาจที่เกิดขึ้นตามกฎแห่งอำนาจนี้

²³Rafael del Aguila, Crises of parties as legitimacy crises : A view from political theory, Estudio Working Paper. 1995. p.5-6

²⁴ดู Beetham, The legitimation of power, pp.14; 64; 67-8.

มิติที่ 2 ความสามารถในการพิสูจน์ความสมเหตุสมผลของกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไขของ
ความเชื่อที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม

เนื่องจากความไม่เพียงพอในการรักษาความชอบธรรมด้วยตัวของมันเองในองค์ประกอบที่
หนึ่ง ดังนั้นกฎแห่งอำนาจจึงต้องการการพิสูจน์ความสมเหตุสมผลของมันเพื่อให้ได้รับการยอมรับและ
เคารพจากผู้คนในสังคม วิธีที่จะสามารถพิสูจน์ความสมเหตุสมผลของมันได้ก็คือการพิสูจน์ว่าตัวมัน
เองเป็นสิ่งที่มีความสอดคล้องกับความเชื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสอดคล้อง
กับความเชื่อโดยทั่วไปของสังคมว่าอะไรคือแหล่งกำเนิดที่ถูกต้องชอบธรรมของสังคม นั่นคือ การ
อ้างความถูกต้องของมันเข้ากับสิ่งที่มีสถานภาพเหนือกว่าตัวมันเองสำหรับผู้คนในสังคม

การพิสูจน์ความถูกต้องสมเหตุสมผลบนความเชื่อโดยทั่วไปของคนในสังคมว่าอะไรคือแหล่ง
กำเนิดที่ถูกต้องชอบธรรมนั้นแบ่งออกเป็น

2.1 ความชอบธรรมที่ได้รับมาจากแหล่งกำเนิดที่มีความถูกต้องชอบธรรม (Legitimacy
deriving from an authoritative source)

แหล่งกำเนิดที่ถูกต้องชอบธรรมโดยมากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งพื้นฐานที่สุดที่สุดของความ
เชื่อต่าง ๆ ทางสังคมซึ่งตัวของมันเองไม่สามารถถูกตรวจสอบความถูกต้องจากแหล่งกำเนิดของความ
คิด , ความรู้อื่นใดได้อีกแล้ว ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งทางศาสนา , ข้อสรุปทางวิทยาศาสตร์ , อุดมการณ์ทาง
สังคม หรืออะไรทำนองนี้ แม้สิ่งเหล่านี้จะไม่สามารถถูกตรวจสอบความถูกต้องในตัวของมันเองได้
(เว้นแต่การตรวจสอบตามหลักวิพากษ์และตรรกะทางปรัชญา) แต่ตัวของมันเองมีพลังที่จะก่อผลใน
การทำให้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคมเป็นที่ยอมรับได้ขึ้นมา แหล่งกำเนิดทางสังคมเช่นนี้แบ่งออกเป็น
2 ประเภทใหญ่ ๆ

(1)แหล่งกำเนิดภายนอก (External Source)

จากการศึกษาทางประวัติศาสตร์พบว่ากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคมได้รับความถูกต้องชอบ
ธรรมมาจากแหล่งกำเนิดที่อยู่เหนือหรือนอกธรรมชาติ เช่น การมีตัวตนของพระเจ้า , ที่ความเชื่อใน
การสั่งสอนของใครสักคนที่เราไม่สามารถเห็นตัวตนที่แท้จริงได้นั้นได้เข้ามาผูกมัดกับพฤติกรรมต่าง ๆ

ของคนในสังคม , การไม่สามารถรับรู้ตัวตนของพระเจ้านำมาสู่อำนาจของผู้สังสารไม่ว่าจะเป็นพระหรือนักบวช หรือแม้แต่ผู้ที่ทำหน้าที่พยากรณ์ทั้งหลาย ข้อความที่ถูกถ่ายทอดจากพระเจ้าซึ่งมีตัวตนอยู่เหนือธรรมชาติของการรับรู้และตรวจสอบได้ของมนุษย์ผ่านบุคคลที่ได้รับการเลือกสรรเพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ให้กับคนทั่ว ๆ ไปจะต้องการ “การตีความ” ในคำบอกเล่านั้น ซึ่งได้นำมาสู่แนวคิดและทฤษฎีที่เป็นที่ยอมรับต่าง ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นหลักทฤษฎีของกฎธรรมชาติ (Natural Law) ซึ่งเมื่อผ่านการตีความและการพัฒนาของการประยุกต์ใช้แล้วเราอาจจะพบว่ากฎธรรมชาติบางอย่างอาจจะไม่ได้มีความเชื่อมโยงกับความเชื่อทางศาสนาเลยก็ได้²⁵ นอกจากนี้แหล่งกำเนิดความชอบธรรมจากภายนอกยังสามารถได้มาจากกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเกิดมาจากความถูกต้องชอบธรรมของผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ที่ช่วยพิสูจน์ความถูกต้องของกฎเกณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับของผู้คนในสังคม เช่น กฎเกณฑ์ทางเศรษฐกิจที่มาจากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง , ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ของ Darwin ที่นำมาสู่การสร้างทฤษฎีและการสร้างความชอบธรรมให้กับลัทธิจักรวรรดินิยม²⁶ ระบบการทำงานในการสร้างความชอบธรรมของแหล่งกำเนิดความชอบธรรมจากภายนอกนี้จะมีลักษณะของการเคลื่อนที่จากระบบความเชื่อต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องอภินิหารเหนือความสามารถในการปฏิบัติและตรวจสอบได้ของมนุษย์มาสู่ระบบการตีความเข้าสู่ระบบการถกเถียงและแสวงหาคำตอบในทางปรัชญาและนำมาสู่การตรวจสอบและหาข้อสรุปที่เป็นหลักการมากยิ่งขึ้นทางวิทยาศาสตร์

(2) แหล่งกำเนิดต่าง ๆ ภายใน (Internal Source)

แหล่งกำเนิดความชอบธรรมต่าง ๆ ภายในเป็นการนำรูปแบบความเชื่อของแหล่งกำเนิดต่าง ๆ ภายนอกมาปรับสู่แนวความคิด , ความเชื่อของสังคมที่เป็นรูปธรรมและสัมผัสได้ เช่น ในสังคมแบบประเพณี (tradition) มีการสร้างความถูกต้องชอบธรรมให้กับ “ผู้ที่มีความแก่กว่า” ทั้งนี้เพราะผู้ที่แก่กว่านั้นเป็นเจ้าของบทบาทในการถ่ายทอดเรื่องราวและสานต่อมรดกตกทอดทางประเพณีต่าง ๆ ของสังคมซึ่งได้ก่อรูปร่างอย่างเกี่ยวพันกันกับความต่อเนื่องของอดีตและปัจจุบัน (ผู้แก่กว่าของสังคมได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้รู้และมีหน้าที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ที่สังคมได้พยายามทดสอบและได้รับความเชื่อถือผ่านกาลเวลาจนออกมาเป็นความรู้หรือคำสั่งสอนของการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขหรือมี

²⁵ Ibid., pp. 70-1.

²⁶ Bernard Semmel, *Imperialism and social reform* (London: Allen and Unwin, 1960), ch. 2, cited in Beetham, *The legitimation of power*, p. 73.

ชีวิตที่ดีในสังคม) , สำหรับสังคมปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนความเชื่อจากแหล่งกำเนิดภายนอกเช่นเรื่องของกฎธรรมชาติ , การมีเจตจำนงเสรี มาสู่สภาพความเป็นพลเมืองและสิทธิหน้าที่ต่าง ๆ ที่พลเมืองพึงจะมีภายในรัฐ

2.2 ความชอบธรรมที่เหมือนกับเป็นสาระของกฎเกณฑ์ที่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องได้ (Legitimacy as justifiable rule-content)

นอกจากที่ความชอบธรรมสามารถอ้างความถูกต้องของมันเป็นเองด้วยการโยงตัวของมันเองไปสู่แหล่งกำเนิดที่ชอบธรรมต่าง ๆ ทั้งจากภายนอกและภายในสังคมดังที่กล่าวถึงไปแล้วข้างต้น ความชอบธรรมยังต้องการการอธิบายที่สอดคล้องของความสัมพันธ์ระหว่างตัวมันเองกับแหล่งกำเนิดพื้นฐานต่าง ๆ เหล่านี้ ว่าทำไมตัวของมันเองจึงมีสาระทางการปฏิบัติเช่นนั้น คำอธิบายซึ่งเป็นสาระหลักสำหรับการกำหนดบทบาทและหน้าที่ต่าง ๆ ทางอำนาจของคนในสังคมมีอยู่ 3 ประการดังนี้

(1) หลักการของการสร้างความแตกต่าง (Principles of Differentiation)

ด้วยเหตุผลของความจำเป็นที่จะต้องสร้างความเหนือกว่าให้กับผู้ถืออำนาจจึงต้องมีการเลือกคุณสมบัติที่มีความเป็นพิเศษและเหมาะสมต่ออำนาจที่จะถูกปฏิบัติในหมู่คนในสังคม คุณลักษณะที่แตกต่างระหว่างผู้คนในสังคมจะถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความแตกต่างโดยธรรมชาติเป็นเบื้องต้น และจะได้นำมาสู่การกำหนดอาณาเขตบทบาทของแต่ละฝ่าย เช่น การแบ่งแยกหญิง – ชาย โดยการกำหนดว่าเพศหญิงเป็นเหมือนเพศที่มีความอ่อนแอโดยธรรมชาติได้กำหนดอาณาเขตบทบาทของผู้หญิงให้แยกออกจากเรื่องของการใช้อำนาจและความรุนแรง หรือแม้แต่การกำหนดให้ผู้หญิงเป็นเพศของผู้เลี้ยงดูสมาชิกของสังคมโดยธรรมชาติของการให้กำเนิดที่ผู้หญิงสามารถตั้งท้องและให้กำเนิดสมาชิกใหม่แก่สังคม ได้นำมาซึ่งการกีดกันผู้ชายให้ออกไปจากคุณสมบัติที่เหมาะสมของการเป็นผู้ดูแล , เลี้ยงดูและรับผิดชอบเรื่องกำเนิดและการเติบโตของประชากร²⁷

การก่อรูปร่างของคุณสมบัติที่แตกต่างจนกลายเป็นสัญลักษณ์และอาณาเขตของอำนาจทางสังคมเช่นนี้เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและบ่อยครั้งที่เราถูกกระทำโดยปราศจากการรู้สึกตัวและทำให้

²⁷Beetham, *The legitimation of power*, p. 77.

มันสามารถสร้างอาณาเขตต่าง ๆ ที่ดูเหมือนกับว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดย “ธรรมชาติ”²⁸ ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาจากผู้ใช้อำนาจหนึ่ง ส่งผ่านแนวคิดและแบบแผนการปฏิบัติสู่รุ่นต่อไป มีการถ่ายทอดกันเป็นมรดกและโดยผ่านสายสัมพันธ์ทางครอบครัวอย่างเป็นประวัติศาสตร์

(2) หลักการของผลประโยชน์ทั่ว ๆ ไป (Ideas of the Common Interest)

แม้ว่าส่วนหนึ่งของการพิสูจน์ความถูกต้องของกฎแห่งอำนาจต่าง ๆ ได้วางอยู่ในหลักการของการแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างผู้คนในสังคมที่ได้แยกคุณสมบัติที่มีความเหนือกว่าออกจากคุณสมบัติทั่ว ๆ ไปดังที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น แต่การพิสูจน์ความถูกต้องของกฎแห่งอำนาจก็ยังคงอาศัยความเชื่อที่ว่าผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมต่อกันด้วยสังคมแห่งผลประโยชน์ ซึ่งสิ่งที่สำคัญมากที่สุดของความยินยอมในการถูกปกครองของสังคมแห่งผลประโยชน์คือการอ้างถึงการรับใช้ต่อผลประโยชน์โดยทั่ว ๆ ไปของผู้ถูกปกครอง ตัวอย่าง สังคมในระบบ ฟิวต์ล , ทุนนิยม หรือแม้แต่ในสังคมคอมมิวนิสต์ ผู้ปกครองต่างก็อ้างถึงประสิทธิภาพในการรับใช้ผลประโยชน์ของสังคมทั้งสิ้น สังคมในระบบฟิวต์ลผู้ปกครองอ้างถึงการปกป้องคุ้มครองในเรื่องความปลอดภัยต่อทาสติดที่ดินในอาณาเขตของตน ในขณะที่ผู้ปกครองในสังคมนระบบทุนนิยมก็อ้างถึงระบบการจัดการในการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและทางเลือกรมากกว่า ส่วนสังคมในระบบคอมมิวนิสต์ผู้ปกครองก็อ้างความชอบธรรมในอำนาจการปกครองของตนเพื่อทำให้สังคมมีความเท่าเทียมกัน²⁹

อย่างไรก็ตาม หลักการของผลประโยชน์ทั่ว ๆ ไปนี้ก็เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและบ่อยครั้งที่เราถูกกระทำให้เข้าใจไปว่าผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองนั้นมีผลประโยชน์ที่สอดคล้องกันในรูปของผลประโยชน์ทั่ว ๆ ไปโดยธรรมชาติ ทั้งที่ความจริงก็คือผลประโยชน์ทั่ว ๆ ไปทางสังคมที่ผู้ปกครองนำมาใช้อ้างเพื่อความถูกต้องชอบธรรมของอำนาจปกครองของพวกเขา นั่น คือ ะไรบางอย่างที่เข้ามาช่วยเสริมความพึงพอใจในผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วของผู้มีอำนาจมากกว่า ซึ่งหลักการของผลประโยชน์ทั่ว ๆ ไปนี้บ่อยครั้งที่มีการประสานงานกับหลักการของการสร้างความแตกต่างและได้ก่อให้เกิดสภาพมายาของธรรมชาติในการถูกปกครองขึ้น ตัวอย่าง เรื่องทาสติดที่ดิน ด้วยกระบวนการที่ซับซ้อนบางอย่างมันได้ทำให้ทาสทั้งหลายเชื่อว่าความแตกต่างระหว่างเจ้าของที่ดินและตัวทาสในเรื่อง

²⁸ibid., p. 79.

²⁹ibid., p. 82.

ของสภาพความเป็นเจ้าของได้สร้างคุณสมบัติที่แข็งแกร่งและอ่อนแออันเป็นความแตกต่างที่ถูกต้อง
 อย่างเป็นธรรมชาติ และตามมาด้วยความรู้สึกชอบธรรมที่ผู้อ่อนแอจะได้รับการคุ้มครองและได้รับ
 สิทธิที่จะเพาะปลูกเพื่อการดำรงชีวิตอยู่โดยแลกกับแรงงานตามที่เจ้าของที่ดินต้องการ ซึ่งภาพของการ
 แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างเจ้าของที่ดินและทาสติดที่ดินนี้ถูกทำให้ถูกต้องด้วยภาพ
 มายาของความแตกต่างและผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติ³⁰ โดยลืมนึกว่าอำนาจที่เจ้าของที่
 ดินได้รับจากการครอบครองที่ดินนั้นอาจไม่ได้เกิดจากการแบ่งสรรที่ถูกต้องหรือเท่าเทียมกันทางสังคม
 ก็ได้ กฎเกณฑ์ตามหลักการของผลประโยชน์ทั่ว ๆ ไปนี้โดยมากจึงเป็นเรื่องของการระลึกได้ของผู้ถูก
 ปกครองในผลประโยชน์ที่อาจมีได้ตามภาพมายาของความแตกต่างที่ผู้มีอำนาจสร้างขึ้นมาจากการ
 ไตร่ตรองทั้งก่อนหน้าหรือหลังจากได้รับข้อเสนอแล้วว่าผลประโยชน์ทั่ว ๆ ไปนั้นมีความสอดคล้องกับ
 ผลประโยชน์ของผู้ปกครองในทางที่ช่วยส่งเสริมต่ออำนาจและผลประโยชน์ของผู้ปกครองมากกว่าที่จะ
 เป็นการขัดแย้งและบั่นทอนอำนาจและผลประโยชน์นั้น

องค์ประกอบที่ 3 การแสดงออกซึ่งการยินยอมของคนในสังคม

การแสดงออกซึ่งการยินยอมเป็นเรื่องของการพิสูจน์การยอมรับในการถูกปกครองของประชา
 ชนและจะได้นำไปสู่การก่อร่างความสัมพันธ์ทางอำนาจตามมา เมื่อพิจารณาเรื่องของการแสดงออก
 ซึ่งการยินยอมกับความชอบธรรมแล้วก็จะพบว่า การแสดงออกของการยินยอมจะต้องเป็นเรื่องของ
 การแสดงออกโดยสังคมหรือต้องมีการกระทำของการยินยอมอย่างเป็นทางการที่จะกลายเป็น
 ความชอบธรรมได้ก็ต่อเมื่อมันถูกแสดงออกมาในมิติของสังคมไม่ใช่เป็นปัจเจกบุคคลและสิ่งที่สำคัญ
 อีกประการคือการพิสูจน์ว่าการแสดงความยินยอมนั้นกระทำ , เกิดขึ้นหรือเป็นไปด้วยความเป็นอิสระ
 หรือเป็นการแสดงออกโดยสมัครใจ โดยทั่วไปแล้วการแสดงออกของการยินยอมในสังคมปัจจุบันแบ่ง
 ออกเป็น 2 รูปแบบ

รูปแบบที่ 1 ความยินยอมที่เกิดจากรูปแบบของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับระบบการเมืองโดย
 เฉพาะกับระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย เพื่อการแสดงออกถึงความยินยอมอย่างเป็นทางการเป็นอิสระ ซึ่งใน

³⁰ Ibid., p. 83.

สังคมสมัยก่อนการแสดงถึงความยินยอมเช่นนี้สามารถถูกแสดงออกในฐานะของการเป็นตัวแทนของผู้อื่นได้ด้วย เช่น การที่ผู้หญิงมอบสิทธิในการแสดงออกถึงความยินยอมทางการเมืองให้เป็นการตัดสินใจของบิดาและสามี³¹ ด้วยเหตุผลที่ว่าผู้หญิงไม่ได้มีผลประโยชน์ที่แตกต่างจากบรรดาผู้ชายในครอบครัวของพวกเขาจึงทำให้สมาชิกผู้ชายในครอบครัวสามารถแสดงออกถึงความยินยอมในฐานะของการเป็นตัวแทนแก่สมาชิกผู้หญิงในครอบครัวได้โดยไม่จำเป็นต้องมีการอ้างถึงความถูกต้องของการเป็นตัวแทนหรือทำการร้องขออำนาจในการปฏิบัติโดยผ่านความเห็นชอบของผู้หญิงแต่อย่างใด³² หรือในกรณีของระบบทาสผู้ที่เป็นเจ้านายก็สามารถแสดงออกถึงความยินยอมต่าง ๆ ในฐานะของการเป็นตัวแทนของทาสแต่ละคนที่พวกเขาควบคุมไว้ด้วยเหตุผลที่ว่าระบบทาสไม่ถือว่าทาสแต่ละคนมีสิทธิหรือมีความอิสระในแง่ของการเป็นมนุษย์แต่มีสภาพเสมือนเป็นทรัพย์สินของเจ้าของทาสนั้น ดังนั้นเจ้าของทาสจึงสามารถตัดสินใจและแสดงออกถึงความยินยอมในฐานะของทาสที่อยู่ในความควบคุมของตนได้อย่างถูกต้องชอบธรรม

อย่างไรก็ตาม การยินยอมที่สามารถถูกแสดงออกในฐานะของการเป็นตัวแทนของผู้อื่นได้เช่นตัวอย่างข้างต้นก็ถูกทำให้เปลี่ยนแปลงโดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยของปวงชนเข้ามาแทนที่ ซึ่งเมื่อสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมดำเนินมาถึงภาวะที่ตึงเครียดเพราะความไม่เท่าเทียมที่ปรากฏสะสมขึ้นเรื่อย ๆ ในสังคม จึงต้องอาศัยความเท่าเทียมกันทางการเมืองอย่างเป็นทางการเพื่อลดความตึงเครียดที่เกิดจากความเหลื่อมล้ำร่วมกันทางสังคมและเศรษฐกิจที่ปรากฏขึ้น³³ การแสดงออกถึงความยินยอมที่สามารถถูกแสดงออกในฐานะของการเป็นตัวแทนของผู้อื่นก็ถูกเปลี่ยนเป็นการยอมรับว่าการแสดงออกถึงความยินยอมนั้นเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคลซึ่งผู้อื่นไม่สามารถดำเนินการแทนได้เว้นแต่จะได้ทำการพิสูจน์ให้เห็นว่าเขาได้ดำเนินการแทนบนความยินยอมอย่างเป็นทางการหรือโดยการมอบอำนาจให้โดยสมัครใจของคนผู้นั้น แต่กระนั้นสิ่งที่น่าสังเกตของการเปลี่ยนแปลงนี้ ก็คือ ไม่ได้ทำให้ความหมายของการมอบความชอบธรรมให้กับระบบการเมืองการปกครองที่ผู้มีอำนาจสามารถดำเนินการเพื่อบรรลุนความต้องการต่าง ๆ ของพวกเขาแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะแม้การ แสดงถึงความยินยอมได้เปลี่ยนเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล แต่กระนั้นการมีสภาพเป็นปัจเจกบุคคลแต่

³¹Ibid., p.153.

³²J. Mill, An essay on government (Oxford: Blackwell,1937), p. 45, cited in Beetham, The legitimation of power, p. 153.

³³Beetham, The legitimation of power, p. 154.

ละคนได้ถูกสัมพันธ์เข้ากับสภาพของการเป็นพลเมืองของรัฐ ซึ่งเมื่อปัจเจกบุคคลแสดงถึงความยินยอมของเขามันได้ถูกทักท้วงเอาว่ามันคือการแสดงออกถึงความยินยอมต่อการเป็นปัจเจกบุคคลภายใต้อำนาจรัฐซึ่งก่อให้เกิดการบีบบังคับที่ขอบธรรมต่อประชากรทุกคนที่มีสภาพเป็นพลเมืองของรัฐคนอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน³⁴ ทั้งนี้เพราะคนทุกคนในสังคมถือเป็นปัจเจกบุคคลที่มีความเท่าเทียมกันจึงต้องถูกปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน อีกนัยหนึ่ง ไม่สำคัญว่าปัจเจกบุคคลอื่น ๆ จะยินยอมต่อการถูกปกครองหรือไม่ แต่เมื่อใดก็ตามที่การแสดงออกถึงความยินยอมต่อการถูกปกครองได้ถูกแสดงให้เห็นว่าเป็นการยินยอมของสังคมโดยรวมก็เท่ากับว่าคนทุกคนในสังคมที่แม้ไม่ได้ยินยอมต่อการถูกปกครองนั้นก็จะต้องยอมรับต่อการปกครองที่เกิดขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน ตัวอย่าง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ไม่สำคัญว่าเสียงส่วนน้อยจะเห็นด้วยกับนโยบายของพรรคที่ชนะการเลือกตั้งหรือไม่ เมื่อผลการเลือกตั้งที่ได้แสดงให้เห็นว่าคนจำนวนมากกว่าแสดงความยินยอมต่อแนวนโยบายนั้นเท่ากับว่านโยบายของพรรคที่ชนะการเลือกตั้งจะมีผลใช้บังคับกับทุก ๆ คนไม่ว่าจะได้ลงคะแนนเสียงให้กับพรรคที่ชนะหรือไม่ก็ตาม

รูปแบบที่ 2 ความยินยอมที่เกิดจากรูปแบบของการระดมพล

ในทางประวัติศาสตร์แล้วระบบการเมืองต่าง ๆ ได้รับความชอบธรรมมาจากการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงและการระดมพลของมวลชนในสังคม ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการขาดแคลนทางเลือกในรูปแบบของการเลือกตั้งหรือเกิดจากความตึงเครียดของความขัดแย้งต่าง ๆ ทางสังคม³⁵ แม้ว่าคนส่วนใหญ่ของสังคมอาจจะไม่ได้เข้าร่วมในการแสดงออกของการระดมพลอย่างแท้จริงแต่ผลของการเรียกร้องก็ถูกแสดงออกราวกับเป็นการเรียกร้องของคนในสังคมทั้งหมด ทั้งนี้เพราะการแสดงออกของการระดมพลเป็นการรวบรวมฝูงชนอย่างเป็นอิสระอย่างบริสุทธิ์ ที่เป็นการรวมตัวกันด้วยการใส่ใจถึงข้อเรียกร้องและข้อตกลงทางสังคมที่มีขึ้นมากกว่าที่จะเป็นการระดมพลโดยการเลือกสรรหรือจำกัดสิทธิในการเข้าร่วมตามการแบ่งแยกทางทรัพย์สินหรือความเป็นพิเศษทางสังคมต่าง ๆ การแสดงออกของการระดมพลจึงได้รับการยอมรับให้เป็นเสมือนการแสดงออกของประชาชนทั้งหมดของสังคมที่แม้คนส่วนใหญ่อาจจะไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการระดมพลนั้นก็ตาม³⁶ กลุ่มคนจำนวนน้อยที่เข้าร่วมต่อการ

³⁴ Ibid., p. 151.

³⁵ Ibid., p. 155.

³⁶ Ibid., pp.155-6.

ระดมพลถูกนับเสมือนเป็นการแสดงออกถึงการสนับสนุน , ขัดขวาง , ยินยอมหรือไม่ยินยอมต่อนโยบายและเงื่อนไขของการถูกปกครองต่าง ๆ ภายใต้การยอมรับของคนส่วนใหญ่ในสังคม³⁷

แม้กระนั้นบางครั้งความชอบธรรมที่เกิดจากการระดมพลนี้ก็ถูกวิพากษ์ว่าเป็นเรื่องของ “คุณลักษณะพิเศษ” ของผู้นำในการระดมพลมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของการแสดงออกซึ่งความยินยอมของประชาชนที่เข้าร่วมในการระดมพลอย่างแท้จริง ซึ่งความจริงแล้วคุณลักษณะพิเศษของผู้นำอาจมีส่วนช่วยในการตัดสินใจในเข้ามามีส่วนร่วมต่อการแสดงออกซึ่งความยินยอมเร็วขึ้นหรือช้าลงเท่านั้นหรืออาจมีพลังในการก่อรูปร่างของความศรัทธา , ความหวังและความเอือมระอาต่อการเข้าร่วม การแสดงออกและสนับสนุนรูปแบบการปกครองต่าง ๆ ที่พวกเขายินยอม แต่ความสามารถในการบรรลุผลในการสร้างความชอบธรรมด้วยรูปแบบของการระดมพลนี้เกิดจากความเชื่อในระบบหรือในประเด็นที่พวกเขาตัดสินใจเข้าร่วมมากกว่าเพราะคุณลักษณะส่วนตัวของผู้นำในการระดมพล³⁸

³⁷ ในทางกลับกันแล้วจะเห็นว่าวิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ได้เป็นสิ่งที่เกิดจากเจตจำนงของประชาชนที่แท้จริงแต่เป็นเรื่องของกระบวนการที่ถูกกำหนดขึ้นโดยอาศัยบรรดาข้าราชการที่ถูกแต่งตั้งและถูกกำกับให้ดำเนินการตามนโยบายกับพวกประชาชนเพื่อให้เกิดการรับรองความชอบธรรมของอำนาจการปกครองต่าง ๆ ในสังคม รวมกับเงื่อนไขของสภาพการเป็นพลเมืองที่รัฐเห็นสมควรให้มีสิทธิในการออกเสียงซึ่งย่อมประกอบด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ ที่พลเมืองในความเห็นของรัฐพึงจะมี ดังนั้นการเลือกตั้งในด้านหนึ่งจึงเป็นเหมือนการสร้างหน้าที่ให้กับประชาชนเพื่อให้ผู้มีอำนาจบรรลุความชอบธรรมในการปฏิบัติอำนาจในรูปแบบต่าง ๆ มากกว่าที่จะเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงในการยินยอมต่อการถูกปกครองที่แท้จริงของประชาชน ขณะที่การระดมพลมีลักษณะที่สะท้อนถึงเจตจำนงเสรีที่แท้จริงของประชาชนในการเข้าร่วมต่อการแสดงออกทางการเมืองโดยปราศจากอำนาจบังคับหรือการทำด้วยหน้าที่เข้ามาเกี่ยวข้องและยังเป็นการเปิดโอกาสให้คนทุกคนในสังคมได้เข้าร่วมแสดงออกอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยเหตุนี้ความยินยอมในรูปแบบของการเลือกตั้งจึงต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชนจำนวนมากเพื่อสร้างความชอบธรรมในขณะที่ความยินยอมในรูปแบบของการระดมพลไม่จำเป็นต้องเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ของสังคมอย่างแท้จริงแต่ก็มีผลในการสร้างความชอบธรรมให้กับระบบได้มากไม่แพ้กัน

³⁸ Beetham, *The legitimation of power*, pp. 156-7.

ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นอย่างเป็นประจำโดยพวกเสรีนิยมคือการที่ทักเฮอร์ว่าเมื่อไม่มีระบบการเลือกตั้งที่มีประสิทธิภาพอันเกิดจากเสรีภาพเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ประชาชนได้รับแล้ว มันก็เป็นไปได้ที่จะเกิดสภาวะของการไม่มีความชอบธรรมเกิดขึ้น ซึ่งแนวคิดนี้จะเป็นจริงได้อย่างแน่นอนถ้าหากเราจำกัดความชอบธรรมให้ขึ้นอยู่กับระบบการเลือกตั้งแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เมื่อเทียบกับการระดมพลแล้ว การแสดงออกถึงความยินยอมโดยผ่านระบบการเลือกตั้งเป็นการแสดงความยินยอมโดยการถูกจำกัดทางเลือกด้วยระบบพรรคการเมืองและตัวนโยบายต่าง ๆ ซึ่งการจำกัดทางเลือกนี้ได้ก่อให้เกิดความอ่อนแอในการตระหนักได้ถึงการสร้างความปลอดภัยของปวงชนให้ประชาชนรู้สึกถึงความชอบธรรมมีอยู่ได้ในระบบการเลือกตั้งที่มีทางเลือกจำกัดแต่เพียงอย่างเดียว

ทั้งนี้จะสามารถเข้าใจการอธิบายของ Beetham ได้ดีขึ้นเมื่อทำการพิจารณาเปรียบเทียบรูปแบบการสร้างและการมีความชอบธรรมระหว่างระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเสรีและระบบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์

เราต้องตระหนักไว้เสมอว่าความชอบธรรมของระบบการเมืองใด ๆ ก็ตามจะถูกเชื่อมกับหลักการและกฎเกณฑ์ในการจัดการความสัมพันธ์ทางอำนาจของสังคม ซึ่งสิ่งนี้เป็นตัวคอยสรรหากระบวนการในการสร้างความสมเหตุสมผลต่าง ๆ มารองรับกฎแห่งอำนาจที่มีขึ้นในสังคมอยู่เสมอ เช่น ระบบการปกครองทั้งสองแบบ (ระบบเสรีประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์) ต่างก็อาศัยกฎหมาย (legal) เป็นเครื่องสร้างความชอบธรรมในการควบคุม, จัดระเบียบพฤติกรรมและกำหนดความสัมพันธ์ทางอำนาจในสังคมเช่นกันทั้งคู่เพียงแต่อาศัยองค์ความรู้ที่แตกต่างกันในการพิสูจน์ความถูกต้องชอบธรรมของกฎเกณฑ์ที่เกิดขึ้น โดยระบบการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตยอาศัยแหล่งกำเนิดของความถูกต้องชอบธรรมจากหลักการตามแนวคิดเสรีนิยมทั่วไปอันได้แก่เรื่องของ อำนาจอธิปไตยของปวงชน ในขณะที่ระบบคอมมิวนิสต์อาศัยแหล่งกำเนิดความถูกต้องชอบธรรมจากหลักทฤษฎีของ Marxism-Leninism³⁹ ซึ่งทั้งสองทฤษฎีมีสาระและจุดยืนที่แตกต่างกัน อย่างง่าย ๆ แล้วนั้นเราอาจพิจารณาได้ว่าระบบแนวความคิดแบบเสรีประชาธิปไตยสร้างความสมดุลด้วยการนำความเท่าเทียมกันทางการเมืองเข้ามาช่วยทดแทนความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนของการใช้เสรีภาพเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวและประสิทธิภาพที่ไม่แน่นอนของกลไกตลาด ในทางตรงข้ามระบบคอมมิวนิสต์ให้ความสนใจกับผลประโยชน์สาธารณะ, ความเท่าเทียมกันทางสังคมอันเกิดจากแผนใน

³⁹Ibid., p. 182.

การจำแนกแจกจ่ายผลผลิตทางสังคมที่แน่นอน ดังนั้นพวกเขาจึงให้ความไว้วางใจกับระบบการเมืองที่มีแบบแผนแน่ชัดในการกระจายทรัพยากรเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสังคมมากกว่าที่จะเรียกร้องถึงเสรีภาพทางการเมืองและกลไกตลาดเสรี⁴⁰ ตรงส่วนนี้เราจะพบว่ามันมีความสมเหตุสมผลที่ระบบเสรีประชาธิปไตยต้องการการแสดงออกซึ่งความยินยอมของปวงชนด้วยการเลือกตั้งซึ่งกระทำได้อาศัยและเป็นการกระทำที่เกิดจากการเรียกร้องหรือการกำหนดของส่วนกลางอันเป็นส่วนของอำนาจทางสังคม ทั้งนี้เพราะความไม่แน่นอนของสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ถูกปล่อยตามกลไกตลาดเสรีที่ก่อให้เกิดการขึ้นลงของความเจริญทางเศรษฐกิจอยู่เสมอซึ่งลักษณะเช่นนี้ทำให้ให้รัฐต้องออกนโยบายใหม่ ๆ มาใช้เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอันมีผลกระทบต่อสภาพสังคมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ระบบความสัมพันธ์ทางอำนาจในระบบประชาธิปไตยเสรีต้องการการยืนยันในการเปลี่ยนแปลงด้วยการทำการเลือกตั้งซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการยินยอมต่อรูปแบบความสัมพันธ์ทางอำนาจและตัวนโยบายที่ใช้ควบคุมสังคมอยู่เสมอ ในทางตรงข้ามระบบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ที่ระบบเศรษฐกิจและสังคมอิงกับหลักการของความเท่าเทียมที่อาศัยการควบคุมจากส่วนกลางเป็นหลัก ระบบจึงไม่ต้องทำการแสวงหาความยินยอมต่อนโยบายที่เปลี่ยนแปลงเพราะระบบถือนโยบายการกระจายทรัพยากรที่เท่าเทียมกันทางสังคมเป็นหลักอยู่เสมอ

คำถามที่ตามมาคือหากระบบคอมมิวนิสต์ไม่มีการเลือกตั้งแบบเสรีแล้วเท่ากับว่าระบบคอมมิวนิสต์ไม่มีความชอบธรรมในตนเองใช่หรือไม่ และหากระบบคอมมิวนิสต์ไม่มีความชอบธรรมเหตุใดระบบจึงสามารถดำรงอยู่ได้อย่างน้อยก็ในช่วงระยะเวลาหนึ่งในยุโรปตะวันออกและสหภาพโซเวียตรัสเซีย อีกทั้งยังคงดำรงอยู่ในประเทศมหาอำนาจเช่น จีน

ในประเด็นนี้ Beetham ได้แสดงทัศนะให้เห็นเช่นที่ได้เสนอไว้แล้วข้างต้นว่า การแสดงความยินยอมต่อรูปแบบความสัมพันธ์ทางอำนาจของประชาชนนั้นไม่ได้มีเพียงรูปแบบของการเลือกตั้งเสรีแต่เพียงอย่างเดียวแต่ยังรวมถึงรูปแบบของการระดมพล ซึ่งความจริงแล้วการระดมพลถือเป็นรูปแบบที่แสดงถึงการยินยอมต่อระบบการปกครองได้มากกว่าการเลือกตั้งและยังมีความต่อเนื่องของการสนับสนุนระบบการปกครองได้มากกว่าอีกด้วย เพราะเป็นรูปแบบของการแสดงออกทางการเมืองที่มีอิสระและไม่ถูกจำกัดด้วยทางเลือกทางนโยบายหรือด้วยความรู้สึกที่เป็นหน้าที่ การระดมพลของมวลชนที่มีขึ้นเกิดจากความเชื่อในหลักการที่เกิดขึ้นโดยมีผู้นำในการระดมพลเป็นผู้สร้างการเคลื่อนไหวที่

⁴⁰ Ibid., p. 183.

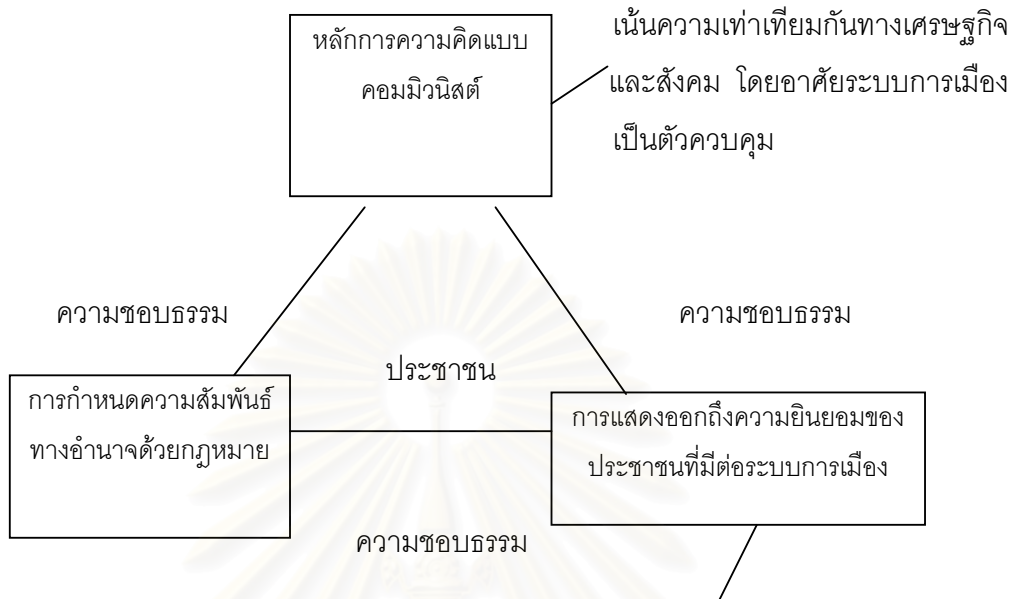
อาจเร็วหรือช้า , รุนแรงหรือสงบนิ่งมากกว่าที่จะเป็นแกนหลักของการระดมพลนั้น ๆ อีกประการหนึ่งที่ต้องพิจารณาคือจุดกำเนิดของระบบการปกครองต่าง ๆ ทั้งแบบเสรีประชาธิปไตยและระบบคอมมิวนิสต์ต่างก็มีรากฐานมาจากการระดมพลทางประวัติศาสตร์เพื่อสนับสนุนอุดมการณ์ทางการเมืองแบบหนึ่ง ๆ ซึ่งถือเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับระบบการปกครองได้อย่างต่อเนื่องและยาวนานให้กับระบบการปกครองนั้น ๆ มากกว่าระบบการเลือกตั้งเสียอีก



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



แผนภาพที่ 4. การสร้างความชอบธรรมด้วยองค์ประกอบสามประการของระบบทุนนิยม
ประชาธิปไตย



ไม่อาศัยระบบการเลือกตั้งเพราะยึดหลักของความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นนโยบายสำคัญ หากพรรคที่ทำการปกครองไม่สามารถสร้างความเท่าเทียมกันด้วยการใช้อำนาจทางการเมืองควบคุมการจำแนกทรัพยากรและผลผลิต ประชาชนก็จะอาศัยการระดมพลเพื่อทำการเปลี่ยนแปลงและแสดงความยินยอมต่อรูปแบบความสัมพันธ์ทางอำนาจแบบใหม่

แผนภาพที่ 5 การสร้างความชอบธรรมด้วยองค์ประกอบสามประการของระบบคอมมิวนิสต์

หน่วยที่ 4 การสูญเสียความชอบธรรม

Beetham แบ่งลักษณะของอำนาจที่สูญเสียความชอบธรรมออกเป็นสามมิติ นั่นคือ มิติที่ 1 การหันเหออกจากกฎ (illegitimacy) มิติที่ 2 การขาดแคลนความชอบธรรมที่เกิดจากความไม่ลงรอยกันระหว่างกฎเกณฑ์และความเชื่อที่ช่วยพิสูจน์ความถูกต้องของกฎเกณฑ์นั้น (legitimacy deficit) สุดท้ายมิติที่ 3 การขาดแคลนความชอบธรรมที่เกิดจากการถดถอยความยินยอม (delegitimation) ⁴¹ มิติทั้งสามแบบมีการปฏิบัติกร่วมหรือบางกรณีก็แยกจากกัน โดยทั่วไปแล้ว สามารถพบเห็นรูปแบบของการสูญเสียความชอบธรรมได้จากลักษณะของการปฏิวัติ , รัฐประหาร , การพิชิตด้วยกำลัง และการต่อสู้เพื่อการแบ่งแยกดินแดนหรือการปกครอง ⁴² โดยสองแบบแรกเป็นเรื่องของการต่อต้านหรือฝ่าฝืนกฎแห่งอำนาจภายในอาณาเขตของตน ขณะที่สองรูปแบบหลังเป็นเรื่องของการต่อต้านหรือฝ่าฝืนกฎแห่งอำนาจอธิปไตยอื่น แต่ทั้งสองกรณีต่างก็เกิดขึ้นด้วยเหตุที่เกิดจากการสูญเสียความชอบธรรมในอำนาจที่เป็นอยู่ทั้งสิ้นเพียงแต่มีความแตกต่างกันในเรื่องของระดับและมิติของการสูญเสียความชอบธรรมนั้น ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจความคิดเห็นในส่วนนี้ของ Beetham จึงมีความจำเป็นที่จะยกตัวอย่างซึ่ง Beetham ได้อธิบายไว้อย่างกระชับมาอ้างถึง ณ ที่นี้

Beetham แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการปฏิวัติและรัฐประหารนั้นแม้จะเป็นการแสดงออกถึงการสูญเสียความชอบธรรมในความสัมพันธ์ทางอำนาจที่มีผลบังคับใช้ภายในอาณาเขตทางการเมืองเหมือนกัน แต่ทั้งการปฏิวัติและการรัฐประหารก็มีรูปแบบ , จุดมุ่งหมายและมิติของการสูญเสียความชอบธรรมที่แตกต่างกัน

การปฏิวัตินั้นเป็นการสูญเสียความชอบธรรมในระดับกว้างที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทั้งสามมิติ นั่นคือ การที่ตัวกฎเกณฑ์ทางสังคมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎแห่งอำนาจที่ใช้บังคับในสังคมไม่สามารถสนองตอบต่อผลประโยชน์และความพอใจของผู้คนในสังคมได้ จึงทำให้ผู้คนในสังคมสูญเสียความเชื่อในหลักการที่ใช้อ้างเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของกฎแห่งอำนาจนั้นสุดท้ายคือการถดถอยความยินยอมต่ออำนาจที่เกิดขึ้น เป้าหมายของการปฏิวัติจึงเป็นเปลี่ยนทั้งระบบและการนำกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ทางอำนาจใหม่ ๆ , หลักการที่ช่วยพิสูจน์ความถูกต้องแบบใหม่และการแสดงออกถึงความยินยอมต่อระบบแบบใหม่มากกว่าที่จะหวังให้เป็นแค่การเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายหรือแค่ตัวรัฐบาล รูปแบบของการปฏิวัติจึงเป็นเรื่องของการระดมพลของคนส่วนใหญ่ในสังคม

⁴¹Ibid., pp. 205-6.

⁴²Ibid., pp. 205-42.

ในขณะที่ การรัฐประหารเป็นสภาวะที่รัฐบาลพลเรือนได้สูญเสียความเชื่อมั่นจากประชาชนในเรื่องความสามารถที่จะรักษาความมุ่งหมายพื้นฐานของรัฐบาลในการปกครองไว้ได้ ซึ่งวิกฤตการณ์ที่สำคัญคือ การทำงานที่ล้มเหลวของรัฐบาล โดยทั่วไปแล้วการรัฐประหารมักเกิดจากการกระทำของกลุ่มทหาร ด้วยความเชื่อที่ว่าคุณภาพเฉพาะของการเป็นสถาบันทหารที่มีความตรงข้ามกับลักษณะหลัก ๆ ของนักการเมือง ไม่ว่าจะด้วยลักษณะที่สถาบันทหารคือสถาบันที่เกิดขึ้นเพื่อปกป้องความเป็นชาติ , การถือผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก , ความมีวินัย และการฝึกให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งบังคับบัญชามากกว่าการพูด ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะตรงข้ามที่ถูกทำให้เชื่อว่าสมควรแก่การเข้ามา มีบทบาทกอบกู้ความล้มเหลวในการดำเนินงานของรัฐบาลพลเรือน ซึ่งเท่ากับว่าการดำเนินการทางการเมืองที่นำเอาศักยภาพของการสร้างความชอบธรรมด้วยการแสดงความยินยอมต่อการรัฐประหาร (ซึ่งการแสดงความยินยอมนี้อาจแสดงออกด้วยการเพิกเฉยของประชาชนก็ได้) ⁴³ และอรรถกถาของเหตุผลที่ว่าด้วยลักษณะตรงข้ามของสถาบันทหารและสถาบันทางการเมืองที่ช่วยพิสูจน์ความถูกต้องตามหลักการว่าการรัฐประหารที่ดำเนินการโดยกลุ่มทหารจะช่วยในการแก้ไขความล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือนได้ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าหลักการหรือเหตุผลของระบบการเมืองแบบเดิมจะได้เปลี่ยนแปลงไป พิจารณาได้จากการสิ้นสุดการรัฐประหารในแต่ละครั้งประชาชนจะทำการถอดถอนความยินยอมต่อสถานการณ์ฉุกเฉินและเรียกหากฎแห่งอำนาจแบบเดิมภายใต้รัฐบาลพลเรือนอีกครั้ง ทั้งนี้เป็นเพราะการรัฐประหารเกิดขึ้นเพราะความล้มเหลวต่อการบริหารงานของรัฐบาลพลเรือนซึ่งกฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถช่วยในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงความล้มเหลวที่เกิดขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่าหลักการความเชื่อพื้นฐานของการปกครองไม่ว่าจะในระบบคอมมิวนิสต์หรือด้วยหลักการของระบอบประชาธิปไตยที่ถือหลักการอำนาจอธิปไตยจากปวงชนจะเสื่อมศรัทธาในตัวเองแต่อย่างใด ซึ่งสิ่งนี้ตรงข้ามกับการปฏิวัติอันเกิดจากการล้มเหลวของความชอบธรรมในสามมิติ การปฏิวัติจึงเป็นการสูญเสียความชอบธรรมทั้งระบบในขณะที่การรัฐประหารเป็นการสูญเสียความชอบธรรมในมิติที่น้อยกว่า ⁴⁴

อย่างไรก็ตาม การสูญเสียความชอบธรรมไม่ว่าจะในมิติใด , เกิดขึ้นทั้งระบบหรือไม่ ต่างก็ตั้งอยู่บนฐานที่ว่าความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมนั้นเป็นเรื่องของโครงสร้าง 3 มิติที่ปฏิบัติงานร่วมกันภายในสังคม ซึ่งต้องระลึกรู้เสมอว่าความชอบธรรมนั้นไม่ใช่เรื่องของการมีหรือไม่มีแต่เป็นเรื่องของระดับว่าที่มีอยู่นั้นมีมากหรือน้อย ในทางเดียวกัน การสูญเสียความชอบธรรมจึงไม่ใช่เรื่องของการสูญเสีย

⁴³โปรดดู John Locke ในเรื่องของการมีส่วนร่วมแบบไม่แสดงออก (Tacit consent)

⁴⁴Beetham, *The legitimation of power*, pp. 221-36.

ทั้งหมดหรือไม่สูญเสียเลยแต่เป็นระดับของการสูญเสียว่าระบบได้สูญเสียความชอบธรรมไปในระดับใด การแสดงออกของการสูญเสียความชอบธรรมจึงมีความแตกต่างกันไปตามมิติและระดับของการสูญเสียนั้น

หน่วยที่ 5 สรุปความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมของ Beetham

การวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับความชอบธรรมของ Beetham ในหนังสือเรื่อง The Legitimation of Power นั้นอาศัยโครงสร้างสามแบบ (Threefold Structures) ของความชอบธรรมเป็นหลักนั้นคือ

1. ความถูกต้องตามกฎหมายของกฎหมาย , กฎเกณฑ์ทางสังคม

ด้วยเหตุที่กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคมเป็นความชอบธรรมพื้นฐานที่ช่วยกำหนดความสัมพันธ์ทางอำนาจให้กับผู้คนในสังคม การกระทำใดที่มีความสอดคล้องกับกฎเกณฑ์เหล่านี้จึงถือได้ว่ามีความชอบธรรมแล้วในระดับหนึ่ง

2. การพิสูจน์ความถูกต้องของกฎแห่งอำนาจที่ใช้บังคับนั้น

กฎแห่งอำนาจที่มีลักษณะเป็นกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคมนั้นไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเลื่อนลอยแต่ต้องอาศัยแนวคิดหรือทฤษฎีที่ช่วยพิสูจน์ว่ากฎแห่งอำนาจนั้นจะช่วยสนองต่อความต้องการของสังคมหรืออย่างน้อยที่สุดจะเกิดผลดีกับคนส่วนใหญ่ในสังคม ด้วยเหตุนี้กฎแห่งอำนาจจึงได้รับการยอมรับใช้ปฏิบัติและควบคุมผู้คนในสังคม

3. การแสดงความยินยอมของปวงชน

การยอมรับในความคิดทางการเมืองใด ๆ นั้นเกิดขึ้นจากการระดมพลไม่ว่าเพื่อการคัดค้านหรือการสนับสนุนต่อหลักการแทบทั้งสิ้น ซึ่งการแสดงความยินยอมของปวงชนอาจกระทำโดยรูปแบบพิเศษเช่นการเลือกตั้งหรือแม้แต่การอยู่ในความสงบเพื่อแสดงถึงการให้การสนับสนุนต่อระบบที่มีอยู่อย่างต่อเนื่องเช่นกัน

มิติทั้งสามจะทำงานร่วมกันและสร้างกฎแห่งอำนาจ (Rules of Power) ขึ้นมาเพื่อใช้ปฏิบัติกับผู้คนในสังคมตามแนวทางที่สอดคล้องกับหลักแห่งผลประโยชน์ของผู้ปกครองแต่การดำเนินการร่วมกันของมิติทั้งสามจะเป็นไปโดยอ้างถึงผลประโยชน์ส่วนรวมที่มีร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง

ครองเป็นสำคัญ ระดับของความสอดคล้องในการปฏิบัติกรร่วมกันของมิติทั้งสามจะก่อระดับของความชอบธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม

ความชอบธรรมในความเห็นของ Beetham จึงเป็นการปฏิบัติกรของมิติสามอย่างอันได้แก่ กฎเกณฑ์ทางสังคม , การพิสูจน์ความถูกต้องของกฎเกณฑ์ด้วยแหล่งกำเนิดทางความคิด , ความรู้ , ความเชื่อต่าง ๆ กับการแสดงออกถึงความยินยอมของผู้คนในสังคม ซึ่งได้ก่อรูปร่างความสัมพันธ์ทางอำนาจที่เอื้อประโยชน์กับผู้มีอำนาจเป็นสำคัญ ซึ่งความชอบธรรมนั้นไม่ได้เป็นเรื่องของการมีหรือไม่มีเสียทีเดียว แต่เป็นเรื่องของระดับที่เกิดจากความสอดคล้องของการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างตัวแปรทั้งสามข้างต้นว่ามีแค่ไหน , เพียงใดเป็นสำคัญ



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเกี่ยวกับประเด็นเรื่องความชอบธรรมของ

Niccolo Machiavelli และ David Beetham

บทที่ผ่าน ๆ มาเป็นการศึกษาวิเคราะห์ความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมของ Machiavelli และ Beetham โดยแยกศึกษาเฉพาะของแต่ละคน ในบทนี้จะเป็นการนำข้อสรุปความคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมของนักคิดทั้งสองท่านมาทำการเปรียบเทียบเพื่อแยกแยะ , วิเคราะห์และหาข้อสรุปถึงความเหมือน , ความแตกต่างและลักษณะพิเศษที่นักคิดทั้งสองท่านมีในการศึกษาประเด็นเรื่องความชอบธรรมทางการเมือง โดยจะอาศัยกรอบทางการศึกษารอบใหญ่ที่ได้จากการวิเคราะห์รูปร่าง , นิยามของความชอบธรรมที่ได้จากการศึกษาในบทที่สองซึ่งได้แก่ รูปร่างของอำนาจและความเชื่อเป็นกรอบการศึกษาเปรียบเทียบเบื้องต้นในส่วนแรก และในส่วนที่สองจะได้นำข้อสรุปเกี่ยวกับความชอบธรรมที่เกิดจากลักษณะเฉพาะอันเป็นข้อสรุปจากการศึกษาในบทที่สามและบทที่สี่มาทำการศึกษาเปรียบเทียบก่อนที่จะเข้าสู่บทสุดท้ายอันเป็นบทสรุปผลการศึกษาทั้งหมดต่อไป

ส่วนที่ 1 การศึกษาเปรียบเทียบความชอบธรรมในกรอบของอำนาจและความเชื่อ

1.1 อำนาจ

สำหรับ Machiavelli แล้ว อำนาจของเจ้าก็คืออำนาจของรัฐอันเป็นอำนาจในการจัดการกับผลประโยชน์ต่าง ๆ ภายในรัฐ และรัฐคือเจตนากรรม (will) ของเจ้าผู้ปกครองและมัน (รัฐ) คืออะไรก็ตามที่เจ้าผู้ปกครองเจตนาจะให้เกิดขึ้น¹ ดังนั้น อำนาจของ Machiavelli จึงเป็นเรื่องของความสามารถในการจัดการ , สั่งการ , บังคับ หรือการกระทำอื่นใดที่เป็นไปเพื่อการบรรลุต่อเจตนากรรมของผู้มีอำนาจนั้น แนวคิดนี้ไม่ได้แตกต่างไปจากความเห็นของ Beetham ดังที่ได้ทำการศึกษาไปแล้วในบทที่ 4 ซึ่งได้ข้อสรุปว่า อำนาจ ตามความเห็นของ Beetham คือ ความสามารถในการสร้างอิทธิพลหรือควบคุมการกระทำของคนอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ

¹นิโคโล แมคเคียเวลลี, เจ้าผู้ปกครอง, แปลโดย สมบัติ จันทรวงศ์ พิมพ์ครั้งที่ 2

(กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ; สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 40-2.

ซึ่งการมีอำนาจในความเห็นของ Beetham ต้องประกอบด้วยเงื่อนไขของการครอบครองความสามารถที่เหนือกว่าคนอื่น ๆ และต้องมีความเป็นอิสระคู่กัน ในเรื่องของความเห็นที่เหนือกว่าคนอื่น ๆ นี้ Machiavelli เองก็ได้พูดถึงเรื่องของ คุณธรรม (Virtu) ซึ่งหมายถึงสติปัญญาและความสามารถในการหยั่งรู้และตัดสินใจต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ² คุณสมบัตินี้เป็นคุณสมบัตินี้ที่เหนือกว่าคนอื่น ๆ ที่จะช่วยบอกว่าเจ้าผู้ปกครองนั้นจะสามารถบรรลุผลในการได้มาและการปฏิบัติการของอำนาจอย่างมากหรือน้อยกว่า นอกจากนี้เขายังได้พูดถึงความเห็นที่ได้อาจมาจากสายโลหิตในการสืบต่ออำนาจและตัวอย่างอื่น ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบหนึ่งในการได้มาและการปฏิบัติการทางอำนาจคือการครอบครองความเห็นที่เหนือกว่าในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นความเห็นที่สอดคล้องกับความเห็นของ Beetham

เรื่องที่น่าสนใจ คือเรื่องของ “โชคชะตา” อันเป็นสิ่งที่อยู่เหนือการควบคุมของมนุษย์และอาจเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถคาดการณ์ได้หรือไม่ในบางที ซึ่ง Machiavelli เห็นว่าคุณธรรมหรือความเห็นที่เหนือกว่าในเรื่องของความสามารถในการหยั่งรู้และการประเมินสถานการณ์นั้นมีความสัมพันธ์กับเรื่องของโชคชะตาอยู่บ้าง โดยโชคชะตาจะให้โอกาสในขณะที่คุณธรรมหรือความเห็นที่เหนือกว่าในการหยั่งรู้จะช่วยให้อำนาจและใช้ประโยชน์จากโอกาสนั้นได้

นอกจากความหมายของโชคชะตาจะมีได้ 6 ประการตามที่ได้กล่าวถึงไว้แล้วในบทที่ 3 เรายังสามารถตีความความหมายของโชคชะตาในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของความชอบธรรมโดยตรงได้อีกด้วย พิจารณาได้จากกรณีที่ Machiavelli กล่าวถึงเจ้าผู้สูญเสียรัฐที่แม้จะทำได้ทำตามขั้นตอนต่าง ๆ ตามวิธีการที่ได้กล่าวถึงไว้แล้ว ความสูญเสียที่เกิดขึ้นก็ยังไม่ใช่เรื่องของโชคชะตาแต่อย่างใด

“เพราะฉะนั้น ขอให้เจ้าผู้ปกครองเหล่านี้ของเรา ผู้ซึ่งได้อยู่ในรัฐโดยเจ้าผู้ปกครองมาเป็นเวลาหลายปี และสูญเสียมันไป จงอย่าได้กล่าวหาเทพีแห่งโชคชะตา แต่ควรกล่าวหาความเกียจคร้านของตนเอง”³

คำถาม คือ เหตุใดแม้จะได้ปฏิบัติตามคำแนะนำที่เขาได้แนะนำไว้ทั้งหมดแล้ว หากจะยังคงต้องสูญเสียรัฐไปจึงไม่ใช่เรื่องของโชคชะตา แต่กลับเป็นความบกพร่องของเจ้าอีก อะไร

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 141-4.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 302

คือความเกียจคร้านที่ Machiavelli กล่าวถึง อะไรคือสิ่งที่เขาเล็งเห็นนอกเหนือจากยุทธวิธีทั้งหมดที่เขาได้กล่าวถึงไปแล้ว

จะเข้าใจประเด็นนี้ได้ต้องทำการพิจารณาเนื้อหาในงานเรื่องเจ้าผู้ปกครองของเขาอย่างละเอียดในส่วนของบทที่ 24-25 ในที่นี้จึงทำการศึกษาเทียบเนื้อความทั้งจากงานแปลภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อช่วยในการตรวจสอบการตีความจากวิธีการเขียนที่ซับซ้อนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสองบทนี้เพื่อลดทอนความผิดพลาดจากการตีความและไม่ใช้การที่กักความหมายที่ซ่อนอยู่เอาเอง

Machiavelli เห็นว่า ความผิดพลาดอีกประการที่หากเจ้าจะต้องสูญเสียรัฐที่เขาได้เคยครอบครองอยู่นั้นก็เป็นเพราะเขาไม่เคยเล็งเห็นหรือเขาเห็นแต่ได้ละเลยไม่ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้

“เพราะในยามสงบ พวกเขาไม่เคยคิดว่า (เวลา) อาจเปลี่ยนแปลงได้ (เพราะในยามสงบ การไม่พิจารณาถึงความแปรปรวน คือ ข้อบกพร่องที่พบได้ทั่วไปของมนุษย์)”⁴

“For in quiet times they never thought that things could change (it is a common human failing when the weather is fine not to reckon on storms)”⁵

อะไรคือความแปรปรวน , อะไรคือสิ่งที่ Machiavelli เห็นว่าอาจเปลี่ยนแปลงได้เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของกาลเวลา นี่เป็นสิ่งสำคัญเพราะหมายความว่า เจ้าที่แม้จะปฏิบัติตามหลักการต่าง ๆ ที่เขาได้กล่าวถึงไปแล้วนั้น เจ้ายังจะต้องรู้หรือระลึกได้อีกว่าโดยธรรมชาติ (ซึ่งเกินความสามารถในการควบคุมของมนุษย์อย่างเรา ๆ ที่จะกำหนดหรือเปลี่ยนแปลง) มีความเปลี่ยนแปลงซึ่งในความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายนั้นมีบางสิ่งที่เจ้าต้องพึงสังเกตและระมัดระวังอยู่เสมอ

สำหรับ Machiavelli แล้วความแปรปรวนดังกล่าว คือ การเปลี่ยน, การถ่ายโอนของกฎแห่งอำนาจและการเปลี่ยนแปลงของการสนับสนุนของมวลชน ซึ่ง Machiavelli ได้ซ่อนความหมายของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอันเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เจ้าต้องพึงระลึกไว้อยู่ตลอดเวลาไว้ดังนี้

⁴ เล่มเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

⁵ Machiavelli, N., *The Prince*, p.84

“ดังนั้น เมื่อยามคับขันมาถึง พวกเขา (เจ้า) จึงคิดถึงแต่เฉพาะการหนี และไม่เคยมองถึง การป้องกันตนเอง และพวกเขาหวังว่าเมื่อประชาชนเบื่อความหยาบคายของผู้ชนะ ประชาชนก็จะ เรียกพวกเขากลับมา”⁶

*“When the difficult times came, they thought only of fleeing and not of defending themselves, and they hoped that the people, angered by the arrogant conduct of the conquerors, would restore them to power”*⁷

เห็นได้ว่าสิ่งที่เปลี่ยนไปในช่วงเวลาคับขัน คือ อำนาจที่เปลี่ยนจากเจ้าคนเดิมไปสู่ผู้ชนะ และในขณะเดียวกันความรู้สึกหรือทัศนคติของประชาชนในการสนับสนุนเจ้าของพวกเขา ก็สามารถเปลี่ยนไปได้ พวกเขาอาจให้การสนับสนุนต่อผู้พิชิตในตอนแรกแต่เมื่อเวลาเปลี่ยนไปพวกเขาก็อาจเบื่อหน่ายและหันกลับมาหรือแม้แต่อาจไปให้ความสนับสนุนต่อเจ้าคนใหม่ก็ได้ (ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ เช่น ยุทธวิธีที่ผู้ชนะหรือเจ้าคนใหม่ใช้ในการรักษารัฐ)

สิ่งที่น่าสนใจก็คือ Machiavelli มองเห็นความจริงของการเปลี่ยนแปลงในสองสิ่งข้างต้นว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ แต่เขาก็ไม่ได้คิดว่าเจ้าควรจะต้องปล่อย การเปลี่ยนแปลงนี้ให้เกิดขึ้นอย่างเฉยตามเฉย

“เมื่อไม่มีทางอื่น ทางแก้ไข(ด้วยการปล่อยไปตามเฉย)ดังกล่าวเป็นสิ่งดี แต่มันก็เป็นสิ่งที่เลวอย่างแท้จริงที่จะปล่อยทางแก้ไขอื่น ๆ ให้หลุดมือไป เพื่อใช้ทางนี้ เพราะเราไม่ควรจะล้มโดย เชื่อว่าจะได้พบใครสักคนหนึ่งที่จะจุดท่านขึ้นมา.....

เฉพาะการป้องกันที่ขึ้นอยู่กับตัวท่านเองและคุณธรรมของท่านเท่านั้นจึงจะเป็นการป้องกันที่ดี ที่แน่นอนและคงทน”⁸

ข้อความทั้งหมดข้างต้นบอกให้รู้ว่าเจ้าต้องระลึกไว้ว่าโดยธรรมชาติแล้วกฎแห่งอำนาจ และทัศนคติของประชาชนในรัฐจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ซึ่งเจ้าไม่อาจยับยั้งการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ให้เกิดขึ้น แต่เจ้าสามารถรับมือหรือป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยน

⁶ สมบัติ จันทรวงศ์, เจ้าผู้ปกครอง, อังแล้ว , หน้า 302

⁷ The prince, p.84

⁸ สมบัติ จันทรวงศ์, เจ้าผู้ปกครอง, อังแล้ว, หน้า 302

แปลงดังกล่าวได้ เมื่อกฎแห่งอำนาจและทัศนคติของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญอันเป็นพื้นฐานในการถือครองอำนาจ เจ้าคงไม่อาจปล่อยให้การเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติของสองสิ่งนี้มาทำให้เจ้าต้องสูญเสียอำนาจ

สำหรับการป้องกันการเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติของกฎแห่งอำนาจและทัศนคติของประชาชน Machiavelli ได้เสนอไว้ในบทที่ 25 โดยเขากล่าวไว้ว่า

“อาจเป็นจริงที่เทพีแห่งโชคชะตาเป็นผู้กำหนดครึ่งหนึ่งของการกระทำของเรา แต่ก็อาจเป็นจริงด้วยเช่นกันว่านางก็ปล่อยให้ครึ่งหนึ่งหรือปานนั้น อยู่ในความควบคุมของเรา”⁹

Machiavelli เปรียบเทียบให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของกฎแห่งอำนาจและทัศนคติของประชาชนที่เป็นเรื่องของโชคชะตานั้นเปรียบเสมือนสายน้ำที่เชี่ยวกราก ที่จะถาโถมสวนกระแสต่าง ๆ ไปถัดถมกันใหม่ที่ใหม่ (เหมือนการพัดพาอำนาจจากผู้หนึ่งไปยังอีกผู้หนึ่ง) แม้เราจะไม่สามารถเปลี่ยนทิศทางการไหลของสายน้ำตามธรรมชาติได้ (เช่นที่เราไม่สามารถยับยั้งการเปลี่ยนแปลงของอำนาจตามธรรมชาติ) แต่ก็ยังคงสามารถต้านทานหรือลดทอนความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้นได้

“ข้าพเจ้าขอเปรียบนาง (เทพีแห่งโชคชะตา) เหมือนกับหนึ่งในแม่น้ำที่เชี่ยวกราก ซึ่งเมื่อมันเกรี้ยวกราดขึ้นมา ก็จะท่วมท้นที่ราบ ทำลายต้นไม้และสิ่งก่อสร้าง พัดพาดินจากที่หนึ่งไปถมยังอีกที่หนึ่ง ทุก ๆ คนจะหนีการถาโถมไปข้างหน้าของมัน ทุก ๆ คนยอมแพ้ต่อแรงเชี่ยวกรากของมัน โดยไม่สามารถจะต้านทานมันในทางใดได้เลย และถึงแม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นดังว่า ก็มีได้หมายความว่า เพราะฉะนั้น ในยามสงบ มนุษย์จะไม่สามารถเตรียมการล่วงหน้าในเรื่องการป้องกันและการสร้างเขื่อนกั้นน้ำในแบบวิธีการที่เมื่อน้ำขึ้นในภายหลัง น้ำก็จะไหลออกไปทางคลอง หรือไม่เช่นนั้นแรงเชี่ยวกรากของมันก็จะไปตามอำเภอใจหรือเป็นอันตรายมากนัก”¹⁰

“สิ่งเดียวกันนี้เกิดขึ้นกับเทพีแห่งโชคชะตา ผู้ซึ่งแสดงอำนาจของนางออกมาให้เห็นในที่ซึ่งไม่มีคุณธรรมที่ถูกจัดระเบียบแบบแผนเพื่อตัดทานนาง และนางก็หันเหแรงเชี่ยวกรากของนางไปยังที่ ๆ นางรู้ว่าไม่ได้มีการสร้างเขื่อนกั้นน้ำและการป้องกันเพื่อสะกดนางไว้”¹¹

⁹ เล่มเดียวกัน, หน้า 305

¹⁰ เล่มเดียวกัน, หน้า 305-6

¹¹ เล่มเดียวกัน, หน้า 306

เจ้าที่ฉลาดจึงต้องอาศัยคุณธรรมที่มีอยู่ทำการตัดสินใจและพิจารณาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของเวลาและสถานการณ์ เพื่อที่จะรักษาอำนาจไว้ เจ้าจึงควรเปลี่ยนแปลงธรรมชาติของตนเองให้สอดคล้องกับธรรมชาติที่เปลี่ยนไปของยุคสมัย

“นั่นคือ ที่ว่าเจ้าผู้ปกครองผู้ซึ่งขึ้นอยู่กับเทพีแห่งโชคชะตาอย่างเต็มที่ที่จะพินาศเมื่อนางเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นข้าเจ้าจึงเชื่อว่าเขาผู้ซึ่งพบว่าแบบวิธีการดำเนินงานของตนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับคุณลักษณะของยุคสมัยนั้นจะมีความสุข และในทำนองเดียวกัน เขาผู้ซึ่งการดำเนินงานของเขาไม่สอดคล้องกับยุคสมัยก็จะไม่มีความสุข”¹²

“เพราะถ้าเขาเปลี่ยนธรรมชาติของเขาไปตามยุคสมัยและสภาพแวดล้อม เทพีแห่งโชคชะตาก็จะไม่เปลี่ยน”¹³

การที่จะบอกได้ว่าเจ้าควรที่จะเปลี่ยนธรรมชาติของตนให้สอดคล้องกับยุคสมัยได้อย่างไร คือ การใช้คุณธรรมที่มีอยู่ในการทำความเข้าใจต่อธรรมชาติของโชคชะตา เราจะเข้าใจการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นธรรมชาติของสิ่ง ๆ หนึ่งได้ก็จะต้องทำความเข้าใจต่อธรรมชาติของสิ่ง ๆ นั้นเสียก่อน เมื่อเข้าใจแล้วจะทำการเปลี่ยนแปลง , ควบคุมหรือปล่อยเฉยต่อสิ่งนั้น ๆ ก็สุดแท้แต่ผู้ที่สามารถทำความเข้าใจได้ ไม่ต่างกับการพยายามอธิบาย, หรือการพยายามศึกษาว่ามนุษย์ควรจะเป็นอย่างไรเราก็ต้องทำความเข้าใจว่าธรรมชาติของมนุษย์เป็นอย่างไรด้วย

สำหรับ Machiavelli ธรรมชาติของโชคชะตาเป็นธรรมชาติของผู้หญิง และด้วยธรรมชาติต่าง ๆ ของผู้หญิงนี้การที่คิดจะควบคุมโชคชะตาต้องอาศัยความมูทะลุุดันมากกว่าที่จะคอยพินอบพิเทาระมัดระวังภัยอย่างคนฉลาด

“ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับข้อวินิจฉัยนี้เป็นอย่างมากที่ว่าเป็นการดีกว่าที่จะหุนหันพลันแล่นยิ่งกว่าระมัดระวัง เพราะเทพีแห่งโชคชะตาเป็นสตรี และถ้าบุคคลใดปรารถนาจะควบคุมนาง ก็จำเป็นที่จะต้องตีและทุบให้นางล้มลง และเขาก็จะพบว่านางปล่อยให้ตนเองถูกเอาชนะโดยบุรุษเหล่านี้ ยิ่งกว่าโดยผู้ที่ดำเนินการอย่างเย็นชา และเพราะฉะนั้นก็เช่นเดียวกันกับสตรีเพศ นางจึง

¹² เล่มเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

¹³ เล่มเดียวกัน, หน้า 307

เป็นมิตรกับคนหนุ่ม ๆ เสมอ เพราะพวกเขาจะมีดวงน้อยกว่า ุร้ายกว่า และควบคุมนางอย่าง มุทะลุดุคั่นมากกว่า”¹⁴

อะไรคือความมุทะลุดุคั่นที่เขาพูดถึง เจ้าต้องใช้คุณธรรมอันเป็นสมบัติส่วนตัวในการ พิจารณาและทำความเข้าใจต่อธรรมชาติของโชคชะตา และยังคงทำความเข้าใจต่อความมุทะลุ ดุคั่นที่เจ้าต้องกระทำเพื่อควบคุมโชคชะตา การกระทำเหล่านี้เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของเจ้าคือ การรักษาอำนาจในการจัดการต่อกิจการต่าง ๆ ภายในรัฐ อีกนัย การทำความเข้าใจต่อธรรมชาติ ของโชคชะตาและอาศัยความมุทะลุดุคั่นเพื่อควบคุมโชคชะตาเป็นไปเพื่อรักษาความชอบธรรมใน การปกครองให้แก่เจ้านั่นเอง เมื่อกฎแห่งอำนาจและการสนับสนุนตามทัศนคติของมวลชนจะ เปลี่ยนไปตามยุคสมัยและสภาพแวดล้อมอันเป็นเรื่องของโชคชะตา ซึ่งจะมีผลให้เจ้าสูญเสียความ ชอบธรรมในการปกครอง เจ้าที่ฉลาดจึงต้องรู้วิธีที่จะรับมือกับความเปลี่ยนแปลงนี้

ความมุทะลุดุคั่นของ Machiavelli ในการควบคุมโชคชะตาจึงมีข้ออะไรอื่นแต่เป็นความลุ่ม ลึก , หลักแหลม อันเกิดจากคุณธรรมของเจ้าที่จะทำการสร้างรูปแบบของอำนาจให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของยุคสมัย เจ้าที่เข้าใจธรรมชาติของอำนาจและโชคชะตาอย่าง ถ่องแท้จะเข้าใจได้ว่าสิ่งเหล่านี้สามารถเปลี่ยนรูปแบบไปได้อย่างเสมอ ไม่ต่างกับสตรีที่นิยมแต่ง อารมณ์ไปตามสมัยนิยม กระนั้นภายใต้อารมณ์ที่เปลี่ยนไปเนื้อแท้ก็คืออำนาจและธรรมชาติที่คง เดิมภายใต้รูปร่างภายนอกที่ถูกปรุงแต่งไปในแต่ละวัน หากอยากควบคุมสตรีก็จงซื้ออารมณ์ให้ นางใส่ในลักษณะของของกำนัลด้วยความรักและความเอาใจใส่ อย่าได้คิดบังอาจที่จะเข้าควบคุม และออกคำสั่งให้นางใส่ชุดใดและไม่ใส่ชุดใด นางอาจโอนอ่อนในที่แรกแต่เมื่อเวลาผ่านไปธรรมชาติของการเป็นผู้ควบคุมอำนาจ¹⁵ จะทำการต่อต้านและลุกขึ้นมาเปลี่ยนอารมณ์นั้นด้วยความ เกี้ยวกราดและอาจทำลายทุกสิ่งทุกอย่างได้ไม่ต่างกับกระแสน้ำที่เชี่ยวกราก และหากอยากทำให้นางประทับใจก็ต้องสรรหาอารมณ์ที่เข้าได้กับสมัยนิยม สตรีนั้นพึงพอใจที่จะได้รับของขวัญหรือ ของกำนัลจากบุรุษเสมอและนางมักจะละเลยข้อเท็จจริงที่ว่าของกำนัลชิ้นนั้นอาจไม่ได้แตกต่างใน สาระกับสิ่งที่นางกำลังสวมใส่อยู่เท่าใดนัก ของที่ใหม่กว่า, แสดงออกถึงความเอาใจใส่และถูกมอบ ให้ด้วยคำหวานที่แสดงถึงความใส่ใจ, เป็นห่วงเป็นใยและความหวังดีจะไม่เคยถูกปฏิเสธจากสตรี แต่อย่างใด

¹⁴ เล่มเดียวกัน , หน้า 308

¹⁵ หากอำนาจมีอยู่ได้ในสิ่งมีชีวิต สตรีผู้ให้กำเนิดสิ่งมีชีวิตจึงถูกตีความให้เป็นผู้ควบคุม และให้กำเนิดอำนาจด้วยเช่นเดียวกัน

ไม่ต่างกับเจ้าที่ชาญฉลาดที่ระลึกถึงการเปลี่ยนแปลงของโชคชะตา อาศัยคุณธรรมในการพิจารณาว่ายุคสมัยกำลังหันทิศไปในทางใด เจ้าที่ฉลาดย่อมจะคอยดูการเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่ตลอดเวลาและแทนที่เขาจะเฝ้าดูอย่างคนฉลาดที่ได้แต่พึ่งพิงเครื่องมือทางกฎหมายและกองกำลังทหารเพื่อยับยั้งการเปลี่ยนแปลงของสังคม เขาจะเริ่มสร้างฐานอำนาจแบบใหม่ที่สอดคล้องกับทิศทางของอำนาจที่กำลังจะเปลี่ยนไป และเขาจะอาศัยคุณธรรมที่มีอยู่ตัดสินว่าถึงเวลาอันเหมาะสมแล้วหรือยังที่จะทำการจับยึดรูปแบบกฎแห่งอำนาจแบบใหม่ที่ได้ก่อตัวขึ้นในสังคมให้มาเป็นของตนเอง และทำการมอบอย่างเป็นทางการให้กับสังคม และนี่อาจจะเป็นความหมายหนึ่งที่ Machiavelli บอกให้เจ้าลดความระมัดระวังแต่ให้ปฏิบัติตนเช่นบุรุษผู้มั่งคั่งผู้คิดที่จะควบคุมโชคชะตา หากเวลาที่เหมาะสมหมายถึงเวลาที่การสร้างรูปแบบของอำนาจ (ของเจ้าคนเดิม) ได้สอดคล้องกับกฎแห่งอำนาจแบบใหม่ที่ได้ก่อรูปร่างขึ้นแล้ว การมอบกฎแห่งอำนาจแบบใหม่ให้กับสังคมก็ไม่ต่างอะไรกับการสร้างบารมีและแสดงตัวเป็นผู้นำต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทางสังคม และแสดงให้เห็นว่าผลประโยชน์ของเจ้า (คนเดิม) นั้นไม่ได้ขัดอะไรต่อผลประโยชน์ของปวงชน เจ้าและปวงชนยังคงมีผลประโยชน์ร่วมกันได้อย่างเสมอ นอกจากนี้เจ้ายังสามารถสร้างภาพมายาภาพใหม่ซึ่งเป็นกฎแห่งอำนาจแบบใหม่ที่เจ้าสามารถทำการบิดเบือนรูปแบบจากรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงที่ได้ก่อรูปร่างขึ้นภายในสังคมขึ้นแรก เมื่อเจ้าอ้างตัวเป็นผู้นำรูปแบบกฎเกณฑ์ใหม่ ๆ มาใช้จึงทำให้เจ้าสามารถเข้าควบคุมต่อรูปร่าง . พัฒนาการที่ควรจะเป็นและกำหนดทิศทางในการเปลี่ยนแปลงของกฎแห่งอำนาจในสังคมได้มากขึ้น

เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยจะพบว่าคำอธิบายข้างต้นสามารถใช้อธิบายตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ระบบราชการในระดับท้องถิ่นที่เคยอยู่ภายใต้อำนาจแบบรวมศูนย์จากส่วนกลางเริ่มเปลี่ยนรูปแบบไปเป็นที่ปรึกษาทงถิ่นซึ่งเป็นภาพมายาคติที่สอดคล้องกับการเรียกร้องอำนาจอิสระในการจัดการต่อกิจการของท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นเอง ทั้งที่ความจริงการเป็นที่ปรึกษาท้องถิ่น คือ รูปร่างใหม่ในโครงสร้างอำนาจแบบเดิมที่ไม่ได้เปลี่ยนไปขอผู้ถืออำนาจคนเดิม และเมื่อโชคชะตาพัดมาอีกครั้งสังคมได้ก่อรูปแบบอำนาจใหม่ ๆ เช่น การสร้างประชาสังคม (Civil society) เพื่อจัดการกับกิจการในพื้นที่ของตนเอง รัฐที่ฉลาดก็ย่อมจะมองเห็นการเปลี่ยนแปลงและพร้อมที่จะเข้าไปเป็นที่ปรึกษาแก่การจัดตั้งประชาสังคมเพื่อปิดเบือนความจริงที่ว่า ประชาสังคม คือ การเป็นอิสระจากรัฐในระดับหนึ่งเพื่อการดูแลกิจการในพื้นที่ของตนเอง การปิดเบือนที่เกิดขึ้นช่วยสร้างภาพมายาที่ทำให้ดูเหมือนมีการเปลี่ยนแปลงในรูปร่างแต่รูปร่างที่ถูกปิดเบือนมานั้นก็ย่อมไม่ใช่ของจริง รายละเอียดที่ถูกปิดเบือนคือ รายละเอียดที่ช่วยให้โครงสร้างอำนาจแบบเดิมอยู่ได้ หากไม่มีใครสามารถรู้สึกตัวถึงความแตก

ต่างระหว่างภาพของจริงกับภาพที่รัฐได้บิดเบือนไปโครงสร้างอำนาจแบบเดิมก็จะสามารถอยู่ได้ภายใต้รูปร่างแบบใหม่

อำนาจจึงไม่ใช่สิ่งที่คนคนหนึ่งจะถือครองได้แค่ครั้งเดียว อำนาจเป็นอะไรบางอย่างที่สามารถเปลี่ยนรูปแบบได้โดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนมือของผู้ถือครอง (คนคนหนึ่งจึงสามารถถือครองอำนาจได้ในหลายรูปแบบหากเขารู้ว่าจะทำตนให้สอดคล้องกับรูปแบบที่เปลี่ยนไปอย่างไร หรือจะทำให้รูปแบบที่เปลี่ยนไปสอดคล้องกับเขาได้อย่างไร)

ข้อสังเกตประการหนึ่ง คือ เจ้าที่สามารถควบคุมโชคชะตาได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเจ้าที่เหนือกว่าเจ้าอื่นใดเพราะเขาไม่ได้เพียงแค่มีความชอบธรรมในการรักษารัฐแต่เขายังสามารถควบคุมและกระทำตัวให้สอดคล้องกับความชอบธรรมของอำนาจที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยได้ มากไปกว่านั้นเขายังสามารถบิดเบือนรูปร่างของความชอบธรรมที่สังคมต้องการมาให้สอดคล้องกับธรรมชาติของตน การที่เจ้าจะสามารถกระทำการได้ดังนี้เจ้าต้องอาศัยคุณธรรมเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และตัดสินใจต่อช่วงเวลาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

ปัญหาคืออะไรเป็นคุณธรรมของ Machiavelli . หากคุณธรรมนี้เป็นความสามารถในการวิเคราะห์และตัดสินใจต่อสถานการณ์แล้ว คุณธรรมนี้มาจากไหน เป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการเรียนรู้หรือเป็นสิ่งที่มียู้อยู่แต่กำเนิดของคนแต่ละคน คุณธรรมเป็นเรื่องของพรสวรรค์ที่มาแต่กำเนิดซึ่งหมายความว่าคนแต่ละคนจะได้รับพรสวรรค์ที่ไม่เหมือนกัน การเป็นเจ้าจึงไม่ใช่เรื่องที่ใครก็ตามสามารถเป็นได้ หรือ คุณธรรมเป็นเรื่องที่เกิดจากการเรียนรู้ . สังสมประสบการณ์และฝึกฝนได้ ถ้าเป็นเช่นนั้นเจ้าจึงเป็นเรื่องที่ใครก็ตามที่มีเวลามากพอที่จะเรียนรู้ . ฝึกฝนเช่นว่าได้

จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ Machiavelli พูดถึงในเรื่องของโชคชะตานั้นมีความเป็นจริงอยู่ และเป็นจุดอ่อนจุดหนึ่งที่ Beetham ได้ละเลยไป แม้เขาจะได้กล่าวถึงการสร้างความชอบธรรมโดยอาศัยการอ้างถึงโชคชะตาฟาลิซิดไว้บ้างในเรื่องของการสร้างความชอบธรรมจากการสร้างความเชื่อ จนถึงเรื่องของการเปลี่ยนรูปแบบอำนาจที่ชอบธรรมไปตามบริบทที่แตกต่างกันของสังคม แต่เขาก็ไม่ได้แสดงให้เห็นธรรมชาติที่แท้ของอำนาจที่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามโชคชะตา ทำให้การเปลี่ยนแปลงทางอำนาจที่เกิดขึ้นตามความเห็นของเขาดูคล้ายกับเป็นผลมาจากปฏิบัติการทางอำนาจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งต่างจาก Machiavelli ที่มีการพูดถึงเรื่องของโชคชะตาอยู่ตลอดและได้พูดถึงเป็นเรื่องหลักไว้ตอนท้ายของหนังสือ ซึ่งต้องยอมรับว่าจุดนี้ทำให้งานของ Beetham ด้าน

หนึ่งสามารถถูกพิจารณาว่าให้ความสำคัญกับการถือครองความเหนือกว่าทางอำนาจมากเสียจนแทบจะกลายเป็นคำตอบเพียงประการเดียวสำหรับทุกสิ่ง

ถึงแม้ว่า Machiavelli จะได้พูดถึงเรื่องของโชคชะตาซึ่งเป็นส่วนประกอบหนึ่ง แต่เขาก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกระจ่างเกี่ยวกับเรื่องของโชคชะตามากนักการอธิบายของเขามีความคลุมเครือและไม่ชัดเจนว่าแท้จริงแล้วคืออะไรกันแน่ การทำความเข้าใจต่องานโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานในส่วนนี้ของเขาจึงมีโอกาที่จะเกิดความผิดพลาดได้มาก เพราะตัวเขาเองก็ขาดความกระจ่างในการสื่อสารมายังผู้อ่าน ความซับซ้อนในงานเขียนของ Machiavelli โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของโชคชะตาอาจทำให้ผู้ตีความเข้าใจว่าเขาได้เห็นประเด็นนี้อย่างกระจ่าง ทั้งที่คฤปกการอย่างหนึ่งของการตีความนั้นอาจเกิดมาจากการสะสมความรู้ที่มากขึ้นเรื่อย ๆ ทางวิชาการและได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่นำมาสู่การอธิบายความสำคัญของโชคชะตาที่เขาได้กล่าวถึง ต่างกับงานเขียนของ Beetham ที่มีความชัดเจนและเจาะลึกในรายละเอียดมากกว่า แต่เราก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าการกล่าวถึงเรื่องของโชคชะตาได้ทำให้งานของ Machiavelli มีมิติที่ลึกกว่าในการพิจารณาประเด็นทางด้านอำนาจและแสดงให้เห็นว่าธรรมชาติของอำนาจนั้นคือการเปลี่ยนแปลงได้

แม้จะพบว่ามีการละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกันอยู่บ้างแต่ทั้ง Machiavelli และ Beetham ก็พิจารณาว่าอำนาจนั้นเป็นเรื่องของการจัดการกับผลประโยชน์ต่าง ๆ ของสังคมเป็นหลัก สำหรับ Beetham เขาได้แสดงความเห็นที่ชัดเจนไว้ว่า การให้อำนาจรัฐในความหมายของเขานั้นตามหลักการแล้วผู้มีอำนาจต้องสร้างความชอบธรรมให้กับการปฏิบัติทางอำนาจโดยการอ้างถึงการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของรัฐ ทั้งที่ความจริงแล้ว ผลประโยชน์ส่วนรวมที่ผู้มีอำนาจอ้างถึงก็คือผลประโยชน์บางอย่างที่มีความสอดคล้องกันอยู่แล้วของผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ดังนั้น การให้อำนาจรัฐเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของรัฐ ก็คือ การให้อำนาจของผู้ปกครองเพื่อผลประโยชน์ของผู้ปกครอง (ที่บังเอิญสอดคล้องกับผลประโยชน์ของผู้ถูกปกครองด้วย) ในประเด็นนี้ Machiavelli ก็มีความเห็นที่เหมือนกันว่า การบรรลุต่อเจตนาหรือผลประโยชน์ของรัฐขึ้นอยู่กับการใช้อำนาจของเจ้าเป็นสำคัญและอำนาจรัฐคืออำนาจของเจ้า จึงเท่ากับว่า ผลประโยชน์ของรัฐที่ถูกทำให้บรรลุผลได้นั้นก็ย่อมเป็นผลประโยชน์ของเจ้าด้วย เพราะเจ้าคงจะไม่ใช้อำนาจของตนเองในการทำลายหรือบั่นทอนต่อผลประโยชน์ของตนและถ้ามันจะเป็นผลประโยชน์ของผู้ถูกปกครองก็ต้องเป็นผลประโยชน์ของผู้ปกครองที่มีความเกี่ยวข้องของสอดคล้องกับผลประโยชน์ของเจ้าด้วยเช่นกัน

โดยสรุปแล้ว ในประเด็นเรื่องอำนาจทั้ง Machiavelli และ Beetham ต่างก็มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า อำนาจเป็นเรื่องความสามารถในการควบคุม , ปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุต่อจุดประสงค์ต่าง ๆ ที่ต้องการซึ่งผู้มีอำนาจจำเป็นต้องมีการครอบครองความเหนือกว่าบางอย่างทางสังคมเป็นสำคัญ และอำนาจรัฐเป็นอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรผลประโยชน์ต่าง ๆ ทางสังคม เมื่ออำนาจรัฐคืออำนาจของผู้ปกครอง ด้วยเหตุนี้ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ถูกทำให้บรรลุได้ด้วยอำนาจของรัฐจึงเป็นผลประโยชน์ของผู้ปกครองโดยมากและหากจะเป็นผลประโยชน์ของผู้ถูกปกครองด้วยก็ย่อมต้องเป็นเรื่องของผลประโยชน์ที่ตรงหรือสอดคล้องกับผลประโยชน์ของผู้ปกครองเช่นกัน

1.2 ความเชื่อ

Machiavelli และ Beetham พิจารณา “ความเชื่อ” ในแง่ของการเป็นปัจจัยหนึ่งในการสร้างความชอบธรรมให้กับอำนาจมากกว่าที่จะเป็นปัจจัยหลักของการได้มาหรือการปฏิบัติการของความชอบธรรม นักคิดทั้งสองท่านต่างเสนอว่าความชอบธรรม สามารถได้มาจากการปฏิบัติการหรือพฤติกรรมที่มีความสอดคล้องกับความเชื่อของประชาชน แต่ไม่ได้หมายความว่าความเชื่อจะเป็นความชอบธรรมในตัวเอง เพราะต้องเข้าใจว่ามีความเชื่อในหลายมิติ หลายระดับ ซึ่งทั้ง Machiavelli และ Beetham ได้ทำการพิจารณาความเชื่อออกเป็นระดับใหญ่ในสองระดับ อันได้แก่

1.ความเชื่อที่เป็นแหล่งกำเนิดของความเชื่ออื่น ๆ ในสังคม

ความเชื่อประเภทนี้เป็นความเชื่อที่ไม่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องได้อีกแล้ว (เว้นแต่จะด้วยการวิพากษ์ทางปรัชญา) Machiavelli ได้กล่าวถึงความเชื่อประเภทนี้ไว้โดยอ้อมในงานของเขาดังตัวอย่างว่า

“เนื่องจากรัฐเหล่านี้คงอยู่ได้โดยเหตุที่สูงส่ง อันความสูงส่ง(ของบรรดาเหตุทั้งหลาย)นี้ จิตใจของมนุษย์ไม่อาจหยั่งถึงได้”¹⁶

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 189.

ในส่วนนี้เขากำลังกล่าวถึงรัฐโดยเจ้าผู้ปกครองทางศาสนา ซึ่งในความเห็นของเขานี้เขาพิจารณาว่ารัฐที่อ้างถึงความถูกต้องทางศาสนานั้นไม่จำเป็นต้องหาตระแวงถึงการสูญเสียความเชื่อในหมู่ประชาชนและเมื่ออยากต่อการสูญเสียความเชื่อก็หมายความว่าเจ้าผู้ปกครองจะสามารถปกครองรัฐได้อย่างปลอดภัยและเป็นสุข ดังที่เขาได้กล่าวไว้ว่า

“...เพราะรัฐเหล่านี้ค้ำจุนอยู่ด้วยระเบียบแบบแผนโบราณทางศาสนา ซึ่งมีอำนาจและเป็นอำนาจประเภทที่จะคงรักษาเจ้าผู้ปกครองนั้น ๆ ไว้ในรัฐได้ ไม่ว่าจะพวกเขาจะดำเนินการตามแบบวิธีการใดหรือดำรงชีวิตอย่างไร เฉพาะเจ้าผู้ปกครองเหล่านี้เท่านั้น ที่มีรัฐซึ่งพวกเขาได้ปกป้อง มีข้าแผ่นดินซึ่งพวกเขาได้ปกครอง และถึงแม้ว่ารัฐเหล่านี้จะขาดการปกป้องก็ไม่เคยถูกช่วงชิงไป และแม้ว่าข้าแผ่นดินจะไม่ถูกปกครอง ก็ไม่เคยต้องเป็นกังวล พวกเขาไม่เคยคิดที่จะแปลกแยกตนเองออกจากบรรดาเจ้าผู้ปกครองของพวกเขา และถึงพวกเขาคิดจะกระทำเช่นนั้นก็ไม่อาจจะกระทำได้นั้น เฉพาะบรรดาเจ้าผู้ปกครองเหล่านี้เท่านั้นที่ปลอดภัยและเป็นสุข”¹⁷

Beetham เองก็เสนอว่า มีแหล่งกำเนิดของความเชื่อที่สูงที่สุดที่ช่วยให้ความเชื่อและแนวคิดระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ทางสังคมใช้อ้างเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องในตัวของมันเองโดยแหล่งกำเนิดของความเชื่อที่สูงที่สุดนี้โดยมากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งพื้นฐานที่สุดของความเชื่อซึ่งไม่สามารถถูกตรวจสอบความถูกต้องได้ อันได้แก่ คำสั่งทางศาสนา , ข้อสรุปทางวิทยาศาสตร์และแนวความคิดที่เป็นหลักอุดมการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม

2. ความเชื่อที่เกิดจากการสร้างขึ้นโดยผู้มีอำนาจในสังคม

เป็นรูปแบบของความเชื่อที่สามารถถูกสร้างขึ้นได้จากผู้มีอำนาจด้วยการผสมผสานแนวคิดของแหล่งกำเนิดความเชื่อสูงสุดกับจุดประสงค์ในการสร้างระเบียบแบบแผนต่าง ๆ เพื่อใช้ควบคุมผู้ถูกปกครอง Machiavelli ยกตัวอย่างการปกครองของ จิโรลาโม ซาโวนาโรลา ไว้ว่า¹⁸

“จิโรลาโม ซาโวนาโรลา ผู้ซึ่งประสบกับความพินาศในระเบียบแบบแผนใหม่ของเขา เมื่อฝูงชนเริ่มที่จะไม่เชื่อถือสิ่งเหล่านั้นอีกต่อไป และเขาก็ไม่มีหนทางที่จะยึดมั่นกับผู้ที่เชื่อหรือทำให้คนที่ไม่เชื่อนั้นเชื่อได้...”

¹⁷ เรื่องเดียวกัน.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 144.

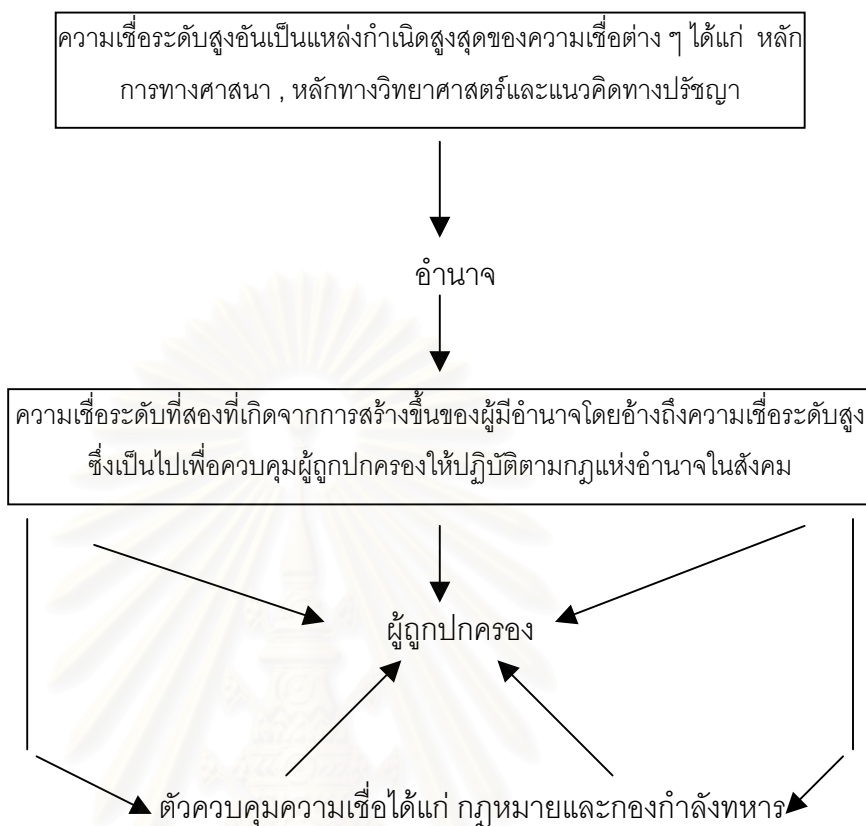
นอกจากนี้เขายังได้กล่าวถึงการใช้กำลังในการทำให้มนุษย์เชื่อไว้ในบทที่ 6 ว่า

“ธรรมชาติของประชาชนนั้นแปรปรวนและง่ายที่จะหว่านล้อมพวกเขาในเรื่องหนึ่งแต่ยากที่จะทำให้พวกเขามั่นคงกับคำหว่านล้อมนั้น เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดระเบียบของเรื่องต่าง ๆ ในแบบวิธีการที่เมื่อประชาชนไม่เชื่อถืออีกต่อไปแล้ว ก็สามารถที่จะทำให้พวกเขาเชื่อได้ด้วยกำลัง”¹⁹

จากบางส่วนของงานของ Machiavelli ข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามีระดับของความเชื่อที่สามารถสร้างขึ้นและสามารถใช้กำลังบังคับให้เชื่อในสิ่งที่กำหนดขึ้นมาเพื่อให้ผู้ถูกปกครองยึดมั่นกับกฎแห่งอำนาจของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับผลการศึกษาวិเคราะห์ในส่วนของ Beetham โดยเขาได้แสดงให้เห็นว่า ความจริงแล้วมีความเชื่อบางอย่างที่อิงอยู่กับแหล่งกำเนิดของความเชื่อสูงสุดเพื่อให้กฎแห่งอำนาจเป็นที่ยอมรับได้ในสังคม เช่น ระบบอุปถัมภ์ที่ทำให้เรารู้สึกว่าการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองเป็นสิ่งที่ เป็นโดยธรรมชาติ ทั้งนี้เพราะเราถูกทำให้เข้าใจว่ามนุษย์มีความแตกต่างกันไม่เท่าเทียมกันในการครอบครองทรัพยากรทางสังคมอย่างเป็นธรรมชาติ ทั้งนี้สามารถอ้างถึงความถูกต้องของแนวคิดเช่นนี้ได้ด้วยการอ้างถึงความแตกต่างของมนุษย์แต่ละคนนับแต่กำเนิด หรือในกรณีที่เราถูกทำให้ยอมรับว่าผู้หญิงเป็นเพศที่มีหน้าที่เลี้ยงดูและอบรมสมาชิกใหม่ในสังคมด้วยการอิงข้อเท็จจริงว่าผู้หญิงเป็นเพศผู้ให้กำเนิด เป็นต้น ความเชื่อในแบบนี้จึงเป็นความเชื่อที่ถูกกระทำผ่านกระบวนการอันซับซ้อนและสามารถทำให้ผู้ถูกปกครองเชื่อว่าแนวความคิดดังกล่าวเป็นของจริง , เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

แม้กระนั้น ด้วยเหตุที่ความเชื่อในระดับสองที่เกิดขึ้นจากการสร้างของผู้มีอำนาจเป็นความเชื่อที่มนุษย์สามารถตรวจสอบได้ซึ่งไม่เหมือนกับความเชื่อที่เป็นแหล่งกำเนิดสูงสุดของความเชื่อทั้งหลายที่ไม่สามารถถูกตรวจสอบหรือท้าทายได้ ความเชื่อในระดับที่สองจึงต้องการการสร้าง ความมั่นใจว่าผู้ถูกปกครองจะไม่สามารถทำการท้าทายต่อความเชื่อที่ผู้ปกครองสร้างขึ้นเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามกฎแห่งอำนาจสำเร็จผล ดังนั้น ความเชื่อในระดับที่สองจึงต้องการตัวควบคุม เช่น กฎหมายและกองกำลังทหาร ซึ่งในส่วนนี้ทั้ง Machiavelli และ Beetham ต่างเห็นพ้องกันว่าผู้ปกครองได้อาศัยความเหนือกว่าทางกำลังในการควบคุมให้ผู้ถูกปกครองเชื่อในกฎแห่งอำนาจไม่โดยทางตรงก็โดยอ้อม

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 143-4.



แผนภาพที่ 6 ข้อสรุปของ Machiavelli และ Beetham ในเรื่องของความเชื่อ

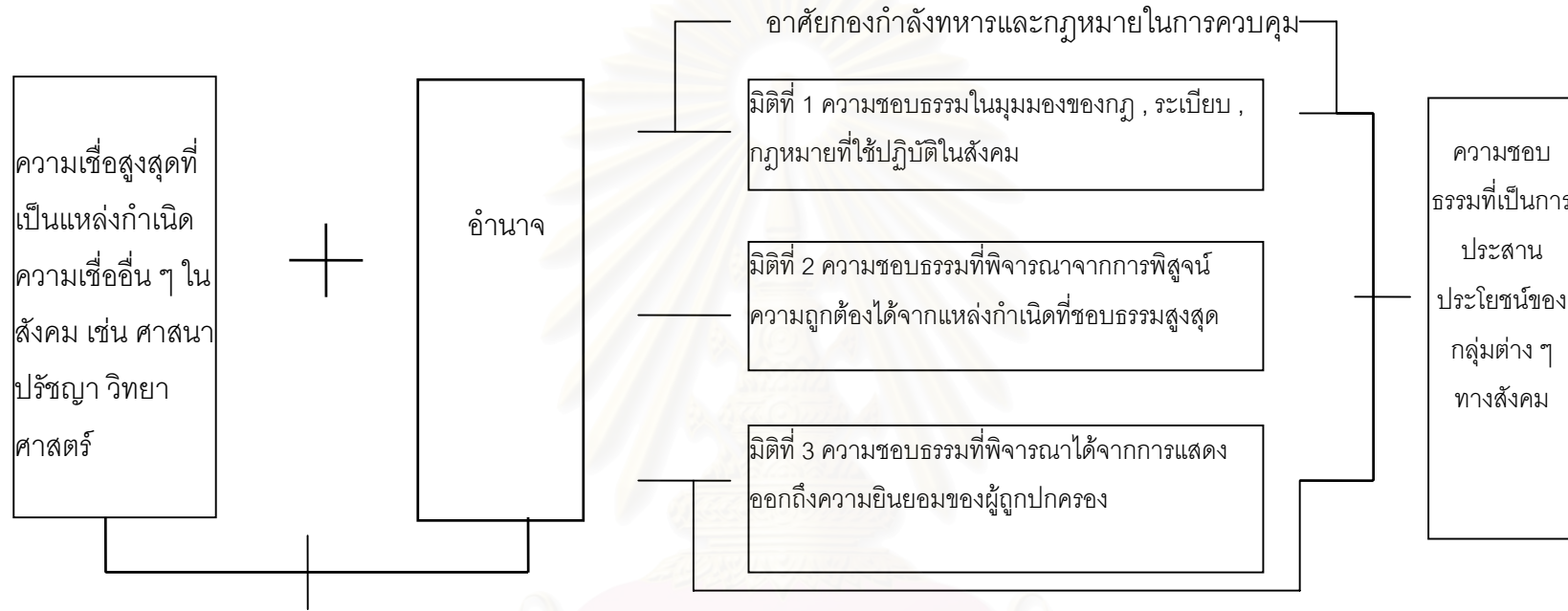
1.3 ความชอบธรรม

จากการศึกษาความคิดทางการเมืองของ Machiavelli และ Beetham ในประเด็นเรื่องความชอบธรรม พบว่า ทั้ง Machiavelli และ Beetham ได้พิจารณาความชอบธรรมในมิติที่เป็นความสามารถของผู้ปกครองในการรักษาความสงบของสังคมภายใต้กฎ , ระเบียบ , แบบแผนที่ผู้ปกครองสร้างขึ้นมา โดยทำให้สอดคล้องกับความเชื่อสูงสุดของผู้ถูกปกครองและเป็นความสามารถในการประสานผลประโยชน์ท่ามกลางความแตกต่างของพลเมืองทั้งในสภาพปัจเจกบุคคลและการสังกัดกลุ่ม

สิ่งที่แตกต่างระหว่าง Machiavelli และ Beetham คือ การกล่าวถึงเรื่องของโชคชะตา ในงานเขียนเรื่อง The Prince ของ Machiavelli และการแยกมิติของความชอบธรรมออกเป็น 3 มิติ ในงานเขียนเรื่อง The Legitimation of Power ของ Beetham ดังที่ได้แสดงให้เห็นไปแล้วในบทที่ผ่านมา กระนั้นสิ่งเหล่านี้ถือเป็นความแตกต่างที่ไม่ขัดแย้งซึ่งกันและกัน มากไปกว่านั้น ความแตกต่างนี้ยังสามารถช่วยเติมเต็มจุดอ่อนและความไม่ชัดเจนของทั้งคู่ได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ จากมิติทั้ง 3 มิติในการพิจารณาความชอบธรรมตามแนวคิดของ Beetham มีจุดอ่อนในการอธิบายถึงการทำงานของอำนาจกับแหล่งกำเนิดของความถูกต้องชอบธรรมที่สูงที่สุดอันเป็นที่มาของความเชื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการควบคุมพฤติกรรมของผู้ถูกปกครองในการปฏิบัติตามกฎแห่งอำนาจที่ผู้ปกครองสร้างขึ้น การอธิบายมิติทั้ง 3 ด้วยหลักการครอบครองความเหนือกว่าและอำนาจนั้นไม่เพียงพอที่จะเติมเต็มข้ออธิบายว่าเหตุใดบางครั้งด้วยเหตุผลบางอย่างผู้ที่ทั้งมีความสามารถที่เหนือกว่าคนอื่น ๆ และมีอำนาจจึงไม่ประสบความสำเร็จในการได้มาและรักษาความชอบธรรมในอำนาจของตนเองไว้ การเติมเต็มข้อด้วยเรื่องของ โชคชะตา ตามแนวคิดของ Machiavelli ได้ช่วยให้เกิดความพอใจในการอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ดีกว่า ในขณะที่การอธิบายของ Machiavelli เป็นการอธิบายเรื่องของอำนาจโดยรวมและมีการใช้ภาษาที่ยากต่อการตีความ จึงทำให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติการณ์ของอำนาจที่กำกวมกว่าการอ่านงานของ Beetham (ซึ่งแน่นอนว่าสาเหตุหนึ่งเนื่องมาจาก การพัฒนาขององค์ความรู้ตลอดจนวิธีการในการศึกษาที่มีระบบ , ระเบียบ และวิธีคิดที่แน่นอนและมีมาตรฐานมากขึ้นได้ช่วยทำให้งานของ Beetham ง่ายต่อการทำความเข้าใจมากกว่า)

หากเราทำการประยุกต์โดยนำความคิดทางการเมืองของนักคิดทั้งสองมาประกอบกัน เราจะได้ภาพของการอธิบายปรากฏการณ์ของความชอบธรรมทางอำนาจที่ชัดเจนขึ้นดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



อาศัยคุณธรรมอันเป็นความสามารถที่เหนือกว่าคนอื่น ๆ และโชคชะตา
เป็นตัวสร้างความสอดคล้องระหว่างอำนาจกับความเชื่อสูงสุด

แผนภาพที่ 7 แผนภาพสังเคราะห์ความคิดในประเด็นการศึกษาเรื่องความชอบธรรมทางการเมืองของ Niccolo Machiavelli และ David Beetham

สิ่งที่ต้องอธิบายให้ชัดเจนคือ สังคมเป็นเรื่องของการพัฒนาการที่ไม่สามารถตัดขาดจากความเป็นประวัติศาสตร์ได้ ดังนั้น ต้องเข้าใจว่าการพูดถึงความชอบธรรมเราไม่ได้กำลังพูดว่า ไม่เคยมีความชอบธรรมใดอยู่ในสังคมเลยและเรากำลังสร้างความชอบธรรมขึ้นมา ต้องระลึกไว้เสมอว่าอำนาจและความชอบธรรมนั้นไม่ใช่เรื่องของการมีหรือไม่มีเลยแต่มันเป็นเรื่องของระดับว่าที่มีอยู่นั้นมีมากหรือน้อยแค่ไหน

การต่อต้านความชอบธรรมที่มีอยู่เดิมในสังคม คือ การตระหนักรู้ขึ้นมาของอำนาจที่น้อยกว่าที่ต้องการความชอบธรรมเพื่อจัดการต่อเป้าประสงค์ต่าง ๆ ของตนเอง และการที่จะทำให้อำนาจที่มีอยู่นั้นมีความชอบธรรมได้ก็ต้องอาศัยการประสานงานร่วมกันของอำนาจที่มีอยู่กับความเชื่อหลักของสังคม เรากำลังพูดถึงระดับของอำนาจและความชอบธรรมที่แต่ละหน่วยของสังคมกำลังถือครองอยู่ว่ามีความสมดุลงบหรือไม่ว่าจะช่วยตอบสนองเป้าประสงค์ต่าง ๆ ของคนในสังคม การประสานกันของอำนาจและความเชื่อได้ก่อให้เกิดรูปแบบของ “กฎแห่งอำนาจ” และเมื่อใดก็ตามที่กฎแห่งอำนาจที่มีอยู่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ ตรวจจับที่กฎแห่งอำนาจนี้ยังถือครองภาพมายาคติที่ช่วยสร้างความชอบธรรมให้กับตัวมันเองด้วยการประสานตัวมันเองเข้ากับความเชื่อหลักของสังคมแล้วก็จะยังคงไม่มีปัญหาใด แต่เมื่อใดก็ตามที่สังคมหรือฝ่ายที่เสียเปรียบเริ่มตระหนักได้ถึงความเป็นจริงของภาพมายาแห่งความชอบธรรมที่ใช้นั้นความชอบธรรมที่มีอยู่ก็จะเริ่มสึกกร่อน และการต่อสู้เพื่อหาข้อสรุปหรือรูปแบบของกฎแห่งอำนาจใหม่ก็จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นไปได้ว่าอาจเป็นการพยายามเปลี่ยนแปลงโดยกลุ่มผู้ที่ถือความชอบธรรมเดิมเพื่อรักษาโครงสร้างหลักของอำนาจไว้ หรืออาจเป็นการเปลี่ยนทั้งโครงสร้างไปเลยก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถอันเป็นคุณธรรมของแต่ละส่วนของผู้ถืออำนาจและโชคชะตาเป็นตัวประกอบ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองในประเด็นเรื่อง “ความชอบธรรม” ของ Niccolo Machiavelli และ David Beetham ในครั้งนี้ เกิดขึ้นจากความพยายามที่จะทำความเข้าใจถึงประเด็นเรื่องความชอบธรรมทางการเมือง อันเป็นประเด็นคำถามหลักของสังคมในยุคปัจจุบัน เนื่องมาจากสภาพความรุ่งเรืองเรื่องทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีทางการผลิตที่เป็นการสวนทางกับสภาวะความสงบสุขของสังคมที่นับวันจะมีแต่ปัญหาและความขัดแย้งที่มีความรุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม สิ่งนี้ทำให้ภาคการเมืองถูกตั้งคำถามถึงความถูกต้องชอบธรรมในการถือครองอำนาจเพื่อกำหนดทิศทางของการพัฒนาและการจัดการต่อปัญหาต่าง ๆ ทางสังคม สภาพที่สังคมในปัจจุบันมีการอ้างถึงการถือครองความชอบธรรมเพื่อการจัดการต่อปัญหาต่าง ๆ พบเห็นได้โดยทั่วไปจากการดำเนินการตามนโยบายที่เป็น คำถามว่า ใครที่ควรจะมีบทบาทต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ของการพัฒนา ประชาชนผู้ถูกปกครองที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือรัฐที่มีอำนาจจัดการกับพื้นที่ต่าง ๆ ภายในรัฐได้ตามกฎหมาย และดูเหมือนว่า ใคร ๆ ในสังคมต่างเป็นผู้ถือครองความชอบธรรมที่เหมือนกันไปเสียทั้งหมด สังคมในปัจจุบันจึงเต็มไปด้วยความขัดแย้งและมีปัญหาที่รุนแรงตามมา แทบจะกล่าวได้ว่าการเมืองแล้วการมีแต่อำนาจเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ เพราะสิ่งที่ผู้คนต้องการคือ อำนาจที่มีความชอบธรรม การปฏิบัติการทางการเมืองจึงไม่ใช่เป็นไปเพื่ออำนาจเท่านั้นแต่เป็นไปเพื่ออำนาจที่ชอบธรรมมากกว่า เมื่อความชอบธรรมได้กลายเป็นสิ่งที่สำคัญเช่นนี้จึงสมควรที่จะต้องทำความเข้าใจว่า “ความชอบธรรม” นั้นหมายถึงอะไร และทำไมจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่ออำนาจ

การเลือกตีความจากตัวเอกสารที่เป็นงานเขียนเรื่อง The Prince ของ Machiavelli เป็นเพราะงานเขียนชิ้นนี้ถือเป็นการเขียนที่ได้รับการพิสูจน์และยอมรับว่าเป็นงานที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองได้อย่างเป็นสากล ในขณะที่งานเขียนเรื่อง The Legitimation of Power ของ David Beetham เป็นงานเขียนที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นงานที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าในประเด็นเรื่องความชอบธรรมทางการเมืองไว้อย่างลึกซึ้งและสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกี่ยวกับประเด็นเรื่องความชอบธรรมได้เป็นอย่างดี

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ตั้งข้อสมมติฐานของการศึกษาว่าแม้ความคิดทางการเมืองของ Machiavelli จะเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 15-16 ในขณะที่ความคิดทางการเมืองของ Beetham เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 20 ซึ่งมีความแตกต่างกันเป็นเวลาถึง 500 ปี แต่ประเด็นหลักของการศึกษาและข้อสรุปที่ได้จากการศึกษานั้นไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก ทั้งนี้เป็นเพราะนักคิดทางการเมืองทั้งสองท่านได้พิจารณาปรากฏการณ์ทางการเมืองในมุมมองของอำนาจเป็นสำคัญและเนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้คำนึงถึง “เจตนา” หรือ “ความตั้งใจ” ของผู้ที่นำมาศึกษาเปรียบเทียบ คือ ทั้ง Machiavelli และ Beetham เพราะผู้ศึกษามีความเห็นตรงกับแนวการศึกษาทางการเมืองที่เชื่อว่า “เจตนา” หรือ “ความตั้งใจ” ที่แท้จริงของนักคิดหรือผู้กระทำนั้นเป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้ยากแต่สิ่งที่พิสูจน์ได้ยากแต่สิ่งที่สามารถพิสูจน์ได้ก็คือ “ผล” ของเนื้อหาความคิดและการกระทำที่ถูกนำมาศึกษา¹ จึงเห็นได้ว่าแม้ในงานเขียนของ Beetham จะไม่ได้มีการอ้างถึงงานเขียนของ Machiavelli เอาไว้เลยแต่ “ผล” ที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ความคิดในเรื่อง ความชอบธรรมทางการเมืองของนักคิดทั้งคู่ก็ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก โดยสรุปได้ว่า

ความชอบธรรมทางการเมืองเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการประสานผลประโยชน์ท่ามกลางความแตกต่างของกลุ่มผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองในสังคมและความชอบธรรมเป็นสิ่งที่เกิดจากการประสานระหว่างอำนาจและความเชื่ออันเป็นความเชื่อสูงสุดที่เป็นแหล่งกำเนิดของความเชื่ออื่น ๆ ในสังคม เพื่อสร้างกฎ , ระเบียบ , แบบแผนในการปฏิบัติให้กับผู้ปกครองเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับ “กฎแห่งอำนาจ”

สิ่งนี้ช่วยตอบคำถามที่ว่าทำไมอำนาจเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอที่จะทำการปกครอง และทำไมการเมืองจึงไม่ใช่เรื่องของการแสวงหาอำนาจ แต่ ความจริงแล้วการเมืองเป็นเรื่องของการแสวงหาอำนาจที่ชอบธรรม ประเด็นที่น่าพิจารณาเป็นลำดับถัดไปคือ เหตุใดสังคมในปัจจุบันจึงเกิดวิกฤตของความชอบธรรมทางอำนาจมากกว่าในอดีต เป็นไปได้หรือไม่ว่าเป็นเพราะโอกาสในการประสานงานระหว่างอำนาจและความเชื่อสูงสุดที่เป็นแหล่งกำเนิดของความเชื่ออื่น ๆ ในสังคมถูกกระทำได้ยากขึ้น และอาจเป็นเพราะสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการวิพากษ์แต่ขาดการสร้างสรรคสิ่งใหม่ที่

¹ ดู นริศน์ พงศ์สิทธิถาวร, "บทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงครามกับความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 252.

ควรเกิดขึ้นเพื่อทดแทนสิ่งเดิมที่ล่มสลายหรือถูกทำให้สั่นคลอนจากการวิพากษ์ และอาจเป็นเพราะสังคมในปัจจุบันได้ทำการทำลายความเชื่อสูงสุดที่เคยเป็นแหล่งกำเนิดของความเชื่อต่าง ๆ เช่น ศาสนาและวิทยาศาสตร์ แต่ก็ไม่ได้สร้างหรือค้นพบความเชื่อใหม่ใด ๆ กอปรกับพลังของปรัชญาซึ่งอาจเป็นแหล่งกำเนิดของความเชื่ออื่น ๆ ที่ยังหลงเหลืออยู่ก็ไม่ได้มีความมั่นคงพอเพราะตัวปรัชญาเองก็โดนวิพากษ์ถึงความเป็นนามธรรมที่สัมผัสได้ยาก ดังนั้นสภาพสังคมในปัจจุบันจึงเป็นสังคมที่มีปัญหาความชอบธรรมทางการเมืองมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

J.F. Leotard นักคิดร่วมสมัยคนสำคัญได้เรียกปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็น การล่มสลายของ อรรถาธิบายหลัก (the collapse of the 'grand narratives')² ซึ่งเป็นผลพวงที่เกิดจากการขยายตัวของวิธีการในการศึกษาของโลกในยุค Enlightenment ที่เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 17³

ในช่วงนั้นเป็นช่วงที่สังคมให้ความสนใจกับการวิพากษ์และเชื่อในเรื่องของการใช้เหตุผลเป็นสำคัญ จัดเป็นยุคสมัยที่วิทยาศาสตร์เจริญก้าวหน้าและเป็นยุคสมัยที่องค์ความรู้ทางศาสนาถูกตรวจสอบเป็นอย่างมาก สิ่งต่าง ๆ ที่ไม่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องได้ด้วยหลักตรรกะของความสมเหตุสมผลจะถูกทำลายและล่มสลายไป ศาสนาถูกตั้งคำถามและถูกเรียกร้องให้พิสูจน์ความมีตัวตนและความถูกต้องของตัวเอง แม้จะไม่สามารถพิสูจน์ด้วยเงื่อนไขทางตรรกะได้ว่าศาสนามีจริงหรือไม่ในท้ายที่สุด แต่ก็กล่าวได้ว่าโลกในยุคแห่งปัญญานั้นได้สร้างความสั่นคลอนให้กับความแข็งแกร่งขององค์ความรู้ทางศาสนาที่มีมานับแต่ยุคอดีต และได้ทดแทนความเชื่อถือเดิมด้วยองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ตั้งอยู่บนฐานของเหตุผลและการสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ด้วยกฎทางตรรกวิทยาที่มีความแน่นอน โลกในยุคนั้นถูกเรียกว่าเป็นโลกแห่งความเป็นสมัยใหม่

ในช่วงไม่กี่สิบปีที่ผ่านมาเราได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับองค์ความรู้ในโลกยุคสมัยใหม่ นั่นคือ การทำลายต่อสิ่งที่อ้างตนว่ามีความสมเหตุสมผลและมีความแน่นอน ด้วยความก้าวหน้าขององค์ความรู้ในการศึกษาเปรียบเทียบทางประวัติศาสตร์, ศาสนา, มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่ถูกอ้างว่าเป็นความจริงและเป็นองค์ความรู้ที่มีความแน่นอนทั้งหลายนั้นล้วนแต่ถูกจำกัดและถูกก่อรูปร่างด้วยเงื่อนไขทางบริบทของสังคมและเงื่อนไขทางภาษา ซึ่งความเป็น

² Alex Callinicos, Against Postmodernism (Cambridge: Polity Press, 1992) p.9

³ Ibid

จริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกยุคสมัยใหม่ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ถูกก่อสร้างขึ้นมาทางสังคม ข้อเสนอที่กลายเป็นข้อเสนอหลักของโลกในยุคหลังสมัยใหม่ ซึ่งทำให้ความแตกต่างระหว่างความจริงที่แน่นอนกับเรื่องราวที่สร้างขึ้นกลายเป็นสิ่งที่ยากที่จะแยกออกจากกัน ทั้งความจริงที่แน่นอนและเรื่องราวที่สร้างขึ้นได้ถูกพิจารณาราวกับเป็นผลที่เกิดจากการแสดงออกของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในสังคม⁴ พวกหลังสมัยใหม่เชื่อว่าความจริงที่ซ่อนอยู่ภายใต้ความคิดและองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้สะท้อนให้เห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงของการจัดการทางเศรษฐกิจและการเมืองเป็นสำคัญ ปรัชญาและความคิดทางการศึกษาต่าง ๆ ถูกสร้างขึ้นอย่างสัมพันธ์กับผลประโยชน์โดยทั่วไปของผู้ปกครองในสังคม โลกสมัยใหม่เชื่อว่าอำนาจของตรรกะหรือความสมเหตุสมผลในโลกในยุคแห่งปัญญาอ้างถึงนั้นเป็นความสามารถที่มีน้อยกว่าตรรกะแห่งอำนาจในโลกของความเป็นจริง (the power of logic was less adequate than the logic of power)⁵ ผลที่ตามมาของข้อเสนอดังกล่าวคือ การตั้งข้อสงสัยต่อองค์ความรู้ใดใดที่มีการอ้างถึงความถูกต้องแน่นอนในตัวเองซึ่งรวมถึงองค์ความรู้หลักทางสังคมในโลกสมัยใหม่อย่าง วิทยาศาสตร์ เช่นกัน ด้วยความกังขาต่อความจริงของกฎเกณฑ์หรือองค์ความรู้ที่อ้างถึงความถูกต้องแน่นอนในตัวเองว่า สุดท้ายสิ่งที่ถูกเรียกว่าเป็นความจริงเหล่านี้ก็คือผลจากการก่อรูปทางสังคมชนิดหนึ่งซึ่งอยู่ภายใต้กฎแห่งอำนาจทางสังคมเป็นสำคัญเท่านั้น จึงทำให้วิทยาศาสตร์ซึ่งเคยมีความภูมิใจในการเป็นองค์ความรู้ที่ตั้งอยู่บนฐานของกฎแห่งความสมเหตุสมผลและตรวจสอบได้นี้กลายเป็นเป้าโจมตี , เป็นสิ่งที่ถูกตั้งคำถามถึงความถูกต้องสมเหตุสมผลและถูกทำให้สถานภาพเดิมสั่นคลอน⁶

นับจากยุคสมัยที่การวิพากษ์ได้ทำให้สถานะขององค์ความรู้ทางศาสนาซึ่งเป็นองค์ความรู้หลักที่มีอยู่แต่เดิมสั่นคลอนเช่นในศตวรรษที่ 17 และการแทนที่องค์ความรู้หลักทางศาสนาด้วยองค์ความรู้

⁴ Richard Harvey Brown, Reconstructing Social Theory after the Postmodern Critique in After Postmodernism Reconstructing Ideology Critique, Herbert W. Simons and Michael Billing ed. (SAGE Publications: London, 1994) p.12-3

⁵ Herbert W. Simons and Michael Billing, After Postmodernism Reconstructing Ideology Critique, ibid, p.2-3

⁶ ดู Stonley Aronowitz, Postmodernism and Politics in Universal Abandon? The Politics of Postmodernism, Andrew Ross ed. (University of Minnesota Press: Minneapolis, 1989)

ทางวิทยาศาสตร์ที่อ้างว่าเป็นจริงและวางอยู่บนหลักการของตรรกะแห่งเหตุผลที่สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งได้กลายเป็นองค์ความรู้หลักอันใหม่ของโลกในช่วงที่ผ่านมา ขณะนี้โลกหลังสมัยใหม่กำลังทำการท้าทายต่อองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และปรัชญา โลกกำลังท้าทายต่อสิ่งที่เคยอ้างตัวว่าเป็น “ความจริง” “ความแน่นอน” ซึ่งทำให้องค์ความรู้หลักของสังคมอย่างศาสนา , ปรัชญาและวิทยาศาสตร์กำลังถูกตรวจสอบและทำให้สถานการณ์ที่เคยมีอยู่เดิมของมันสั่นคลอนมากยิ่งขึ้น

คำถามก็คือ โลกหลังสมัยใหม่ได้สร้างสิ่งใดขึ้นมาแทนที่องค์ความรู้หลักที่หายไป สิ่งที่สร้างขึ้นมาทดแทนนั้นสามารถทดแทนองค์ความรู้หลักเดิมได้เพียงใด และหากไม่ได้มีการสร้างสิ่งใดทดแทน สังคมจะสามารถดำรงอยู่ได้ในสภาพใด สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาที่นักสังคมศาสตร์จำเป็นต้องศึกษาและหาคำตอบซึ่งเป็นงานที่นอกเหนือจากเป้าหมายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แต่คำถามที่สำคัญ ณ ที่นี้ก็คือ เมื่อความชอบธรรมอันเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นอย่างสอดคล้องกันระหว่าง อำนาจและองค์ความรู้หลักต่างของสังคมอันได้แก่ ศาสนา , ปรัชญาและวิทยาศาสตร์ ดังเช่นที่ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ไว้แล้วในบทที่ผ่านมา ๆ มา หากโลกปัจจุบันซึ่งเป็นโลกหลังสมัยใหม่ได้ทำการท้าทายต่อองค์ความรู้หลักทั้งสามเช่นที่กล่าวถึงข้างต้น ความชอบธรรมจะยังคงมีอยู่หรือจะหายไปพร้อมกับความกังขาที่มีต่อองค์ความรู้หลักนั้น และเมื่อไม่อาจอธิบายได้ว่าองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับความชอบธรรมจะมีลักษณะและมีการเคลื่อนที่ไปในทิศทางใดต่อไป ก็อาจกล่าวได้ว่าสังคมกำลังเกิดวิกฤตแห่งความชอบธรรมขึ้นแล้ว

ประเด็นดังกล่าวอาจถูกแย้งจากนักวิชาการบางส่วนที่เชื่อว่าประวัติศาสตร์ของมนุษย์ถึงจุดสิ้นสุดและอนาคตของโลกจะเป็นอนาคตของ “ความสงบสุขและความมั่นคง” ภายใต้ “ระเบียบใหม่ของตลาดเสรี”⁷ เช่น ฟรานซิส ฟูกูยาม่า นักคิดเจ้าของวลีที่ว่าด้วย “The End of History” ที่เกิดขึ้นในปี 1989 โดยสืบเนื่องมาจากอิทธิพลทางปรัชญาการเมืองของ วิลเฮลม จอร์จ ฟรีดริค เฮเกล ว่าด้วยเป้าหมายสูงสุดของปรัชญา (The End of Philosophy) ซึ่งความคิดดังกล่าวถูกส่งผ่านมายังฟูกูยาม่า โดยผ่านการสังเคราะห์ทางความคิดจากอเล็กซานเดอร์ โคเยฟ นักปรัชญาเชื้อสายยิว-รัสเซีย โดยสรุปแล้วคือการเชื่อว่า ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติจะพัฒนาจากระดับที่ต่ำที่สุด ไปจนถึงระดับสูงที่สุดอันเป็นสถานะที่มนุษย์ตระหนักถึงความหมายที่แท้จริงของความเป็นมนุษย์ ซึ่งก็คือ การมีเสรีภาพที่

⁷ ใจ อึ้งภากรณ์, โศกนาฏกรรมนิวยอร์ก การก่อการร้าย และสงครามจักรวรรดินิยม, ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์ บก., จักรวรรดินิยมกับการก่อการร้าย, (กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2545), หน้า 163.

สมบูรณ โดยนักคิดกลุ่มนี้เชื่อว่า มนุษย์ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองมาสู่ระดับสูงสุด โดยอาศัยระบบการเมืองการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย^๘ ซึ่งหมายความว่าโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกในประเทศที่มีการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตยไม่มีทางที่จะกำลังประสบกับปัญหาหรือวิกฤตการณ์ใด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิกฤตของความชอบธรรม เพราะมนุษย์สามารถค้นพบหนทางที่จะทำให้ตนบรรลุคำตอบสุดท้ายหรือเป้าหมายในการเป็นมนุษย์ นั่นคือ เสรีภาพ ด้วยการอาศัยระบอบการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย กฎแห่งอำนาจของระบอบดังกล่าวจึงเป็นกฎที่มีความสอดคล้องอย่างยิ่งที่คู่กับเสรีภาพอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ กฎแห่งอำนาจของระบอบดังกล่าวจึงไม่ควรที่จะถูกตั้งคำถามหรืออยู่ในสภาวะวิกฤตได้

แน่นอนว่าแนวคิดดังกล่าวได้รับการวิพากษ์ว่าเป็นแนวคิดที่ผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากนักคิดแนวมาร์กซิสต์ ที่เห็นว่า ระเบียบใหม่ภายใต้เสรีประชาธิปไตยที่อาศัยกลไกตลาดเสรีเป็นพื้นฐานนั้นมิแต่จะสร้างความขัดแย้ง ความปั่นป่วน การก่อการร้าย และการฆ่าฟันกันมากกว่าที่จะนำมาซึ่งเสรีภาพของมหาชน สิ่งที่มนุษยชาติต้องสร้างเพื่อให้บรรลุต่อเป้าหมายคือระบอบการปกครองแบบสังคมนิยมเสรี^๙ โดยมาร์กซ์ ค้นพบว่า ประวัติศาสตร์ของสังคม , ประวัติศาสตร์ของมวลชนและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของเวลา การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทางการเมืองที่แม้จะเกิดขึ้นโดยฉับพลันก็ไม่ได้เป็นสิ่งที่ตกลงมาจากฟ้าผ่า (ไร้การอธิบายใด) แต่เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ต่าง ๆ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่มีการเคลื่อนที่¹⁰ และการเคลื่อนที่ภายใต้เวลาที่เหมาะสมนี้จะนำไปสู่สังคมนิยมเสรีอันเป็นคำตอบที่จะนำมาสู่การปลดแอกของมนุษยชาติสู่เสรีภาพที่แท้จริง หมายความว่า ปัญหาต่าง ๆ รวมถึงการตั้งคำถามกับความชอบธรรมของกฎแห่งอำนาจที่เกิดขึ้นในปัจจุบันไม่ได้เป็นวิกฤตการณ์แต่อย่างใดตามการอธิบายข้างต้น ตรงกันข้ามสิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่

^๘ ไชยันต์ ไชยพร , “The End of History” : บทสะท้อนจากแนวคิดเสรีนิยมของค่านท์ ใน จักรวรรดินิยมกับการก่อการร้าย (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2545), หน้า 56-7.

^๙ ดู ใจ อึ้งภากรณ์ , โศกนาฏกรรมนิวยอร์ก การก่อการร้าย และสงครามจักรวรรดินิยม ในจักรวรรดินิยมกับการก่อการร้าย, หน้า 163-4.

¹⁰ Peter Knapp and Alan J. Spector, Crisis & Change Basic questions of Marxist Sociology (Chicago : Nelson Hall Publishing, 1991), p.10.

ต้องเป็นไปตามกาลเวลาและความเหมาะสมของสถานการณ์เพื่อเป็นการเคลื่อนที่ไปสู่ระบอบสังคมนิยมเสรีอันเป็นคำตอบสุดท้ายที่สอดคล้องกับเสรีภาพของมนุษยชาติมากที่สุด

ความจริงก็คือ เรากำลังประสบกับปัญหาวิกฤตความชอบธรรมโดยเริ่มตั้งแต่การพบคำตอบหรือเป้าหมายสูงสุดของมนุษยชาติว่านั่นคือ เสรีภาพ

เมื่อความชอบธรรม หมายถึง ความสามารถในการจัดการกับทรัพยากรและคุณค่าต่าง ๆ ของสังคม ในอีกด้านหนึ่ง ความชอบธรรมก็คือ ความสามารถในการจัดการกับเสรีภาพของผู้คนต่าง ๆ ในสังคมด้วยเช่นกัน เมื่อความสามารถในการจัดการกับทรัพยากรจะเกิดขึ้นได้ก็โดยการกำจัดเสรีภาพในการเข้าถึงทรัพยากรของคนอื่น ๆ และเมื่อเสรีภาพคือคุณค่าที่สูงที่สุดของสังคม อำนาจที่ชอบธรรมจึงเป็นอำนาจที่จัดการกับคำตอบสุดท้ายหรือเป้าหมายสูงสุดของมนุษยชาติหรือเสรีภาพ อย่างเล็งไม่ได้

ประเด็นที่น่าสนใจ ก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างความชอบธรรมและเสรีภาพนั้นเป็นไปในทิศทางใด

ถ้าเราเชื่อว่าภายใต้สถานการณ์ที่ไม่มีเสรีภาพมนุษย์ก็ยังไม่มีความประวัติศาสตร์ และประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติเริ่มต้นขึ้นจากการได้รับเสรีภาพของคนคนหนึ่ง จากนั้นเป็นการได้รับเสรีภาพของคนบางส่วน ขั้นสุดท้ายคือการได้รับเสรีภาพของคนทั้งหมด¹¹ (to achieve the freedom of one, then to achieve the freedom of some, and finally to achieve the freedom of all.)

เมื่อเป็นดังนี้คำถามคือ ความชอบธรรมมีการขับเคลื่อนในทิศทางที่สอดคล้องกับการเคลื่อนที่ของประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ คือ จากความชอบธรรมของคนคนหนึ่ง จากนั้นเป็นการได้รับความชอบธรรมของคนบางส่วน ขั้นสุดท้ายคือการได้รับความชอบธรรมของคนทั้งหมดด้วยใช่หรือไม่

เฮเกล เป็นนักปรัชญาคนสำคัญที่เชื่อว่าประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติมีการเคลื่อนที่ไปสู่เสรีภาพของคนทั้งหมดดังคำอธิบายข้างต้น สำหรับเขาแล้วช่วงเวลาเสรีภาพสำหรับใครคนหนึ่งก็คือช่วงเวลาของอาณาจักรอียิปต์และโลกตะวันออกกลาง ที่ซึ่งกษัตริย์มีสถานะเป็นสมมติเทพอย่างสมบูรณ์

¹¹ Ibid, pp. 6-7.

แบบ ช่วงเวลาของเสรีภาพของคนบางส่วนก็คือช่วงเวลาของอาณาจักรกรีก-โรมันโบราณที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยและกฎหมาย ด้วยกลไกของระบบทาสแสดงให้เห็นถึงเสรีภาพบางส่วนของผู้ที่เป็นพลเมืองของอาณาจักรเท่านั้น สุดท้าย เฮเกลเชื่อว่าในโลกปัจจุบันคือโลกที่มนุษย์ได้ตระหนักถึงเสรีภาพในตัวเอง เป็นโลกของเหตุผล และเหตุผลนี้นำมาสู่การหยั่งรู้ถึงเสรีภาพของมนุษยชาติ¹²

จากความเชื่อของเฮเกลพิจารณาต่อไปได้ว่า ในสังคมอียิปต์และโลกตะวันออกกลางที่กษัตริย์มีสถานะเป็นสมมติเทพอย่างสมบูรณ์แบบนั้น ความชอบธรรมเป็นความชอบธรรมของคน ๆ เดียวและเป็นความชอบธรรมที่มีอำนาจท่วมทับต่อการจัดการกับทรัพยากรและคุณค่าต่าง ๆ รวมถึงจัดการต่อเสรีภาพของผู้คนในสังคม ถัดมาคือสังคมกรีก-โรมัน ด้วยระบบที่ให้เสรีภาพกับคนบางส่วนทำให้ความชอบธรรมซึ่งเป็นที่มาของอำนาจในการจัดการต่อทรัพยากรและคุณค่าต่าง ๆ กระจายไปสู่คนบางกลุ่มและสามารถควบคุมเสรีภาพของคนบางกลุ่มเท่านั้นด้วยเช่นกัน อำนาจที่ชอบธรรมได้ลดน้อยลงไปตามการกระจายตัวของเสรีภาพนั้นด้วย สุดท้ายในสังคมที่คนทุกคนมีเสรีภาพย่อมจะเป็นสังคมที่คนทุกคนมีความชอบธรรมและนั่นหมายความว่าอำนาจที่ชอบธรรมจะถูกลดทอนลงไปให้เหมาะกับการกระจายเสรีภาพไปสู่คนทุกคนใช่หรือไม่

ถ้าความชอบธรรมและเสรีภาพมีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นต่อกันเช่นนี้จะหมายความว่า เสรีภาพสำหรับคน ๆ เดียวเป็นเสรีภาพที่ท่วมทับเช่นเดียวกับความชอบธรรมของคนคนเดียวคืออำนาจชอบธรรมที่ท่วมทับ และเสรีภาพที่กระจายไปสู่คนบางส่วนจะเป็นเสรีภาพที่มีข้อจำกัดและเงื่อนไขมากขึ้นเมื่อเทียบกับเสรีภาพของคนคนเดียวเช่นเดียวกับการให้มีความชอบธรรมสำหรับคนบางส่วนในสังคม สุดท้ายเสรีภาพสำหรับคนทุกคนย่อมเป็นเสรีภาพที่เต็มไปด้วยข้อจำกัดและเงื่อนไขเช่นเดียวกับความชอบธรรมที่จะเกิดขึ้นกับคนทุกคนได้ด้วยข้อจำกัดและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่มากมาย

ถ้าข้อจำกัดและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะทำให้คนทุกคนได้รับเสรีภาพคือการแสวงหาระบบการเมืองที่เหมาะสมและสอดคล้อง นั่นคือ การกลับมาสู่คำถามว่าสุดท้ายอะไรคือระบบที่เหมาะสมกับเสรีภาพของคนทุกคนมากกว่ากันระหว่างเสรีประชาธิปไตยและสังคมนิยมเสรี คำถามต่อไปก็คือระบบทั้งสองนี้สอดคล้องกับความชอบธรรมของคนทุกคนที่จะเกิดขึ้นเมื่อคนทุกคนได้รับเสรีภาพหรือไม่

¹² Ibid, p.7.

หรือความจริงแล้วความสัมพันธ์ระหว่างเสรีภาพและความชอบธรรมไม่ได้เกิดขึ้นในทิศทางที่สอดคล้องกันดังที่ได้คาดการณ์ข้างต้น แต่เมื่อใดก็ตามที่คนทุกคนจะมีเสรีภาพเมื่อนั้นความชอบธรรมในกฎแห่งอำนาจก็ต้องหมดไป หากพิจารณาว่า ถ้าคนทุกคนจะมีเสรีภาพและไม่มีใครที่จะสามารถจัดการกับเสรีภาพของคนอื่น ๆ ได้ ความชอบธรรมก็จะหมดความหมายในทันที ทั้งนี้เพราะ อำนาจที่ชอบธรรมเป็นอำนาจที่สามารถเข้าจัดการต่อทรัพยากรและคุณค่าต่าง ๆ ทางสังคม เป็นอำนาจที่สามารถจัดการต่อเสรีภาพในการเข้าถึงทรัพยากรและคุณค่าของคนอื่น ๆ ถ้าอำนาจไม่สามารถจัดการต่อเสรีภาพของคนอื่น ๆ ได้เสียแล้วอำนาจที่ชอบธรรมก็จะไม่สามารถมีอยู่ได้ในสังคมใช้หรือไม่

ปัญหาของความชอบธรรมจึงไม่ใช่ปัญหาแค่การแสวงหาระบบที่เหมาะสมมาใช้ ไม่เหมือนกับปัญหาของเสรีภาพที่เราต่างยอมรับกันว่าเสรีภาพคือสิ่งที่เป็นคำตอบสุดท้ายหรือเป็นเป้าหมายของมนุษย์ปัญหาที่เหลือก็คือเราจะเลือกระบบการปกครองแบบใดเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายนี้ แต่ปัญหาของความชอบธรรม ณ ปัจจุบันเป็นปัญหาของการมีตัวตน เมื่อคำตอบสุดท้ายของมนุษยชาติคือเสรีภาพ ความชอบธรรมควรจะอยู่ตรงไหนของเสรีภาพ มีการเคลื่อนที่ไปในทิศทางเดียวกันกับประวัติศาสตร์ของเสรีภาพหรือเมื่อเราได้พัฒนามาถึงจุดที่ทุกคนมีเสรีภาพเราก็ต้องไม่มีอำนาจที่ชอบธรรมใดเหลืออยู่ดังที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น สังคมที่ปราศจากอำนาจที่ชอบธรรมจะสามารถอยู่ได้อย่างไร ถ้าเรารู้ว่าเสรีภาพจำเป็นต้องคงอยู่เรารู้หรือไม่ว่าเสรีภาพจะคงอยู่ภายใต้เงื่อนไขหรือข้อจำกัดแบบใดภายใต้ความสัมพันธ์ที่แนบแน่นระหว่างกันของเสรีภาพและความชอบธรรม

สถานะที่ไม่สามารถอธิบายและไม่มีคำตอบสำหรับการมีตัวตนอยู่ต่อไปของความชอบธรรมสถานะที่ไม่แม้แต่จะทำนายได้ว่าความชอบธรรมในอนาคตจะเป็นความชอบธรรมที่มีการกระจายตัวไปสู่ทุก ๆ คน (to achieve the legitimacy of all) หรือ ไม่มีความชอบธรรมทางอำนาจใดเหลืออยู่เพื่อให้ทุก ๆ คนได้มีเสรีภาพในการเข้าถึงทรัพยากรและคุณค่าต่าง ๆ ทางสังคมอย่างเท่าเทียมกัน สถานะที่ไม่สามารถอธิบายและแสวงหาคำตอบให้กับรูปร่างของความชอบธรรมได้นี้ คือ สถานะวิกฤตของความชอบธรรม อย่างแท้จริง

ยิ่งเมื่อสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมแห่งเหตุผลที่นำมาสู่การตระหนักได้ถึงถึงความสำคัญของเสรีภาพอันเป็นเป้าหมายสุดท้ายของมนุษยชาติ การสร้างความชอบธรรมที่ต้องอาศัยการวิตรอนเสรีภาพของคนอื่นย่อมกระทำได้อย่างขึ้น และย่อมต้องพิสูจน์ความถูกต้องของการเข้าจัดการในเสรีภาพของคนอื่น ๆ มากกว่าเดิม ถ้าสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมที่มนุษย์ได้พัฒนาตนเองมาสู่สังคมแห่งเหตุผลที่ทำให้

ตระหนักได้ถึงเสรีภาพของตน สังคมในปัจจุบันก็กำลังเผชิญหน้าอยู่กับปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นของความชอบธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเรายังไม่สามารถให้คำตอบได้ว่าความชอบธรรมทางอำนาจควรจะยังมีอยู่ในสภาพสังคมที่ทุกคนมีเสรีภาพหรือไม่ และถ้ายังจะต้องมีอยู่ความชอบธรรมควรมีอยู่ในรูปแบบใดเพื่อให้สอดคล้องกับเสรีภาพอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของมนุษยชาติ

ข้อสังเกตนี้เป็นสิ่งที่ควรได้รับการสานต่อทางการศึกษาเพื่อหาข้อสรุปและทำการต่อยอดทางความคิดต่อไปเพื่อการพัฒนาการทางวิชาการและทางสังคมในอนาคต

การศึกษาเรื่องความชอบธรรมทางการเมืองนั้นมีผู้สนใจทำการศึกษายูบ่างแต่ก็ยังไม่ถือว่าเป็นการศึกษาที่แพร่หลายและยังไม่มีกรอบอธิบายที่กระจ่างชัดเท่าใดนัก จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความชอบธรรมทำให้พอจะสรุปได้ว่ามุมมองในการศึกษาเรื่องความชอบธรรมนั้นสามารถทำการศึกษาได้ใน 2 มุมมองคือ มุมมองในการศึกษาเรื่องอำนาจและมุมมองในการศึกษาเรื่องความเชื่อ ซึ่งมีนักวิชาการบางท่านเช่น Jose G. Merquior ได้ทำการศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความชอบธรรมในมุมมองของความเชื่อไว้แล้ว¹³ วิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงเลือกศึกษาประเด็นเรื่องความชอบธรรมในมุมมองทางอำนาจซึ่งเป็นมุมมองที่แตกต่าง เพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจศึกษาต่อทั้งในมุมมองของอำนาจหรือแม้แต่กับผู้ที่ต้องการศึกษาความชอบธรรมในเชิงเปรียบเทียบระหว่างสองมุมมองนี้ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹³ ดู Jose G. Merquior, Rousseau and Weber: two studies in the theory of legitimacy (London: Routledge & Kegan Paul, 1980)

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

เขียน วีระวิทย์. สถาปนิกผู้สร้างทฤษฎีการเมืองตะวันตก จาก แม็คเคย์เฮเวลล์ ถึง รัสโซ.

กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2523.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะอักษรศาสตร์และโครงการคณะศิลปกรรมศาสตร์. อารยธรรมสมัยใหม่

ปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

ใจ อึ้งภากรณ์. สังคมนิยมจากล่างสู่บน : นักคิดมาร์คซิสต์คิดอย่างไร. กรุงเทพมหานคร: กลุ่ม

ประชาธิปไตยแรงงาน, 2544.

ใจ อึ้งภากรณ์ . โศกนาฏกรรมนิวยอร์ก การก่อการร้าย และสงครามจักรวรรดินิยม. ซีโรตัน คล้าม

ไพบูลย์ บก.. จักรวรรดินิยมกับการก่อการร้าย, หน้า 163 กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พริ้นติ้ง

แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2545.

ใจ อึ้งภากรณ์. อะไรนะลัทธิมาร์ค? เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : S.B. Publishing, 2543.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. ลัทธิเศรษฐกิจการเมือง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์,

2519.

ไชยันต์ ไชยพร. ก้าวกระโดดที่ไม่ไกลจากเพลโต้และแมคเคย์เฮเวลล์. วารสารสังคมศาสตร์ 30 ฉบับที่ 3

(ม.ป.ป.): 1-59.

ไชยันต์ ไชยพร. Hermeneutics กับการศึกษาสังคมศาสตร์. เอกสารประกอบการเรียนการสอน ภาค

วิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ไชยันต์ ไชยพร. "The End of History" : บทสะท้อนจากแนวคิดเสรีนิยมของคานท์. ซีโรตัน คล้าม

ไพบูลย์ บก.. จักรวรรดินิยมกับการก่อการร้าย, หน้า 56-7 กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พริ้นติ้ง

แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2545.

นิโคโล แมคเคย์เฮเวลล์. เจ้าผู้ปกครอง. แปลโดย สมบัติ จันทรวงศ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โครงการ

การจัดพิมพ์คบไฟ; สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

นิรัตน์ พงศ์สิทธิถาวร. บทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงครามกับความคิดทางการเมืองของ

มาคเคย์เฮเวลล์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

พงศ์เพ็ญ ศกุนตมาภัย. ทฤษฎีการเมืองยุคใหม่. นนทบุรี: พิมพ์อักษร, 2521.

ยีน ชาร์ป. อำนาจและยุทธวิธีไว้ความรุนแรง. แปลโดย ชัยวัฒน์ สถาอานันท์และคมสัน หุตะแพทย์.

กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2529.

อนุสรณ์ ลิมมณี. การอธิบายกับการวิเคราะห์ทางการเมือง: ข้อพิจารณาเบื้องต้นในเชิงปรัชญาสังคม

ศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โครงการผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะรัฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

เอ็ม เจ ฮาร์มอน. ความคิดทางการเมืองจากเพลโตถึงปัจจุบัน. แปลโดย เสน่ห์ จามริก .

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2515.

ภาษาอังกฤษ

www.duke.edu/~rwt/gaylestext.html

www.friesion.com/hermenut.htm

www.wsu.edu/~brains/hum_303/enlightenment.html

Hooker, R. www.wsu.edu:8080/~dee/ren/machiav.html.6/6/1999

Aronowitz, S. Postmodernism and Politics in Universal Abandon? The Politics of

Postmodernism, Andrew Ross ed. Minneapolis : University of Minnesota Press, 1989

Beetham, D. The legitimation of power. London: Macmillan, 1991.

Beetham, D. The legitimation of power. London: Macmillan Press, 1991, อ้างถึงใน วิศิษฎ์

ชัชวาลทิพากร. การไร้เสถียรภาพของรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา: ศึกษาปัญหาในเชิง

ความชอบธรรม ปัญหาทางเศรษฐกิจและความขัดแย้งในพรรคร่วมรัฐบาล. วิทยานิพนธ์

ปริญญาโท สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2540.

Black, H. C. Black's law dictionary. 5th ed. Boston: St. Paul Minn., 1979.

Brown, H. R. Reconstructing Social Theory after the Postmodern Critique in After

Postmodernism Reconstructing Ideology Critique, Herbert W. Simons and Michael

Billing ed. London : SAGE Publications, 1994.

Burckhardt, J. The civilization of the Renaissance in Italy. Translated by S. G. C.

Middlemore. London: Penquin Books, 1990. อ้างถึงใน

www.wsu.edu:8080/~dec/ren/idea.htm.

Callinicos, A. Against Postmodernism. Cambridge: Polity Press, 1992

- Downs, R. B. Books that Changed The world. New York : Mentor Books,1956, p. 43. อ้างถึง
ใน ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ บทสนทนาของ Plato และ The Prince ของแมคเคียเวลลี ในฐานะ
จุดเริ่มต้นของการศึกษาปรัชญาการเมือง. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.
- Eldridge, F.E. Images of Conflict. New York: Oxford University Press, 1961
- Evans, G., and Newnham, J. The dictionary of world politics: A reference guide to concepts,
ideas and institutions. New York: Harvester Wheatsheaf, 1990.
- Foster, M. B. Masters of political thought: v. 1 Plato to Machiavelli. Massachusetts: The
Rideside Press Cambridge, 1941.
- Hart, H. L. A. The concept of law. New York : Oxford University Press,1961.
- Hay D., and Law, J. Italy in the age of the Renaissance,1380-1530. London: Longman,
1990.
- Horvat, B. The delegitimation of old and the legitimation of new social relations in late
capitalist societies. In B. Denitch (ed.), Legitimation of regimes: international
frameworks for analysis, pp.81-100. London: Sage Publications, 1979.
- Knapp, P. and Spector, A.J. Crisis & Change Basic questions of Marxist Sociology. Chicago
: Nelson Hall Publishing, 1991.
- Krieger, J. The Oxford companion to politics of the world. New York: Oxford University
Press, 1993.
- Lavoie, D. Economics and hermeneutics. London: Routledge, 1991.
- Lee, S. J. Aspects of European history 1789 — 1980. New York: Methuen, 1983.
- Lipset, S. M. Political man: the social bases of politics. New York: Doubleday,1960.
- Machiavelli, N. Machiavelli: The Prince. In Q. Skinner and R. Price (eds.) Cambridge:
Cambridge University Press, 1988.
- Machiavelli, N. The portable Machiavelli. Translated and edited by P. Bondsnella and M.
Musa. New York: Penguin Books, 1979.
- Marx, K. German Ideology1 on Feurbach. Lawrence&Wishart, 1978.
- Marx, K. Preface to a Contribution to the Critique of Political Economy. Moscow: Progress
Books, 1970

- Marx, K. Selected Works. Vol.1 Moscow, 1973
- McShea, R. J. Leo Strauss on Machiavelli, Western Political Quarterly. Vol.16 (1963) อ้างถึงในสมบัติ จันทรวงศ์. The Prince และ The Discourses เจตนารมณ์ของมาคิอาเวลลี. วารสารธรรมศาสตร์ 15 ฉบับที่ 4 (2529):
- Merquior, J. G. Rousseau and Weber: two studies in the theory of legitimacy. London: Routledge & Kegan Paul, 1980.
- Mill, J. An essay on government. Oxford: Blackwell, 1937, cited in David Beetham. The legitimation of power. London: Macmillan, 1991.
- Miyaoka, I. State compliance with international legitimate norms: Wildlife preservationist pressures on Japanese fishing Columbia International Affairs Online, International Studies Association. www.ciaonet.org/isa/mii01
- Morriss, P. Power: a philosophical analysis. Manchester: Manchester University Press, 1987, cited in David Beetham. The legitimation of power. London: Macmillan, 1991.
- Parsons, T. Structure and process in modern societies. Glencoe: Free Press, 1960, cited in David Beetham. The legitimation of power. London: Macmillan, 1991.
- Plamenatz, J. Man and society: a critical examination of some important social and political theories from Machiavelli to Marx. London: Longman, 1963.
- Rafael del Aguila, Crises of parties as legitimacy crises : A view from political theory, Estudio Working Paper. 1995. p.5-6
- Rothschild, J. Political legitimacy in contemporary Europe. In B. Denitch (ed.), Legitimation of regimes: international frameworks for analysis, pp. 37-54. London: Sage Publications, 1979.
- Russell, B. History of western philosophy. London: Routledge, 2000.
- Semmel, B. Imperialism and social reform London: Allen and Unwin, 1960, cited in David Beetham. The legitimation of power. London: Macmillan, 1991.
- Shively, W. P. Power and choice: an introduction to political science. New York: McGraw-Hill, 1991.

- Simons, H. W. and Billing, M. After Postmodernism Reconstructing Ideology Critique
London : SAGE Publications, 1994.
- Skinner, Q. Great political thinkers: Machiavelli, Hobbs, Mill Marx. Oxford: Oxford University
Press, 1992.
- Strauss, L. Thoughts on Machiavelli. Chicago: The University of Chicago Press, 1978.
- Stromberg, R. N. Europe in the twentieth century. New Jersey: Prentice Hall, 1988.
- Taylor, A. J. P. 20th century In R. W. Cross, L. Toll, and J. Moore (eds), Milwaukee [Wis.]:
Purnell Reference Books, 1979.
- Tony Porter, The G-7, the Financial Stability Forum, the G-20, and the Politics of
International Financial Regulation.
www.g7.utoronto.ca/g7/g20/g20porter/porter2.html
- Weber, M. On charisma and institution building: Selected papers In S. N. Eisenstadt (ed.)
Chicago: University of Chicago Press, 1968.
- Wrong, D. Power: Its forms, bases and uses. Oxford: Blackwell, 1979, cited in David
Beetham. The legitimation of power. London: Macmillan, 1991.

ประวัติผู้เขียน

นางสาวรชชง เปรมทรัพย์ เกิดเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519 ที่โรงพยาบาลรามารทิบดี เป็นบุตรคนหนึ่งของพันตำรวจโทสุเทพและนางศิริรัตน์ เปรมทรัพย์ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาหนึ่งคนคือนางสาวชนิกานต์ เปรมทรัพย์

เริ่มทำการศึกษาในระบบโรงเรียนที่โรงเรียนเวรดิจนสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วย้ายไปทำการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนราชวินิต มัธยม ในปี พ.ศ. 2536 เข้าทำการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลังจากสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีได้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นเวลาหนึ่งปีแล้วจึงลาออกเพื่อทำการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2541



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย